

◆ (NE) UPORABNOST »KISIKA
ZA GOSPODARSTVO!«?

Jože Mencinger

◆ PEŠANJE PRIČAKOVANEGA
POVPRAŠEVANJA, ZAOSTAJANJE
STROŠKOV DELA IN
ZMANJŠEVANJE KREDITOV
KROJIJO RECESIJO

Velimir Bole, Jože Mencinger, Franjo Štiblar, Robert Volčjak

◆ MAKROEKONOMSKI VPLIV IN
FINANCIRANJE ENERGETSKIH
IN INFRASTRUKTURNIH
INVESTICIJ GRADNJE VERIGE
HIDROELEKTRARN NA SREDNJI
SAVI (HESS)

Žan Oplotnik, France Križanič

◆ STATISTIČNA PRILOGA

EIPF

GOSPODARSKA GIBANJA

459

Ljubljana, junij-julij 2013

UREDNIŠKI ODBOR:

Meta Ahtik, Pravna fakulteta UL, Ljubljana;
Wilfried Altzinger, Wirtschaftsuniversität, Wien, Avstrija;
Jani Bekó, Univerza v Mariboru, Maribor;
Velimir Bole, EIPF, Ljubljana;
Enrico Colombatto, Università di Torino, Italija;
France Križanič, EIPF, Ljubljana;
Jože Mencinger, EIPF, Ljubljana – urednik;
Žan Oplotnik, Univerza v Mariboru, Maribor;
Steve Pejovich, University of Texas, ZDA;
Franjo Štiblar, EIPF, Ljubljana;

GOSPODARSKA GIBANJA objavljajo rezultate raziskovanj EIPF o tekočih gospodarskih dogajanjih. Prva številka je izšla junija 1971, od novembra istega leta pa izhajajo redno vsak mesec (z eno dvojno številko v letu). Do novembra 1974 so objavljala rezultate raziskovanj EIPF za Jugoslavijo in so bila pisana v srbohrvaščini. Od novembra 1974 do oktobra 1991, ko so prenehala izhajati, so rezultate raziskovanj za Jugoslavijo objavljala PRIVREDNA KRETANJA JUGOSLAVIJE, GOSPODARSKA GIBANJA pa so se omejevala na Slovenijo. Publikacijo od 2009 sofinancira Javna agencija za knjigo RS.

Pogoji naročila: Naročilo začenja z dogovorno določenim mesecem, naslednja leta se samodejno podaljšuje, konča pa z decembrom tistega leta, v katerem je bilo pisno odpovedano.

© 2013 EIPF, Ekonomski institut d.o.o., Ljubljana, p.p.1722, Prešernova 21,
Tel: (01) 2521688, 2518776, 2518704; Fax: (01) 4256870;
Elektronska pošta: INFO@EIPF.SI,

Domača stran: WWW.EIPF.SI

ISSN številka: 0351-0360

Zaščita vključuje vsako reproduciranje, kopiranje, mikrofilmanje, ne glede na tehniko, celote in posameznih delov.

Tiskala tiskarna CICERO v 400 izvodih.
Oblikovanje in priprava za tisk: Rogač RMV, d.o.o.

KAZALO

(NE)UPORABNOST »KISIKA ZA GOSPODARSTVO!«? 6

Jože Mencinger

PEŠANJE PRIČAKOVANEGA POVPRŠEVANJA, ZAOSTAJANJE STROŠKOV DELA IN ZMANJŠEVANJE KREDITOV KROJIMO RECESIJO 12

5

Velimir Bole, Jože Mencinger, Franjo Štiblar, Robert Volčjak

1. Rast pričakovanega trošenja pojenjava	17
2. Omagovanje izvozne dinamike in izravnavanje blagovne bilance v prvem polletju	20
3. Gospodarska klima v juliju ustaljena	21
4. Industrijska produkcija manjša	24
5. Močan porast turističnega povpraševanja	24
6. Zniževanje brezposelnosti se je julija zaustavilo	25
7. Povečanje stopenj davka na dodano vrednost je zaustavilo pešanje rasti cen	26
8. Stroški dela se še naprej zmanjšujejo in vse bolj zaostajajo za evro območjem	28
9. Zaostajanje javnofinančnih prihodkov se umirja	29
10. Krediti podjetjem in gospodinjstvom še naprej padajo, depoziti pa stojijo	30
11. Presežek tekoče bilance v prvem polletju nad vsemi letošnjimi doslej (pogojno)	33

MAKROEKONOMSKI VPLIV IN FINANCIRANJE ENERGETSKIH IN INFRASTRUKTURNIH INVESTICIJ GRADNJE VERIGE HIDROELEKTRARN NA SREDNJI SAVI (HESS) 35

Žan Oplotnik, France Križanič

1. Uvod	38
2. Financiranje infrastrukturnega dela investicij	40
3. Javno zasebno partnerstvo v infrastrukturnem delu investicije	42
4. Koncept financiranja energetskega dela investicije	45
5. Optimalna lastniška struktura investitorja v energetske del projekta	49
6. Makroekonomski učinki investicij v HESS	52
Literatura in viri	58

STATISTIČNA PRILOGA 60

(NE)UPORABNOST »KISIKA ZA GOSPODARSTVO!«?

Nekaj premislekov

Jože Mencinger

- 6 Predstavniki Gospodarske zbornice, Obrtno-podjetniške zbornice, Trgovinske zbornice, Združenja delodajalcev, Združenja delodajalcev obrti in podjetništva in Združenja Manager so junija poslali pismo predsednici vlade, ta pa jih je pozvala, naj do 10. avgusta sami predlagajo ukrepe in ji pomagajo z nasveti, ne pa samo z mnenji, da je vse, kar vlada počne, narobe. Pred dnevi so svoje predloge predstavili v dokumentu z nenavadnim naslovom »**Kisik za gospodarstvo!**« a s predvidljivo vsebino. Predloge so razdelili v štiri skupine: (1) »Davčna razbremenitev gospodarstva in davčna kultura« z osmimi, (2) »Zagon gospodarstva in konkurenčnosti« s sedmimi, (3) »Strukturne reforme« s petimi in (4) »Sanacija bančnega sistema« s štirimi predlogi, skupaj torej štiriindvajset predlogov.

1. Davčna razbremenitev in davčna kultura

Med osmimi predlogi v tej skupini so trije, ki bi povečali javne prihodke (**neizprosen boj proti sivi ekonomiji, obdavčenje razlike med prihodki in premoženjskim stanjem, kazni za črnograditelje in takse za legalizacijo črnih gradenj**), dva bi jih zmanjšala (**socialna kapica, znižanje okoljskih dajatev**), en (**nespremenjen nepremičninski davek**) jih ne bi spremenil. Med njimi je »neizprosen boj proti sivi ekonomiji« precej demagoški, predlog za uvedbo socialne kapice je v zdajšnjih socialnih razmerah vsaj nedostojen, posebno če ga predlagajo tisti, ki bi od njega imeli koristi; nevarnost, da bi brez socialne kapice odšli svoje znanje prodajat v tujino, ni prav velika. Precej večja je, da bodo odšli tisti, ki po študiju ostajajo brezposelni in kapice ne rabijo. Vsi predlogi pa so bolj ali manj odvisni od glasovanj v državnem zboru.

Nosilni predlog v tej skupini: **racionalnejše upravljanje javnega sektorja, oziroma krčenje javnofinančnih izdatkov na raven, ki ne ustvarja proračunskega primanjkljaja** kaže, da predlagateljem ni mar podatkov in da ne razumejo delovanja narodnega gospodarstva; javna poraba je le »nepotrebno zapravljanje« njihovega denarja. A storitve javnega sektorja so prav tako kot storitve privatnega sestavina bruto domačega produkta, le plačujejo se posredno. Javni sektor je kar največje podjetje v vsaki državi; tudi otroci »z davki najbolj prizadetih« davkoplačevalcev hodijo v javne vrtce in šole, sami v bolnice, premoženje jim varuje policija, sodišča jim razrešujejo spore, če so brezposelni, bolni ali stari, jim država zagotavlja preživetje, vozijo se po javnih cestah, kupujejo storitve in produkte, ki jih jim prodaja javni sektor. Vsaj teoretično bi stvari mogli urediti drugače; veliko storitev javnega

sektorja bi lahko privatizirali; vprašanje je le, v kakšni družbi želimo živeti. Na eni strani so družbe, ki zagovarjajo tržno zadovoljevanje čim več potreb, na drugi družbe, ki zagotavljajo javno ponudbo številnih dobrin; slednje so praviloma bolj razvite.

Obseg javnega sektorja v BDP Slovenije je povsem normalen, če je normalno, kar je evropsko povprečje, tudi krizna javnofinančna gibanja so takšna. Delež javnofinančnih odhodkov v BDP se je v Sloveniji s 44.75 pred krizo v kriznih letih povečal na 49.87 odstotkov, v EU27 pa s 46.60 na 50.05 odstotkov. Lani so največ, kar 59.6 odstotkov BDP »zapravili« Danci, ki so jim s 56.6 odstotki sledili Francozi in s 56 odstotki Finci. Več kot pol BDP so v javnem sektorju »zapravili« še Belgija, Grčija, Italija, Nizozemska, Avstrija in Švedska, manj kot 40 odstotkov pa Bolgarija, Latvija, Litva, Romunija in Slovaška. Tako kot slovenski proračunski primanjkljaj v dobrih časih ni bil drugačen od evropskega, je tudi slovenski krizni primanjkljaj povsem evropski; z 1.7 odstotnega v razdobju 2000-2007 se je med krizo povečal na 5.6 odstotnega; v EU27 pa se je s pred-kriznega 2.2 odstotnega povečal na 5.5 odstotnega.

Predlagatelji so očitno spregledali, da krčenje javnega sektorja povzroči še večje krčenje privatnega in da odpuščanju v javnem sektorju sledi še večje odpuščanje v privatnem. V Grčiji se je z radikalnim odpuščanjem v javnem sektorju delež v njem zaposlenih še povečal, saj se je zaposlenost v privatnem zmanjšala še bolj kot v javnem. Predlagateljem bi moralo biti jasno tudi, da je ideja o izravnanim proračunu vsaj že osemdeset let sprta z osnovami ekonomske vede; celo Evropska komisija govori o strukturnih primanjkljajih, ki jih določa gospodarska aktivnost. Tudi predlog o najvišji **efektivni davčni in trošarinski stopnji obremenitve** razkriva le površno znanje ekonomije; kolikšna je učinkovita obremenitev, je odvisno od gospodarske strukture, povezav in stanja v gospodarstvu in je ni mogoče kar določiti.

2. Zagon gospodarstva in konkurenčnosti

V tej skupini predlogov je problemov še več. Najbrž ni sporno, da gre **odpraviti birokratske ovire** za investicije, da je nekajletno čakanje na razna dovoljenja, posebno še, če gre za državne investicije, povsem nerazumljivo. A kako **dodatno podpreti izvoz in turizem**? Lahko bi jih s tečajno politiko, če ne bi imeli evra. S subvencijami? Zanje je treba zbrati denar, a kje ga dobiti, če ne z davki? Tudi dovoljene niso; ogrožale naj bi enotni evropski trg. Kako **sprostiti strateške investicije in okrepiti financiranje globalno konkurenčnih razvojnih projektov**? Naj vlada ugotavlja, kateri so globalno konkurenčni razvojni projekti? Mar ni to posel »delodajalcev« in ne države? Pa še. Tudi za strateške investicije je treba zbrati denar. Z davki? S subvencionirano obrestno mero, ki pa jo je z višjo treba nadomestiti drugje?

Kako bo pomagal **akcijski program za privabljanje tujih investicij**? Ne gre prezreti, da so s krizo kar same usahnile, ne le pri nas, tudi drugod in še posebej v nekdanjih socialističnih državah, ki so sicer bolj ali manj že prej prodale, kar so imele. V kriznih letih se je pritok

novih naložb skrčil na tretjino pred-kriznih in na tretjino odlivov dobičkov, ki so jih ustvarila prodana podjetja, predvsem pa banke z donosnostjo, ki je bila pred krizo kar trikrat večja kot v bankah v deželah, iz katerih so bile. Že pred krizo je primanjkljaj na računu dohodkov »novih« članic EU presegel celotni plačilno bilančni primanjkljaj, v kriznih letih je postal odliv kapitala (dobičkov) dva do trikrat večji od priliva (tujih neposrednih naložb). S tem ni nič narobe; brez pričakovanih dobičkov tujih neposrednih naložb sploh ne bi bilo, v krizi, ko dobički doma izginejo, pa se jih pobere, kjer je mogoče, zato odtekajo k lastnikom: gre za »nacionalni interes« – Nemci ščitijo nemškega, Francozi francoskega itd.

8

Slovenija je bila pri prodajah proizvodnega premoženja zadržana bolj kot druge nekdanje socialistične države. Razlogov za to je več, a nimajo veliko opraviti z »nacionalnim interesom«, čeprav mu zdaj pripisujejo celo krivdo za nebrzdano rast kreditov v razdobju hazardiranja. Šlo pa je za čisto navaden »ne-nacionalni« pohlep, ki ga tisti, ki bi ga mogli ali morali, niso niti poskusili omejevati. Sicer pa je z »nacionalnim interesom« opravilo že finančno »poglabljanje« od 2005 do 2008; zaradi hazardiranja »delodajalcev« smo na primer prodali Drogo, Fructal in posredno tudi Ljubljanske mlekarne. Zdaj je slišati, da kmetje s tem ne bodo prizadeti; odkupe mleka naj bi jim zagotavljala letošnja suša v Evropi. A kaj bo, ko ne bo suše, ko bodo sprostili mlečne kvote in bodo naše krave postale nekonkurenčne. Sicer nam bodo, ko bomo vse prodali, ostale domoljubne pesmi; na »desni« bo najbolj peta »Slovenec sem, Slovenec sem, tako so mati djali«, na »levi« pa »Hej brigade hitite ... na Slovenskem smo mi gospodar«.

Kaj naj bi počeli z **akcijskim programom za nov razvojni program malega gospodarstva**, mikro in malih podjetij ter podjetnike? Mnogi naši podjetniki so to postali, ker jim, ko so izgubili službe, ni preostalo nič drugega. Veliko čistilk, natakarjev ali frizerjev je podjetnikov, katerih delovne priprave so metla, pladenj in frizerski stol; njihovi ali najeti. Tudi malemu gospodarstvu naj bi pomagala država s subvencijami, garancijami, olajšavami in cenejšo infrastrukturo, a vse to gre le z denarjem. Od kod? Iz davkov? Nič drugače ni s **sprostitvijo strateških investicij**; tudi zanje je potreben denar. Od kod? Iz davkov? Neto priliv iz EU pa je kar soliden; lani smo v proračun EU plačali 390 milijonov evrov, iz njega dobili 842 milijonov, neto torej 452 milijonov evrov ali 1.4 odstotke BDP. Veliko več se ne da dobiti. Določitev **donosnosti državnega kapitala/premoženja** sodi v druge čase, v razdobje administrativno tržnega socializma, ko naj bi poznali nekakšno rento za uporabo družbenega kapitala. Ali ob prizadevanjih za krčenje javnega sektorja res rabimo še **gospodarskega ombudsmana** in nove **medresorske komisije**?

3. Strukturne reforme

Prvi predlog v strukturnem delu se zelo podrobno loteva **optimizacije delovanja zdravstvenega sistema** in iskanja rezerv v njem. Najbrž jih je veliko, a jih gre prepustiti ljudem, ki poznajo področje. Bolnice z dobički in izgubami so pravzaprav precej nenavadne institucije, saj zdravljenje sodi med storitve, ki bolijo in ki si je zato želimo manj in ne več.

Na prvi pogled se zdi, da je potrebna trdna razmejitev med javnimi in zasebnimi storitvami v zdravstvu, odprava »prostovoljnega« zdravstvenega zavarovanja s fiksnim zneskom oziroma »kapico« in njegov prenos v obvezno zavarovanje z enotno prispevno stopnjo, ter zagotovilo, da zdravstvo ostaja dejavnost, katerega temelj je solidarnost in ne trg.

Osrednji predlog v tej skupini je **povečanje prožnosti trga dela**. Predlagatelji verjamejo, ali pa se vsaj delajo, da verjamejo, da bi »delodajalci«, če bi znižali plače, prispevke in davke ter prenehali plačevati čas za malice in stroške prevozov, vsak s tem privarčevan evro porabili za tehnološki razvoj podjetja, povečanje konkurenčnosti in ustvarjanje novih delovnih mest. Njihovo ravnanje v bližnji preteklosti tega gotovo ne potrjuje. Je z opustitvijo plačanega časa za malice res mogoče postati konkurenčen? Na kakšno raven naj bi se pocenilo delo; vzhodnoevropsko? Tja se počasi spuščamo. Pred krizo je bila neto mesečna plača v Sloveniji za 97 odstotkov višja kot v novih članicah EU, lani je bila le še za 82 odstotkov nad povprečjem. Naj bi jo znižali na azijsko raven? Ali na raven plač 1200 šivilj, ki so umrle pod ruševinami »tovarne« v Daki; časa za malice jim najbrž niso plačevali, jih niso imele. So le žrtev globalnega zniževanja stroškov dela in povečevanja konkurenčnosti. Izgube zaradi njih ne bo; »delovno silo«, ki je bila le reprodukcijski material, bodo zaradi preobilja tega materiala lahko takoj nadomestili z novim enako cenanim. Seljenje proizvodnje v dežele s poceni »delovno silo« je zagotovila globalizacija, z lizbonskima strategijama in ustvarjanjem »družbe znanja« pa jo je pospešila prav Evropska komisija, ki od evropskih multinacionalk nikoli ni zahtevala, da tudi v Vietnamu, Burmi ali Bangladešu spoštujejo vsaj minimalne socialne norme. Zakaj bi; z omejevanjem multinacionalk bi posegli na svoboden trg produktov in dela, to bi zmanjševalo konkurenčnost in »presežno vrednost« v evropskem gospodarstvu, ki jo poceni »delovna sila« povečuje na vsaj dva načina. Povečuje jo, ker je razlika med rastjo produktivnosti in rastjo plač v deželah, kamor selijo proizvodnjo, velika, in ker njihova konkurenca zmanjšuje evropske realne plače. Ker ne gre dovolj hitro, pa istočasno »de-industrializira« Evropo - evropsko industrijo je uspelo uničiti v dobrem desetletju.

Podatki ne kažejo, da bi poslovneži z zniževanjem plač prihranjene evre porabili za tehnološki razvoj in zaposlovanje. Prav narobe. Manjši je delež plač v BDP, manj denarja gre za raziskave in razvoj, nižja je stopnja zaposlenosti in višja je stopnja brezposelnosti. Slovenija po deležu dela v BDP z 51.6 odstotki v razdobju 2005-2012 res sodi med razvitejša evropska gospodarstva; povprečje v EU je 49.1 odstotek, največji je bil delež dela na Danskem s 55 odstotki, najmanjši pa v Grčiji s 35.3, v Bolgariji s 36.0, na Slovaškem s 37.1 in v Romuniji z 38 odstotki. Za raziskave in razvoj je Slovenija v razdobju 2004-2011 namenjala 1.74 odstotka, EU 1.91 odstotka BDP. Na vrhu sta Finska in Švedska s 3.65 in 3.54 odstotki, na dnu Romunija z 0.47, Bolgarija z 0.50 in Grčija z 0.59 odstotki. V enakem razdobju so bile povprečne stopnje brezposelnosti v EU 8.8 odstotne, v Sloveniji 6.5, najnižja 4.5 odstotna je bila v Avstriji. Lani so evropsko stopnjo dvignili na 10.5 odstotno, »zdravljenje« jo je v Grčiji potisnilo na 24.3, v Španiji na 25, v Sloveniji na 8.9, v Avstriji, ki se je »zdravljenje« izognila, je padla na 4.3 odstotke. Ne zaradi prožnosti, ampak zaradi urejenosti oziroma »rigidnosti« trga dela.

Kljub številkam je »samoumevno«, da imamo s prispevki in davki najbolj obremenjeno »delovno silo«. A razmerje med bruto in neto plačo v EU je 1.54, v Sloveniji je 1.51, v Avstriji 1.63, v novih članicah EU pa 1.58. Nič ne de, če podatki kažejo, da so stroški dela v Sloveniji po začetku krize tako v gospodarstvu kot v vseh segmentih države rastli počasneje kot v evro območju; v gospodarstvu so zaostali za 8, v šolstvu za 14, v zdravstvu za 5 in v ožji državi za 10 odstotnih točk. Ker se je izvoz gibal z enako dinamiko kot v EU, se je izvoz na enoto stroškov dela pri nas povečal bolj kot v evrskem področju; v nasprotju s splošnim prepričanjem se je konkurenčnost v Sloveniji povečevala hitreje kot v EU (glej »redni« del GG!)

10

Med strukturne predloge sodi tudi nadaljevanje **pokojninske reforme**. Zdajšnji pokojninski sistem je nekakšna kombinacija Bismarckovega in Beveridgeovega; po prvem pravico do pokojnine pridobimo z vplačili v pokojninski sistem, po drugem jo daje kar starost. V nobenem ne gre za izplačila iz prej vplačanih finančnih sredstev; kar vplačujemo, se sproti porabi. Sistem medgeneracijske solidarnosti je tudi edini pokojninski sistem, ki sploh lahko deluje. Ima sicer vgrajeno »napako«; gre za počasno piramidno igro, ki jo poganja razmerje med številom tistih, ki prejemajo pokojnino, in številom tistih, ki vplačujejo v pokojninski sklad. Zaradi staranja prebivalstva se razmerje povečuje; preživljanje »staršev« postaja vse dražje. Delovanja piramidne igre ni mogoče odpraviti, le upočasnimo ga lahko. To je mogoče narediti z zmanjševanjem razmerja med pokojnino in plačo, s povišanjem prispevne stopnje ali s podaljšanjem delovne dobe. S prvo rešitvijo, ki smo jo uporabili v reformi 2000, smo prišli do roba, prek katerega ne gre, druga poveča stroške dela, tretjo smo zaradi kratkovidnosti sindikatov in politične brezobzirnosti pred leti zavrgli, lani pa malo slabšo le sprejeli. Na kratek rok z njo razen vtisa, ki naj bi ga naredili na EU, nismo veliko spremenili, dolgoročno pa smo piramidno igro le malo bolj približali demografskim dogajanjem. Kakorkoli, pokojnine so bolj delitveno in moralno kot ekonomsko vprašanje, računanje, kaj bo z njimi čez 50 let, oziroma, kakšen je tako imenovan implicitni javni dolg, je nesmiselno. Gotovo je le, da pokojnina čez petdeset let nima veliko opraviti z zdajšnjimi vplačili v pokojninski sklad, odvisna bo od takrat uveljavljenih vrednostnih sodb.

Reformo sodstva prepustimo tistim, ki se na to spoznajo. Rezultati zadnjega leta kažejo, da se je v njem zgodilo veliko. A zdi se, da je kriza in ljudska jeza le povsem spremenila merila; prekupčevanje z delnicami ali računi na Deviških otokih, vsem na očeh, so pred leti kazali na uspešnost poslovnih, zdaj so kriminalna dejanja. **Plačilna nedisciplina** pa je mnogo bolj kot nedisciplina kar nesposobnost poravnavanja računov, ki se bo povečevala, dokler se ne bo povečalo agregatno povpraševanje, to pa se ne bo povečalo, dokler bomo »varčevali«.

Da je z **javnimi naročili** marsikaj narobe, je znano. A morda bi namesto še večjega birokratiziranja z javnimi razpisi in ponudbami, ki izhaja iz implicitne ocene, da smo vsi v javnem sektorju podkupljivi, morali kreniti v drugo smer; opustiti birokratske razpise in zagotoviti večjo samostojnost pa tudi odgovornost posameznikov na strani povpraševanja.

4. Sanacija bančnega sistema

Hitrejši prenos slabih bančnih terjatev zdaj ovira Evropska komisija, ki je prej zahtevala hitenje, zdaj pa ga ustavlja, da bi presodila, ali ne gre za »neupravičeno« državno pomoč, ki naj bi ogrožala evropske tržne vrednote. A slovenski bančni sistem je le dve tisočinki evrskega, prenos ali dokapitalizacija v državnih bankah pa sta kar državna pomoč državi. Sicer pa vtikanje Evropske komisije kaže le, kako zakotna provinca smo postali odkar smo člani.

S sanacijo bančnega sistema res velja pohiteti; **dokapitalizacijo** bi morali narediti že v letu 2008; drugod so takrat privatne banke z državnim denarjem »podržavili«, pri nas pa smo se, čeprav so bile že državne, prepirali o tem, koliko bo to stalo davkoplačevalce. Mnogo manj kot jih bo zdaj. Prodati pa se vsaj NLB najbrž sploh ne da; ne le zaradi slabih kreditov, ampak tudi zaradi kratkovidne »razlastitve« nekdanjih varčevalcev iz drugih republik.

Gospodarstveniki bi tudi **razdolževanje** podjetij prenesli na državo. Toda ali hitro, učinkovito in transparentno prestrukturiranje ni delo »delodajalcev«, odgovornost lastnikov za podjetje pa kar samoumevnost kapitalistične družbe. Razmišljanja v tej smeri bi nas pripeljala v devetdeseta leta in privatizacijske modele, s katerimi smo ustvarili lastnike premoženja ne pa lastnikov podjetij in ki so iz podjetij črpali kapital, namesto, da bi ga vanje prinašali.

Zadnji predlog govori o **selektivni državni pomoči** podjetjem; tudi za to je potreben denar. Kje ga dobiti? Z davki? Najbrž je za presojo, katerim podjetjem pomagati, potrebno upoštevati en sam kriterij, primerjati stroške pomoči s socialnimi stroški ne-pomoči. Predlog državne uradnike spreminja v »gospodarstvenike«. Morda pa bi veljalo narediti nekaj povsem drugega; **vladi, strankam in politikom z zakonom ali celo z ustavo odvzeti pravico imenovanja uprav in nadzornih svetov ter jo prenesti na šest združenj.**

Mnenje šestih združenj, da bodo njihovi predlogi imeli pomemben učinek na izboljšanje slovenske konkurenčnosti, rast BDP, ustvarjanje novih delovnih mest, zmanjšanje brezposelnosti, večje prilive in manjše odlive iz proračuna, je le predvidljiva utvara. Ne, ker jih vlada ne bi hotela upoštevati, ampak, ker si z njimi ne more pomagati. Večinoma so neuporabni; nekateri so kar zeleni cilji, nekaterih bi se, bolj kot država, morali držati »delodajalci«, v njih je preveč »samoumevnih resnic«, predlagatelji ne marajo števil, ignorirajo podatke in slabo razumejo delovanje gospodarstva. Zato bo usoda KISIKA podobna usodi podobnih dokumentov, naših ali evropskih; nekaj časa se bo spodobilo govoriti o njem, nato pa bomo nanj pozabili.

PEŠANJE PRIČAKOVANEGA POVPRAŠEVANJA, ZAOSTAJANJE STROŠKOV DELA IN ZMANJŠEVANJE KREDITOV KROJIJO RECESIJO

12

Velimir Bole, Jože Mencinger, Franjo Štiblar, Robert Volčjak

Pešanje povpraševanja, ki se je začelo sredi 2011, se je v letošnjem prvem četrtletju zaustavilo; odstotek podjetij, ki jih nezadostno povpraševanje močno ovira, se zadnjih nekaj mesecev ne povečuje. Vendar zatečeno nezadostno povpraševanje stiska podjetja v predelovalni dejavnosti in še bolj v storitvenih sektorjih. V njih so razmere težje, ker jih nezadostno povpraševanje ovira že vse od 2009; izboljšanja, do katerega je leta 2010, prišlo v EU, v Sloveniji sploh ni bilo. Pričakovanja kažejo, da obrat v dinamiki ostaja šibak in da je moči za ponoven vzpon premalo; dinamika pričakovanega povpraševanja je konec drugega četrtletja začela nihati. Izvozna pričakovanja se gibljejo podobno kot v celotni EU; konec tretjega četrtletja lani so dosegla najnižjo točko, nato so se začela krepiti, krepitev se je maja zaustavila, od takrat, podobno kot v EU, stagnira.

Izvozna dinamika je sredi leta omagala, a ker je uvozna še šibkejša, se je negativni saldo blagovne menjave močno zmanjšal, junija pa postal celo pozitiven. Gospodarska klima se je julija ustalila; zaupanje v predelovalnih dejavnostih se je zmanjšalo, medletno pa okrepilo, v storitvenih stagnira daleč po dolgoletnim povprečjem, v preostalem gradbeništvu se je junija popravilo, julija pa spet upadlo. Zaupanje v trgovini na drobno ostaja nespremenjeno, medletno pa se izboljšuje. Naročila v industriji ostajajo četrtrino nižja od »normalne« ravni, zadnje mesece so se nekoliko poslabšala, v gradbeništvu pa izboljšala

Industrijska produkcija se je junija v medletni primerjavi poslabšala, zmanjšuje se tudi trendno. V EU27 je zrasla tako trendno kot medletno; glede na mesec prej je zrasla v štirinajstih, padla pa v osmih članicah. Število turističnih prenočitev se je povečalo, k temu so tokrat nekaj prispevali tudi domači turisti, doslej so turizem reševali le tuji. Okrepil se je zračni potniški promet in promet na brniškem letališču, kriza še naprej koristi javnemu potniškemu prometu, škoduje pa pristaniškemu blagovnemu prometu.

Zniževanje brezposelnosti se je julija zaustavilo; ponavljajo se gibanja iz preteklih let, znižanju števila brezposelnih v prvi polovici leta sledi povečanje v drugi; zdaj kaže, da se bo letna raven števila iskalcev dela dvignila na 120 tisoč. Podobno kot v Sloveniji se je tudi v

EU in evro območju brezposelnost dvignila na novo »normalno« raven, ki na področju evra presega 12, v celotni EU pa 11 odstotkov. Razlike med državami ostajajo nespremenjene; daleč najboljše gre Avstriji, dobro Nemčiji, najslabše Španiji in Grčiji.

Povečanje stopenj davka na dodano vrednost je zaustavilo pešanje rasti cen. Glavnino je k relativni okrepitvi - zmanjšanju učinka sezone, prispevala prav višja stopnja davka na dodano vrednost. Proizvajalčeve cen so se junija znižale, dinamika med nameni porabe se le malo razlikuje. V nasprotju z dejanskimi gibanji cenovna pričakovanja kažejo bolj živahno rast; čeprav so pričakovane cene industrijskih proizvajalcev na dolgoletnem povprečju, so pričakovane cene v trgovini na drobno tudi julija znatno nad dolgoročnim povprečjem. Pri storitvah je drugače, pričakovane cene ostajajo pod dolgoletnim povprečjem. Ponovna negotovost v rasti svetovnega gospodarstva je pospešila pocenitve cen surovin; najbolj so se pocenile surovine hrane, najmanj pa kovine. Pocenitev, razen za nafto, ki se je podražila, velja tudi za medletne spremembe.

13

Plače so maja porasle, trendna rast se je povečala, medletna stopnja pa je padla. Sektorske razlike v povečanjih so bila majhne; v javnofinančnih sektorjih so plače porasle manj od povprečja v gospodarstvu. Stroški dela po začetku krize tako v gospodarstvu kot v javnih sektorjih rastejo počasneje kot v evro območju; v gospodarstvu so zaostali za približno 8 odstotkov. V sektorjih države padajo še bolj, na nihanja vplivajo zakasneli udarci plačnega zakona, ki je drastično poslabšal njihovo obvladovanje. V šolstvu so od začetka krize zaostali za 14, v zdravstvu za 5, v ožji državi, kjer plače najbolj nihajo, pa za 10 odstotnih točk za ustreznimi stroški dela v evro območju.

Javnofinančni prihodki so julija ostali enaki junijskim; ker je julijska sezona šibkejša, se je bolj dolgoročna dinamika povečala. Opazno so se okrepili prihodki od domačih davkov na blago in storitve, tudi davek na dodano vrednost ob uvozu je bil večji, trošarine pa so zaostale za ustreznimi vrednostmi v lanskem letu. Neposredni davki in ostali prihodki so se julija ponovno zmanjšali, padla je tudi bolj dolgoročna dinamika. Pešajo vse najbolj pomembne davčne oblike, vendar se hitrost pešanja zmanjšuje. Dohodnina, ki je julija sezonsko nizka, je bila letos zaradi nižjih osebnih dohodkov še nižja kot lani. Prihodke od neposrednih davkov znižujejo tudi nižje akontacije davka na dohodke pravnih oseb; razliko glede na lanske vrednosti povečuje tudi dejstvo, da lani, navkljub znižanju davčne stopnje, akontacija davka niso bile ustrezno znižane. Zato je velika refundacija lanskih preplačil znižala letošnji donos davka v marcu in aprilu. Julija se je zmanjšal tudi donos od prispevkov, zniževanje bolj dolgoročne dinamike pa se je zaustavilo.

Skupni krediti nefinančnim družbam in gospodinjstvom so maja padli, dolgoročna dinamika krčenja kreditov se pospešuje; zmanjšali so se krediti podjetjem in gospodinjstvom. Krediti imajo še naprej podobno dinamiko kot krediti v evro območju. Čeprav banke v Sloveniji opazno stiska umikanje financiranja tujih bank, k pospešitvi padanja prispevajo tudi dodatne kapitalske zahteve regulatorja.

Presešek na tekočem računu je v prvem polletju presešel milijardo evrov, kar je blizu 7 odstotnega polletnega BDP. Pogojnost temu rezultatu daje izjemno velika statistična napaka, ki se iz meseca v mesec povečuje. Čeprav je presešek »pozitiven znak konsolidacije«, njegova velikost kaže predvsem na slabo stanje v slovenskem gospodarstvu. Junjski pa tudi polletni presešek sta rezultat presežkov v blagovni in storitveni menjavi, manjšega primanjkljaja v faktorskih storitvah in junjskega preseška (polletnega primanjkljaja) v transferih. Kumulativna šestmesečna sprememba na kapitalnem in finančnem računu ustreza velikosti pozitivnega salda na tekočem. Zmanjšale so se neto neposredne tuje naložbe, povečale pa portfeljske; te nadomeščajo odliv kapitala prek ostalih. Neto zunanji dolg je padel na raven iz konca 2009.

14

SLUGGISH EXPECTED DEMAND, LAGGING LABOR COSTS, AND DECLINING CREDITS SHAPE RECESSION

Velimir Bole, Jože Mencinger, Franjo Štiblar, Robert Volčjak

Weakening of the demand, which began in mid-2011, stopped in the first quarter (the percentage of companies for which insufficient demand is a serious obstacle, has not increased in the last few months). However, insufficient demand affect companies in manufacturing and even more so in service sectors. The situation in the service sectors is worse because insufficient demand has been the obstacle since 2009. The improvement, which occurred in the EU in 2010, did not appear in Slovenia. Expectations indicate that demand dynamics remains weak and that vigor for recovery is insufficient; the dynamics of expected demand at the end of the second quarter began to fluctuate. Export expectations are similar to the expectations in the EU. They reached the lowest level at the end of the third quarter last year, strengthened until May, and have stagnated since then.

Export dynamics fainted in the middle of the year. As import dynamics is even weaker, negative trade balance fell sharply and, in June, became positive. Economic climate stabilized in July, the confidence fell in manufacturing and strengthened in services. After stagnant long-term average, expectations in, what was left of the construction sector, recovered in June, and declined in July. Confidence in the retail sector have stayed stable, while it was improving on the year to year comparisons. Orders in the industry have continued to be a quarter lower than their “normal” level.

Industrial production in June worsened in the annual comparison, the trend is decreasing. In EU27, production increased in fourteen and fell in eight states. The number of overnight stays of tourists increased, this time domestic tourists contributed, as well. Foreign tourism strengthened the air passenger traffic. The crisis has continued to benefit public road passenger transportation and to harm harbor transportation in Koper.

The decline in unemployment discontinued in July, repeating the movement from previous years, reducing unemployment in the first half of the year following by an increase in the second. It seems that the level of job seekers will rise to 120 thousand. As in Slovenia, unemployment rose to new “normal” levels of more than 12 percent in the euro area and 11 percent in EU28, as well. The differences between countries remain unaltered; Austria being far the best while Spain and Greece far the worst performers.

Increased rates of value added tax discontinued the slowdown of inflation. The bulk of relative strengthening - reducing the seasonal impact, was triggered by a higher value added tax rates. Producers prices fell in June, the dynamics of the spending groups did not differ. In contrast to actual movements, price expectations suggest a more vigorous growth. Though expected producer prices are on the long-term average, the expected retail sale prices were significantly above long-term average. For services, the expected prices remained below long-term average. Uncertainty of global economic recovery accelerated decline in commodity prices. This, except for oil, which is more expensive, is also true for the annual changes.

After the rise in May, wages fell in June. Differences among sectors were small, wages in the public sector were declining more than in the business sector. Labor costs, both in the business and in the public sector, have been since the beginning of the crisis lagging behind their growth in the euro area, in the business sector for about 8 percent. Labor costs in the public sectors were fluctuating due to delayed impact of the 2008 wage bill, which dramatically worsened their management. However, since the beginning of the crisis relative salaries in education lagged behind euro area salaries by 14, in health by 5, in the government by 10 percentage points.

General government revenues stayed stable in July, but as the July season is weaker, the longer term dynamics increased. Revenues from domestic taxes on goods and services

increased most, revenues from value-added tax on imports were also higher than last year, while excise duties were left behind the corresponding values in the last year. Direct taxes and other revenues continued to decline in July, their long-term dynamics declined even more. Personal income taxes, which are seasonally low in July, were much lower than last year. Revenues from direct taxes were reduced also due to lower withholding tax on corporate income. Namely, despite the reduced tax rate, advance tax had not been appropriately reduced last year; thus, huge refunds of overpayments declined income tax revenues in March and April. Revenues from contributions declined as well, although the decline in longer-term dynamics ended.

16

Loans to non-financial corporations and households fell in May; the long-term dynamics of credit contraction was accelerating similar to their dynamics in the euro area. Though, Slovenia is notably hit by withdrawal of funding from foreign banks, the worsening is likely to be accelerated by additional capital requirements of the regulator.

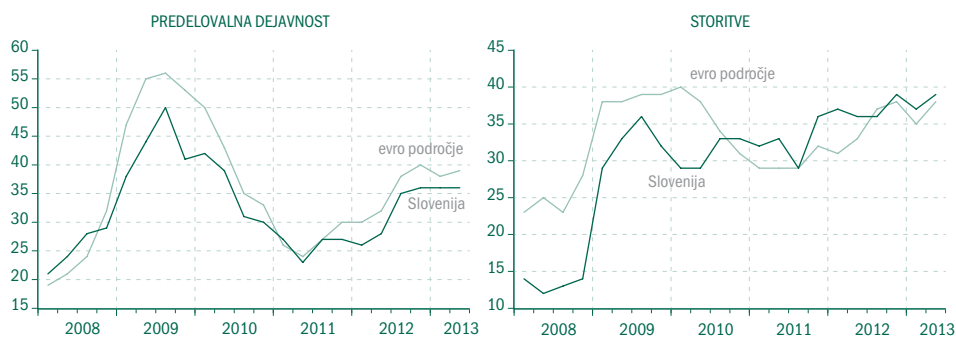
The current account surplus in the first half of the year exceeded one billion €, which is close to 7 percent of semi-annual GDP. An extremely large statistical error, increasing from month to month however makes the figures uncertain. Although the surplus is “a positive sign of consolidation”, its size reflects poor situation of the Slovenian economy. June as well as semi-annual surplus is a result of surpluses in goods and services trade, a smaller deficit in factor services, and surplus (in June) and low deficit (in the first half of the year) in transfers. Cumulative six-month changes in the capital and financial account correspond to the size of current account balance. Net foreign direct investment decreased while portfolio investments increased replacing capital outflow through the account of other investments. Net external debt has fallen to the level at the end of 2009.

AGREGATNO POVPRÁŠEVANJE IN PRIČAKOVANJA

1. Rast pričakovanega trošenja pojenja

Skupno domače trošenje se je aprila malenkost povečalo, zaustavilo se je na lanskoletni ravni. Bolj dolgoročna dinamika (rast impulznega trenda) pa se je opazno popravila, saj se je dvignila na preko 11 odstotkov na letni ravni.

Omejitve povpraševanja

Vir: ECOFIN; lastni izračuni

Opomba: Odstotek podjetij, ki jih povpraševanje ovira pri poslovanju; desezonirane vrednosti

Bolj dolgoročna dinamika se je povečala pri vseh komponentah končnega domačega trošenja, medtem ko je bila tekoča rast pozitivna le pri trošenju prebivalstva (trošenje se je povečalo za 2.2%). Medletna stopnja rasti je bila sicer še negativna (-0.7%), vendar bistveno višja kot marca, medtem ko je bolj dolgoročna dinamika, kot jo kaže rast impulznega trenda, že presegla 4% letno. Investicije v osnovna sredstva so aprila sezonsko nižje, tako je bilo tudi letos, vendar je bilo znižanje precej manjše od sezonskega, saj sta se tako medletna stopnja kot dolgoročna dinamika, ki jo kaže rast impulznega trenda, krepko povečali. Tekoče trošenje države za blago in storitve sicer krepko niha (aprila se je zmanjšalo za 5%), vendar trendno še narašča; nižja medletna stopnja pa je bila posledica skoka v lanskem letu, torej višje osnove primerjave.

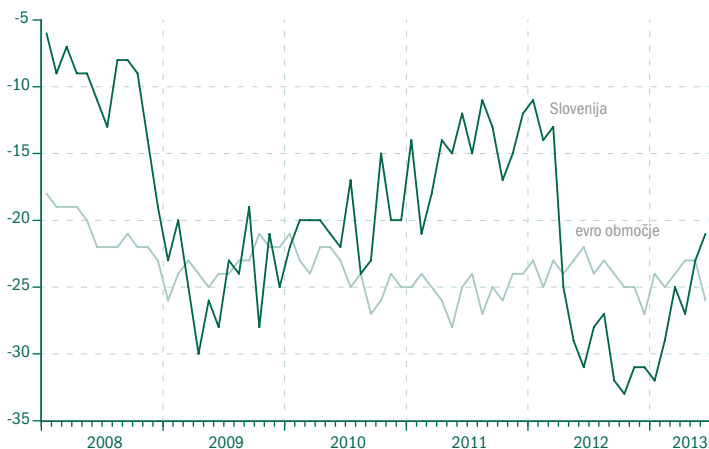
Pešanje povpraševanja, ki se je začelo v sredini 2011, se je po prvem četrtletju letos zaustavilo, kot kažejo ocene podjetij iz predelovalne dejavnosti in storitvenih sektorjev. Odstotek podjetij, ki jih nezadostno povpraševanje opazno ovira pri poslovanju se zadnjih nekaj mesecev ne povečuje več. Vendar zatečeno nezadostno povpraševanje opazno stiska tako podjetja predelovalne dejavnosti in še zlasti storitvenih sektorjev. V storitvenih sektorjih so razmere toliko težje, ker jih nezadostno povpraševanje neprekinjeno ovira že vse od 2009; izboljšanja, do katerega je prišlo v EU od srede 2010 do tretjega četrtletja 2011,

v Sloveniji sploh ni bilo mogoče opaziti. Seveda pa je potrebno opozoriti, da je tudi v EU bilo izboljšanje v storitvenih sektorjih v 2010-2011 bistveno šibkejše kot v predelovalnih dejavnostih.

Pričakovani veliki nakupi prebivalstva še naprej rastejo, čeprav si še niso opomogli od lanskoletnega kolapsa. Konec prvega četrletja lani, ob najavi ZUJF-a, so se namreč pričakovanja prebivalstva drastično poslabšala. Pričakovani veliki nakupi prebivalstva, ki so se krepili tri leta, vse od 2009/II dalje, so samo v enem mesecu strmoglavili na raven v času nastopa krize (prva polovica 2009). V zadnjem četrletju lani so se pričakovani veliki nakupi prebivalstva začeli ponovno krepiti in še rastejo, vendar so doslej »zaprli« le polovico padca v lanskem marcu.

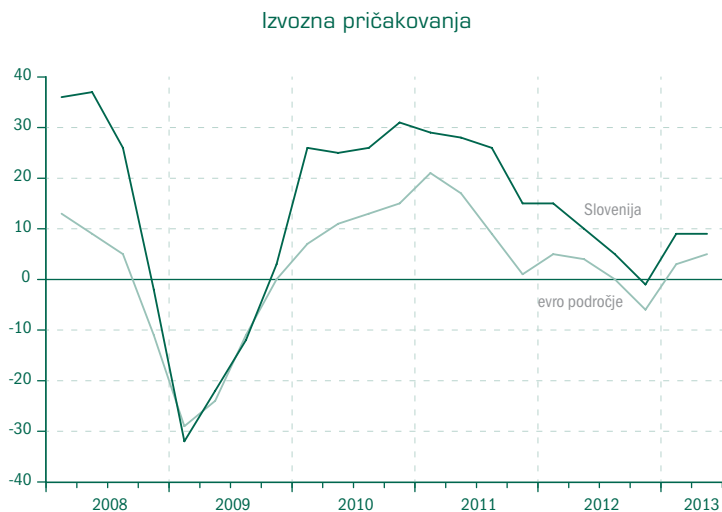
18

Pričakovani nakupi prebivalstva

Vir: ECOFIN; lastni izračuni

Opomba: Neto delež prebivalstva, ki pričakuje velik nakup v naslednjih dvanajstih mesecih; desezonirane vrednosti

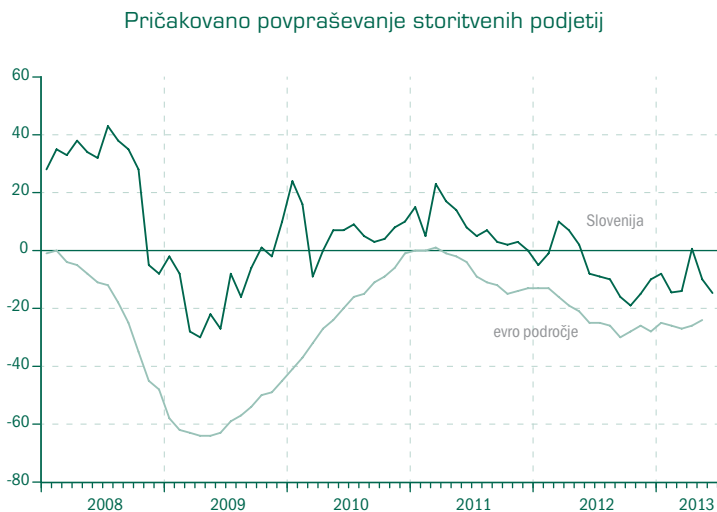

Vir: ECOFIN; lastni izračuni

Opomba: Neto delež podjetij, ki pričakujejo povečanje izvoza v naslednjih mesecih; desezonirane vrednosti

Izvozno povpraševanje je konec drugega četrletja ponovno opešalo, tako da je junija izvoz zaostal za ustrezno vrednostjo pred letom dni, navkljub temu je v celotnem drugem četrletju izvoz porasel za 5.9%. Novih podatkov o izvozu izven EU še nimamo, vendar je konec drugega četrletja tudi ta del izvoza verjetno opešal, saj se je ustavil že maja. Podobno je bilo tudi z izvozom celotne EU, čeprav je slabljenje izvoza v EU nekaj manj intenzivno kot v Sloveniji.

Tudi pričakovano povpraševanje po produktih storitvenih sektorjev, je začelo naraščati v tretjem četrletju lani (v Sloveniji in EU), vendar je krepitev povpraševanja komaj opazna, v zadnjih nekaj mesecih pa so začela ustrezna pričakovanja tudi vse bolj nihati.

Vir: ECOFIN; lastni izračuni

Opomba: Neto višek storitvenih podjetij, ki pričakujejo povečanje povpraševanje glede na podjetja, ki pričakujejo zmanjšanje povpraševanja; desezonirane vrednosti

Pričakovanja kažejo, da obrat v dinamiki v sredini letošnjega leta ostaja šibak, saj je prišlo predvsem do zaustavljanja krčenja povpraševanja, moči za ponoven vzpon pa je za enkrat še bolj malo. Rastoča dinamika pričakovanega povpraševanja je konec drugega četrletja začela nihati. To velja manj za pričakovano povpraševanje storitvenih sektorjev, bolj pa za izvozno povpraševanje predelovalne dejavnosti. Pričakovano trošenje prebivalstva in pričakovana naročila gradbeništva pa še naprej rastejo

Izvozna pričakovanja se v Sloveniji gibljejo zelo podobno kot v celotni EU. Konec tretjega četrletja lani so dosegla najnižjo točko, takrat je bilo podjetij, ki pričakujejo rast izvoza, približno toliko kot podjetij, ki pričakujejo padec. Potem so se pričakovanja začela krečiti, vendar se je krepitev izvoznih pričakovanj zaustavila v letošnjem maju in od takrat stagnira na doseženi ravni. Podobno je tudi v EU.

Res dobro kažejo pričakovana naročila v gradbeništvu (v podjetjih, ki so še ostala živa), saj so po štirih letih globokega padanja letos julija končno zopet dosegla dolgoročno ravnotežno raven.

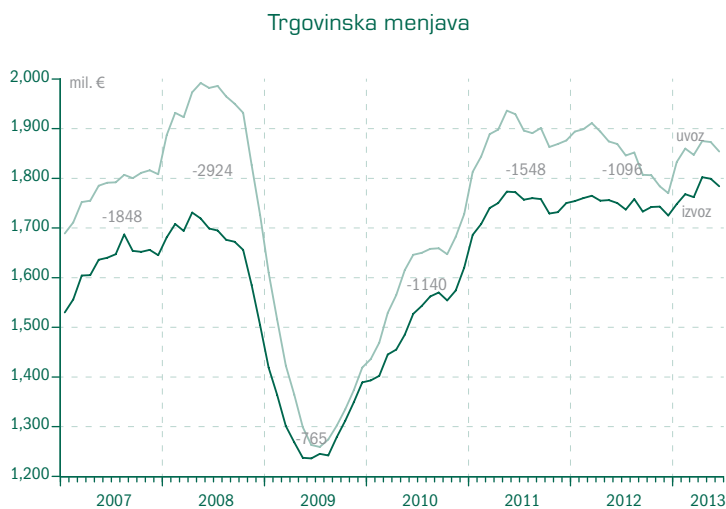
2. Omagovanje izvozne dinamike in izravnavanje blagovne bilance v prvem polletju

V prvih šestih mesecih se zmanjšujeta tako vrednostni obseg kot negativni saldo blagovne menjave s tujino. Proglašena rast BDP v EU v drugem četrletju 2013 tako (še) nima

večjega odraza v rasti slovenskega izvoza, saj kot edini še preostali vlečni konj slovenske gospodarske aktivnosti omaguje. Pozitivna ostaja dinamika menjave z nečlanicami EU.

Junija 2013 je bil skupni izvoz 1786 milijonov € (3.0% manj kot v enakem mesecu 2012), skupni uvoz 1753 milijonov € (6% manj kot leto prej), kar da presežek 33 milijonov € oziroma 101.9% pokritje uvoza z izvozom. Pri tem je bila odprema blaga v članice EU 1248 milijonov € (0.2% več kot junija 2013), prejem blaga iz EU 1345 milijonov € (7.1% manj kot leto prej), kar pomeni primanjkljaj 97 milijonov €. V menjavi z nečlanicami EU je bil izvoz 538 milijonov € (9.6% manj kot v enakem mesecu lani), uvoz 408 milijonov € (2.1% manj kot pred letom), kar da presežek 130 milijonov €.

21

Vir: SURS, EUROSTAT, desezonirani podatki

V prvem polletju 2013 je znašal skupni izvoz 10790 milijonov € (1.5% več kot v enakem obdobju 2012), skupni uvoz 11122 milijonov € (0.6% manj), kar pomeni primanjkljaj 332 milijonov € oziroma 97.0% pokritje uvoza z izvozom. V menjavi v okviru EU je bila polletna odprema blaga 7437 milijonov € (0.3% več kot lani), prejem blaga 8368 milijonov € (1.8 manj kot pred letom), tako da primanjkljaj znaša 931 milijonov €. V menjavi z nečlanicami EU je bil skupni izvoz v šestih letošnjih mesecih 3354 milijonov € (4.3% več kot lani), skupni uvoz 2754 milijonov € (3.1% več kot leto prej), kar da presežek 600 milijonov €.

3. Gospodarska klima v juliju ustaljena

Gospodarska klima se je v juliju ustalila. Po anketi Statističnega urada Republike Slovenije (SURS) o gospodarski klimi je glede na mesec prej ostala na enaki ravni, od julija 2012 je

njen kazalnik višji za 4 odstotne točke, hkrati pa je njegova vrednost za 10 odstotnih točk nižja od dolgoletnega povprečja.

Vrednost kazalnika zaupanja v predelovalnih dejavnostih je bila v juliju za tri odstotne točke nižja kot predhodni mesec, glede na julij 2012 je bila njegova vrednost višja za 7 odstotnih točk, glede na dolgoletno povprečje pa nižja za dve odstotni točki. Vrednosti kazalnikov pričakovanj za naslednje tri mesece so se v primerjavi s predhodnim mesecem večinoma znižale.

22

V storitvenih dejavnostih se je klima otoplila, saj je bila vrednost kazalnika zaupanja v teh sektorjih v juliju glede na predhodni mesec višja za 3 odstotne točke in hkrati za 26 odstotnih točk nižja od dolgoletnega povprečja, v primerjavi z julijem lani pa je bila njegova vrednost enaka.

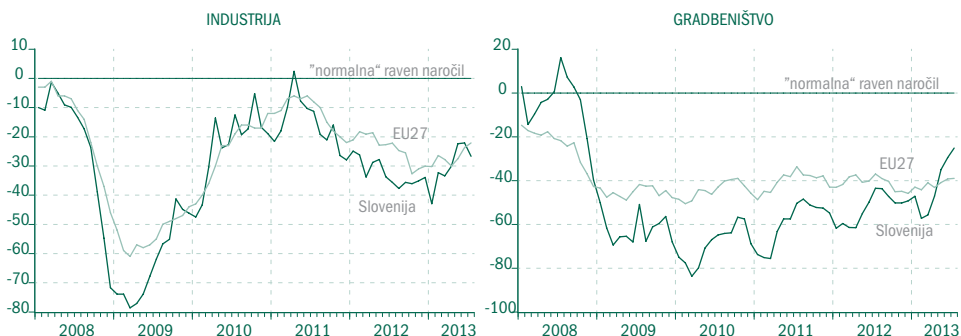
Zaupanje v gradbeništvu se je ponovno pokvarilo, saj je bila vrednost kazalnika zaupanja v tem sektorju v juliju za odstotno točko nižja kot junija in za 19 odstotnih točk višja kot julija 2012, hkrati pa za štiri odstotne točke nižja od dolgoletnega povprečja. Vrednosti kazalnikov pričakovanj za naslednje tri mesece so se v primerjavi z junijem večinoma zvišale.

Zaupanje v trgovini na drobno se v juliju glede na predhodni mesec ni spremenilo, glede na julij 2012 pa je bil kazalnik višji za 17 odstotnih točk. Vrednosti kazalnikov stanj in pričakovanj za naslednje tri mesece so v primerjavi z mesecem prej večinoma znižale. V juliju je bil delež podjetij, ki pravijo, da je povpraševanje nizko, 59%, slaba polovica podjetij pa je kot omejitveni dejavnik navedlo konkurenco v panogi.

Gospodarska klima se je julija v primerjavi z enakim obdobjem v letu 2012 v celotni EU27 popravila. V gradbeništvu so se po podatkih Eurostata v juliju 2013 naročila glede na mesec poprej zvišala za 0,3 odstotne točke, glede na julij lani pa so nižja za dve odstotni točki. Glede na junij so se v juliju za slabo odstotno točko zvišala pričakovanja v trgovini na drobno, pričakovanja v predelovalnih dejavnostih pa so se v enakem obdobju popravila za 1,6 odstotne točke.

Naročila v industriji (predelovalnih dejavnostih) ostajajo približno četrtno manjša od »normalne« ravni, to je od ravni, pri katerih sta delež podjetij s premajhnimi in delež podjetij s prevelikimi naročili enaka; zadnje mesece se je razmerje v Sloveniji pokvarilo. Naročila v gradbeništvu, ki so vse od začetka krize v EU za 40, v Sloveniji pa za 60 točk manjša od »normalne« ravni, so se v zadnjih mesecih v Sloveniji dvignila na raven le 25 točk pod »normalno« ravno.

Naročila

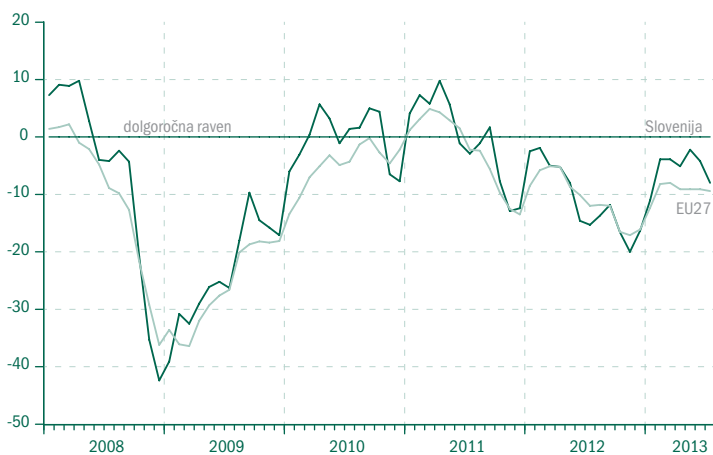

Vir: EUROSTAT

23

Vrednost kazalnika zaupanja v trgovini na drobno se je v juniju glede maj zvišala za 19 odstotnih točk, glede na junij 2012 pa za 12 odstotnih točk. Pričakovanja so se v primerjavi z majem v glavnem izboljšala. V juniju je bil delež podjetij, ki pravijo, da je povpraševanje nizko, 56%, slaba polovica podjetij pa je kot omejitveni dejavnik navedlo konkurenco v panogi.

Gospodarski optimizem

Vir: EUROSTAT

Gospodarska klima v EU27 se je julija v primerjavi z julijem 2012 popravila. V gradbeništvu so se naročila glede na mesec prej zvišala za 0,3 odstotne točke, glede na julij lani pa so

za dve odstotni točki manjša. Glede na junij so se v juliju za slabo odstotno točko zvišala pričakovanja v trgovini na drobno, pričakovanja v predelovalnih dejavnostih pa so se v enakem obdobju popravila za 1,6 odstotne točke.

GOSPODARSKA AKTIVNOST IN ZAPOSLENOST

4. Industrijska produkcija manjša

24

Industrijska produkcija se je v medletni primerjavi poslabšala. Po originalnih (nedesezoniranih) podatkih SURS-a je bila v juniju za 3,8% nižja kot v enakem mesecu leta 2012. Impulzni trend kaže, da se je junija industrijska produkcija zniževala po stopnji 0,53% mesečno.

Dejavnost rudarstva se je po originalnih (nedesezoniranih) podatkih SURS-a v juniju v primerjavi z junijem 2012 zmanjšala za dobrih 12%. Impulzni trend kaže, da se je dejavnost rudarstva zniževala po stopnji 2.26%.

Produkcija predelovalnih dejavnosti se je po originalnih (nedesezoniranih) podatkih SURS-a v juniju v primerjavi z junijem 2012 znižala za 3,9%, impulzni trend pa kaže, da se je v juniju dejavnost predelovalne industrije zniževala po stopnji 0,67% mesečno.

Desezonirani podatki Eurostata kažejo, da je v juniju glede na maj industrijska produkcija v EU27 zrasla za 0,9%, na območju evra (EA17) pa za 0,7%. Glede na junij lani je v letošnjem juniju industrijska produkcija v EU27 zrasla za 0,4%, na območju evra pa za 0,3%. Med državami članicami, za katere so dostopni podatki, je industrijska produkcija v juniju glede na mesec poprej zrasla v štirinajstih, padla pa v osmih državah. in sicer največ na Nizozemskem

5. Močan porast turističnega povpraševanja

Po podatkih SURS-a je bila vrednost gradbenih del maja za slabe 3 odstotke nižja kot v aprilu, v primerjavi z majem 2012 pa se je zmanjšala za 12%.

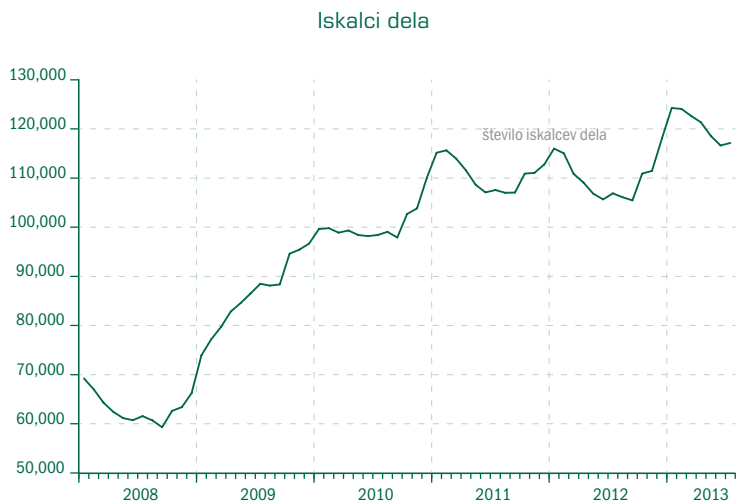
Skupno število turističnih prenočitev se je povečalo. Maja jih je bilo za 9,2% več kot maja 2012, trendno (impulzni trend) pa se je skupno število prenočitev zviševalo po mesečni stopnji 2,77%. Pri tem je prišlo do porasta domačega turističnega povpraševanja, saj je število turističnih prenočitev domačih gostov glede na maj 2012 poraslo za 2%. Impulzni trend prenočitev domačih gostov v maju kaže rast po stopnji 1,18%. V maju se je število prenočitev tujih gostov povečalo in sicer za 13,3% glede na maj 2012; impulzni trend prenočitev tujih gostov v maju kaže rast po stopnji 3,35% mesečno.

V zračnem prevozu ja bilo maja prepeljanih za 5,5% več potnikov kot maja lani, število opravljenih potniških kilometrov pa je bilo manjše za 0,4%. V cestnem mestnem prevozu je bilo maja prepeljanih za slabih 16% več potnikov kot v istem mesecu 2012. Potniški promet na brniškem letališču se je v maju glede na maj lani povečal za 15 odstotkov. V luki Koper je bil blagovni promet v maju za 5,8% manjši kot maja lani.

6. Zniževanje brezposelnosti se je julija zaustavilo

Na trgu dela se je stanje julija poslabšalo. Število aktivnih prebivalcev se je po podatkih SURS-a v maju zmanjšalo na 913978 oziroma za 359 oseb glede na mesec prej, glede na maj 2012 pa za slabih 10 tisoč oseb oziroma 1,1 odstotka. V maju je bilo v Sloveniji 795402 delovno aktivnih prebivalcev; glede na april se je njihovo število povečalo za 2397 oseb, glede na maj 2012 pa se je zmanjšalo za 2,6%. Pri tem se je število zaposlenih pri pravnih osebah od maja lani zmanjšalo za slabe tri odstotke, število zaposlenih pri fizičnih osebah pa za 7 odstotkov. Med samozaposlenimi je bilo 58% samostojnih podjetnikov posameznikov, njihovo število se je v maju povečalo za 118, od maja 2012 pa za 0,4%.

25

Vir: ZZRS

Po podatkih ZRSZ je bilo konec julija registriranih 117143 brezposelnih, kar je za 540, oziroma 0.5% več kot ob koncu junija, v primerjavi z julijem 2012 pa je bilo brezposelnih za 9.4 odstotke več. Na Zavodu za zaposlovanje se je na novo prijavilo kar 8675 brezposelnih, kar za dobrih 44% več kot junija a za 1,3% manj kot julija 2012. Med novo-prijavljenimi je bilo 970 iskalcev prve zaposlitve, 1970 trajno presežnih delavcev in stečajnikov ter 4648

brezposelnih zaradi izteka zaposlitev za določen čas. Število registriranih brezposelnih, ki so jih zavodi odjavili, je julija znašalo 8135 oseb; od tega naj bi jih 5235 dobilo novo zaposlitev ali se samozaposlilo, kar je toliko kot junija in za 31.3% več kot julija lani. Tudi letos se ponavljajo gibanja iz preteklih dveh let, zniževanju števila brezposelnih v prvi polovici leta sledi povečanje v drugi; zdaj kaže, da se bo letna raven iskalcev dela, z lanskimi in predlanskimi 110 tisoč, letos dvignila na 120 tisoč.

26

Podobno kot v Sloveniji se je tudi v EU in evro območju brezposelnost dvignila na novo »normalno« raven. Po podatkih Eurostata je bila junijska stopnja brezposelnosti na območju evra 12,1%, kar je enako kot mesec prej ter za 0,7 odstotne točke več kot junija lani. V celotni sedemindvajseterici (EU27) je bila stopnja brezposelnosti v juniju 10,9% in se je glede na enak mesec v 2012 povečala za 0,4 odstotne točke. Junija je bilo v EU27 26,4 milijona brezposelnih, od tega kar 19,3 milijona na območju evra. Razlike med državami ostajajo nespremenjene; daleč najboljše gre z najnižjo stopnjo brezposelnosti Avstriji (4,6%) in Nemčiji (5,4%), najslabše Španiji (26,3%) in Grčiji, za katero je aprilski podatek 26,9%.

CENE IN PLAČE

7. Povečanje stopenj davka na dodano vrednost je zaustavilo pešanje rasti cen

Julija je bilo zmanjšanje cen precej manjše od sezonskega, saj so se zmanjšale le za 0.3% (lani, na primer, za 1.1%). Tudi medletna stopnja se je ustrezno povečala (porasla je z 1.9% v juniju na 2.6%.. Glavnino (okoli 0.5 odstotne točke) je k relativni okrepitvi cen (zmanjšanju učinka sezone) prispevala višja stopnja davka na dodano vrednost

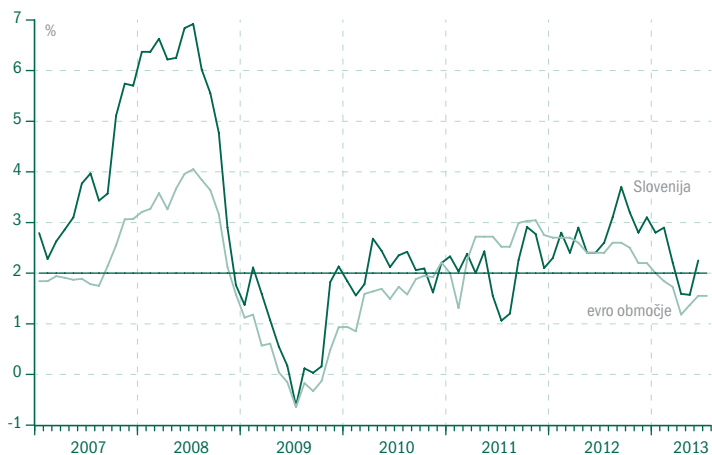
Julija so se povečale le cene storitev (za 2.1). Cene blaga so se zmanjšale (za 1.4%).Tudi medletno je bilo povečanje cen storitev precej višje (3.5%) od cen blaga(2.2%).

Opazno so se julija povečale cene počitnic v paketu, tobaknih izdelkov, tekočih goriv, ter cene elektrike, plina ter goriva in maziva. Od storitev so se opazno povečale cene v skupini prevoza ter telefonskih in internetnih storitev. K skupnemu indeksu življenjskih stroškov so največ prispevale cene počitnic v paketu (0.4 odstotne točke) ter energenti 0.2 odstotne točke.

K manjši rasti skupnih cen so daleč največ (okoli 1.2 odstotne točke) prispevale sezonske razprodaje obleke i obutve; več se je pocenilo tudi sadje in zelenjava vendar je bil prispevek k zmanjšanju skupnega indeksa zanemarljiv.

Med državami EU primerljivo rast cen kaže harmoniziran indeks cen. Ta je julija (sezonsko) padel za 0.3%, v letu dni pa se je povečal za 2.8%. V EU je bila medletna inflacija julija še naprej 1.6%.

Inflacija (harmoniziran indeks)

Vir: Eurostat, medletna stopnja

27

Proizvajalčeve cen so dostopne do junija, ko so se znižale za 0.2%, bolj dolgoročna (medletna) rast pa je bila enak 0. Dinamika proizvajalčevih cen se med nameni porabe malo razlikuje. Tako so se junija najbolj povečale cene proizvajalcev energentov (za 0.4%), najbolj pa so se zmanjšale cene produktov za investicije (0.3%). Razlike v medletni rasti so prav tako majhne, vendar obratne po velikosti; najbolj so se povečale cene proizvodov za investicije (za 0.2%), zmanjšale pa cene energentov (za 0.3%). Malenkost bolj živahne so cene industrijskih proizvajalcev , ki proizvajajo za domači trg (medletno so bile junija večje za 0.2%), najbolj skromno dinamiko pa imajo še naprej proizvajalčeve cen proizvodov za izvoz v evro območje.

V nasprotju z dejanskim cenovnim dogajanjem pa cenovna pričakovanja ob polletju kažejo bolj živahno rast. Čeprav so pričakovane cene industrijskih proizvajalcev še naprej (že več kot leto dni) na dolgoletnem povprečju, so pričakovane cene v trgovini na drobno tudi julija znatno(!) nad dolgoletnim povprečjem. Delež anketiranih, ki pričakuje povečanje cen presega delež tistih, ki pričakujejo zmanjšanje cen kar za 20% vseh anketiranih. Pričakovane cene storitev pa so, po drugi strani, še naprej pod dolgoletnim povprečjem (delež podjetij, ki pričakujejo zmanjšanje cen presega delež podjetij, ki pričakujejo povečanje cen za 5% vseh anketiranih), vendar opazno rastejo.

Ponovna negotovost v rasti svetovnega gospodarstva je pospešila zmanjševanje cen surovin. V mesecu dni so (v evrih) padle za 10.4%. Najbolj so se pocenile surovine hrane (v evrih za skoraj 16%) , najmanj pa kovine (v evrih za 0.3%). V letu dni so se surovine (v evrih) pocenile za 21%. Najbolj so padle cene surovin hrane, najmanj pa cene neprehrambenih

kmetijskih izdelkov; izjema je bila nafta, kjer so cene celo porasle (v evrih se je sodček West Texas nafte podražil za 7.2%).

8. Stroški dela se še naprej zmanjšujejo in vse bolj zaostajajo za evro območjem

Plače so maja porasle za 0.5%. Tudi trendna rast se je povečala (na okoli 3% letno), čeprav je medletna stopnja padla; do padca je namreč prišlo zaradi enkratnih učinkov, opaznega skoka plač v lanskem maju, torej povečanja referenčne vrednosti pri računanju medletne stopnje.

28

Sektorske razlike v majske povečanju plač so bila manjše kot običajno. Nadpovprečno povečanje plač (preko 2%) je imelo predvsem kmetijstvo z gozdarstvom in ribištvo, rudarstvo in finančne ter zavarovalne dejavnosti. V štirih sektorjih so se plače maja zmanjšale (v oskrbi z električno energijo, prometu in skladiščenju, strokovnih in znanstvenih dejavnostih ter v drugih dejavnostih).

Čeprav so bile maja plače nižje kot pred letom dni, je bila trendna rast še vedno pozitivna, saj je, kot rečeno, padec medletne rasti povzročil predvsem opazen skok plač v lanskem maju, torej visoka osnova primerjave! Bolj dolgoročno so maja najpočasneje naraščale še zlasti plače v rudarstvu (saj so bile za preko 10% nižje kot pred letom dni), v sektorjih države ter v gradbeništvu.

V javnofinančnih sektorjih so plače maja porasle malo manj kot v povprečju gospodarstva, vendar so navkljub temu opazno zaostale za plačami v lanskem letu, še zlasti v izobraževanju in kulturnih dejavnostih (za okoli 5%).

Eurostat je že objavil podatke o enotnih stroških dela v prvem četrtletju letos. Da bi omogočili primerjavo dinamike stroškov dela po začetku krize so na sliki prikazane trajektorije stroškov dela za gospodarstvo (sektorji od B do N), ožjo državo, šolstvo in zdravstvo, od zadnjega četrtletja 2008 dalje. Stroški dela so sezonsko sezonskih variacij.

Na dlani je da so se stroški dela po začetku krize tako v gospodarstvu kot v vseh segmentih države rastle počasneje kot v evro območju. V gospodarstvu rahlo (nominalno) padajo od začetka 2011 in so od takrat zaostali za enotnimi stroški dela v evro območju za približno 8%.

V sektorjih države padajo enotni stroški bolj izrazito, kot v gospodarstvu, vendar z opaznimi nihaji, ki jih povzročajo zakasneli udarci plačnega zakona iz 2008 (eden od takih je bilo, na primer, sodno povečanje plač vojakom v zadnjem mesecu), ki je drastično poslabšal obvladovanje javnofinančnih izdatkov za plače v obdobju po začetku krize.

Stroški dela

Vir: Eurostat; lastni izračuni

Opomba: Enotni stroški dela; desezonirano; normirano na konec 2008 (2008/IV=1).

29

Navkljub nihajem se stroški dela v državi še naprej opazno nominalno zmanjšujejo, glede na ustrežno raven ob začetku krize in še zlasti glede na evro območje, kjer ustrezni stroški naraščajo. V šolstvu so tako bili stroški dela v prvem četrtletju letos že za 10% nižji kot konec 2008 in so glede na začetek krize zaostali že za 14 odstotnih točk za ustreznimi stroški dela v evro območju; v zdravstvu so bili v prvem četrtletju letos stroški dela za približno 1% nižji kot pred začetkom krize in so se glede na ustrezne stroške dela evro območja že zmanjšali za 5 odstotnih točk; v ožji državi, kjer plače najbolj nihajo, so bili stroški dela na začetku letošnjega leta za 8% nižji kot ob začetku krize in so tako po izbruhu krize narastli za 10 odstotnih točk manj kot ustrezni stroški dela v evro območju.

FINANČNA GIBANJA

9. Zaostajanje javnofinančnih prihodkov se umirja

Javnofinančni prihodki so julija ostali praktično enaki kot junija. Ker je julijska sezona pri fiskalnih prihodkih šibkejša, se je bolj dolgoročna dinamika prihodkov povečala.

Opazno so se julija okrepli prihodki od domačih davkov na blago in storitve, porasli so za skoraj 200 milijonov in presegli ustrezne prihodke v 2012 za 4.2%. Povečanje je posledica opazne rasti prihodkov od davka na dodano vrednost po obračunu (za okoli 88 milijonov, glede na junij in 22 milijonov glede na lanski julij. Davek na dodano vrednost obračunan ob uvozu je bil sicer tudi večji kot lani, vendar le za 5 milijonov, medtem ko so trošarine, navkljub velikemu porastu glede na (sezonsko šibek) junij, zaostale za ustreznimi vrednostmi v lanskem letu.

30

Neposredni davki in ostali prihodki so se julija ponovno zmanjšali, padla je tudi bolj dolgoročna dinamika. Pešajo vse najbolj pomembne davčne oblike, vendar se hitrost zaostajanja zmanjšuje.

Dohodnina, ki je julija sicer sezonsko nizka, je bila letos zaradi nižjih osebnih dohodkov (nižjih akontacij) še nižja kot lani. Prihodke od neposrednih davkov znižujejo tudi nižje akontacije davka na dohodke pravnih oseb; zaradi lanskoletnega znižanja davčne stopnje davka od dohodkov pravnih oseb je namreč znotraj letna akontacija na precej nižji ravni kot lani (v povprečju za okoli 20 milijonov mesečno); razliko glede na lanske vrednosti povečuje tudi dejstvo, da lani, navkljub znižanju davčne stopnje, akontacija davka niso ustrezno znižane. Prav zaradi tega je ogromna refundacija teh preplačil v lanskem letu znižala letošnji donos davka v marcu in aprilu za preko 100 milijonov (javnofinančna blagajna je lanskoletne prihodke povečala s »časovno razmejitvijo«, namreč tako, da je zmanjšala prihodke v letošnjem letu. Julija se je zmanjšal tudi donos od prispevkov, čeprav se je zniževanje bolj dolgoročne dinamike zaustavilo (prihodki od prispevkov so bili julija za 2.1% nižji od ustreznih lanskih prihodkov, v povprečju drugega četrtletja pa za 3.1% nižji kot lani. Tudi bolj dolgoročna dinamika; rast impulznega trenda se je povečala (na rast okoli 5% letno).

10. Krediti podjetjem in gospodinjstvom še naprej padajo, depoziti pa stojijo

Skupni krediti nefinančnim korporacijam in gospodinjstvom so maja padli za 0.5%. Medletna stopnja padanja se je ponovno znižala pod -7%. Bolj dolgoročna dinamika krčenja kreditov se torej pospešuje.

Zmanjšali so se tako krediti podjetjem (za 0.5%) in tudi (vendar komaj opazno) tudi gospodinjstvom (manj kot za 0.1%). Krediti imajo še naprej podobno dinamiko kot krediti v evro območju. Le da se je padanje kreditov podjetjem v Slovenji pospešilo po koncu 2012. Čeprav banke v Sloveniji opazno likvidnostno stiska umikanje financiranja tujih bank (zadnji dve leti se te hitro umikajo iz celotne periferije EU, ker Slovenije ni v Dunajski iniciativi, je pri umikanju med najbolj izpostavljenimi državami)), pa verjetno k sedanji pospešitvi padanja kreditov opazno prispevajo tudi najnovejše dodatne (vnaprejšnje!) kapitalske zahteve regulatorja (na primer, za storitvene garancije), saj so krediti državi, navkljub likvidnostnemu stiskanju, v tem obdobju opazno porasli.

Kot je bilo v GG že večkrat omenjeno, je trajektorija kreditnega napajanja gospodarstva v Sloveniji, navkljub hitremu padanju ravni kreditov, podobna kot v evro območju. Saj je EBA s svojimi zahtevami konec 2011 sprožila v evro območju (zaradi premajhne ponudbe kapitala) podoben proces razdolževanja bank kot BS v Sloveniji, le da je BS začela to precej prej in bolj intenzivno.

Junija letos je tako bila raven kreditov podjetjem za približno 12%, v evro območju pa za 7% nižja kot decembra 2008. Pri kreditiranju prebivalstva in države so banke v Sloveniji aktivnost manj zmanjšale kot so jo banke v evro območju (če jo primerjamo s situacijo pred začetkom krize). Krediti gospodinjstvom v Sloveniji sicer tudi počasi padajo, vendar ostajajo bistveno (za 17%) višji kot pred začetkom krize, medtem ko so v evro območju le za 6% višji kot pred začetkom krize. Še zlasti je velika razlika pri kreditiranju centralne države (če upoštevamo tudi obveznice), saj so banke v Sloveniji napajanje države glede na začetek krize več kot podvojile, v evro območju pa povečale za 30%. Čeprav se v Sloveniji celotno bančno napajanje (podjetij, gospodinjstev in države) pospešeno zmanjšuje po začetku 2011, ko so tuje banke začele pospešeno krčiti financiranje bank v EU periferiji, pa je raven celotnih kreditov v Sloveniji še vedno za 6%, v evro območju pa za 4% višja kot pred začetkom krize.

31

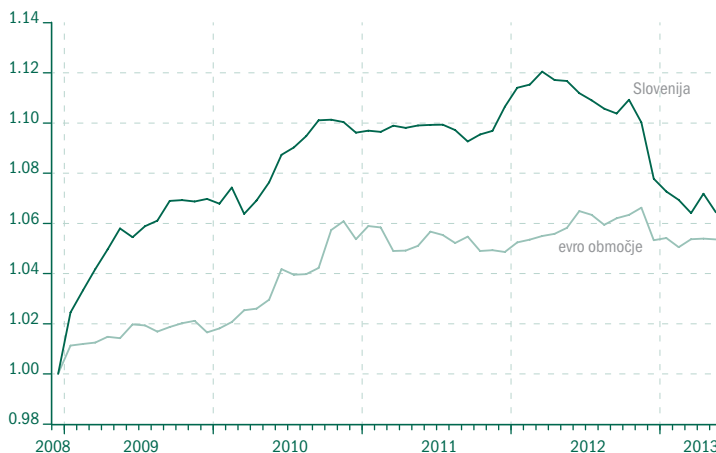
Kreditni podjetjem in gospodinjstvom

Vir: BS; ECB; lastni izračuni

Opomba: Krediti so normirani na začetek krize (2008/12=1)

Skupni krediti podjetjem, gospodinjstvom in državi

Vir: BS, ECB; lastni izračuni

Opomba: Skupni krediti podjetjem, gospodinjstvom in državi (vključno z vrednostnimi papirji države); vrednosti so normirane na začetek krize (2008/12=1)

32

Navkljub opaznemu padanju kreditov pa se depoziti komaj opazno zmanjšujejo. Kot je omenjeno že večkrat v GG, so veliki viški v tekočih transakcijah (preko 6% BDP) in zadolžitev države glavni razlog za takšno dinamiko depozitov. Depoziti podjetjem se v letošnjih prvih dveh četrtletjih celo povečujejo, porasli so tudi maja in bili kar za 6.7% višji kot pred letom dni. Istočasno depoziti gospodinjstev po februarju padajo (mesečno po okoli 0.005%), maja so bili za približno 3.3% nižji kot pred letom dni. Velja dodati, da je bil v prvem polletju, navkljub ciprskim dogodkom, odtok v depozite v tujino manjši kot v enakem obdobju lanskega leta. Skupni depoziti podjetij in gospodinjstev so junija praktično stagnirali (v povprečju prvega polletja pa so naraščali).

Obrestne mere na grosističnem trgu so se v zadnjih treh mesecih (do julija) rahlo povečale (trimesečni Euribor z 0.2 na 0.22, enoletni Euribor pa z 0.48 na 0.53). Navkljub temu so v evro območju posojilne obrestne mere za podjetja porasle le za 0.1 točke (neodvisno od velikosti kreditov), v Sloveniji so se posojilne obrestne mere za podjetja povečale nekaj več, vendar le za večje zneske (za kredite preko milijona so porasle z 4.2 na 4.7). Posojilne obrestne mere za gospodinjstva se v zadnjih dveh mesecih praktično niso spremenile (tako v Sloveniji kot v tujini). Podobno je pri depozitnih obrestnih merah, tudi te se v zadnjih mesecih komaj opazno spreminjajo (od aprila do junija so padle za 0.1 točke).

11. Presežek tekoče bilance v prvem polletju nad vsemi celoletnimi doslej (pogojno)

Presežek na tekočem računu plačilne bilance v prvem polletju 2013 znaša 1181.8 milijonov €, kar je blizu 7% polletnega BDP in več kot je Slovenija dosegla kdajkoli celoletno v preteklosti (izjema je le leto 1992). Pogojnost pozitivnemu saldu daje izjemno velika statistična napaka 628 milijonov €, ki se iz meseca v mesec povečuje, v BS pa niso znali dati odgovora, kaj je njen razlog. Čeprav je tekoči presežek »pozitiven znak konsolidacije« v obliki pokrivanja dolgov iz preteklosti, pa njegova velikost kaže na nenormalno neugodno situacijo v slovenskem gospodarstvu (vsaj dokler velike statistične napake in izpustitve ne bodo odpravljene).

33

Plačilna bilanca (milijoni evrov)

	Januar-junij		junij	
	2012	2013	2012	2013
I. Tekoči račun	357.2	1,181.8	149.6	237.7
1. Blago	-194.1	385.4	-21.1	102.4
2. Storitve	861.7	1,026.1	139.6	180.0
3. Dohodki	-312.6	-152.5	-25.0	-28.1
4. Tekoči transferi	2.1	-77.2	56.2	-16.5
II. Kapitalski in finančni račun	-182.1	-1,809.8	81.3	-409.9
A. Kapitalski račun	-12.8	-45.4	-18.2	-13.0
B. Finančni račun	-169.3	-1,764.5	99.5	-396.8
1. Neposredne naložbe	244.0	-711.1	45.3	48.0
2. Naložbe v vrednostne papirje	-799.3	2,108.7	-85.7	-465.6
3. Finančni derivativi	-43.7	-209.6	-7.1	-152.5
4. Ostale naložbe	396.8	-2,999.9	151.0	234.7
5. Mednarodne denarne rezerve	32.9	47.4	-4.0	-61.4
III. Neto napake in izpustitve	-175.1	628.0	-230.9	172.1

Vir: Banka Slovenije

V juniju 2013 je bil presežek na tekočem računu kar 237.7 milijonov € (na ravni 8% mesečnega BDP!), kar je več kot 149.6 milijonov € v enakem obdobju 2012. Gre za rezultat 102.4 velikega presežka v blagovni menjavi (v prvem polletju 2012 primanjkljaj 21.1 milijonov €), 180.0 milijonov € presežka v storitveni menjavi (transport in turizem vsak po skoraj 100 milijonov presežka), v enakem obdobju 2012 presežek 139.6 milijonov €, primanjkljaja 28.1 milijonov € v bilanci faktorskih storitev (presežek od dela 36 milijonov €, primanjkljaj storitev kapitala 64 milijonov €), prvo polletje 2012 je saldo znašal -25.0 milijonov €, in neto odliva v tekočih transferih 16.5 milijonov €, medtem ko je bil v prvih šestih mesecih saldo tekočih transferov pozitiven: 56.2 milijonov €. V prvem polletju 2013 je doseženi presežek tekočega računa 1181.8 milijonov € (v enakem

obdobju 2012 je znašal 357.2 milijonov €), kar je rezultat presežka v blagovni menjavi 385.4 milijonov € (lani primanjkljaj 194.1 milijonov €), presežka v bilanci storitev 1026.1 milijonov € (861.7 milijonov €), pri čemer znaša saldo v transportu 307.6 milijonov €, v turizmu 628 milijonov €; primanjkljaja v bilanci faktorskih storitev 152.5 milijonov € (312.6 milijonov €), pri storitvah dela pozitiven saldo 222.9 milijonov €, pri storitvah kapitala primanjkljaj 294 milijonov €, in neto odliva tekočih transferov 77.2 milijonov € (v prvem polletju lani neto priliva 2.1 milijonov €), pri čemer ima državni sektor pozitiven saldo transferov 36.7 milijonov €, ostali sektorji negativnega –113.8 milijonov €.

34

Kumulativna šestmesečna sprememba v obliki povečanja terjatev ali zmanjšanja dolga na kapitalskem in finančnem računu v višini 1809.8 milijonov € ustreza velikosti pozitivnega salda na tekočem računu. Zmanjšale so se neto neposredne tuje naložbe v Sloveniji za 711.1 milijonov €, povečale pa portfeljske naložbe za 2108.7 milijonov €. Sprememba v ostalih naložbah Slovenije znaša kar -2999.9 milijonov €. Mednarodne rezerve pri Banki Slovenije so se povečale za 47.4 milijonov €, napake in izpustitve pa znašajo ogromnih 628.0 milijonov €.

Po podatkih junijskega Biltena Banke Slovenije je znašal konec aprila 2013 neto zunanji dolg Slovenije 13084 milijonov €, kar je rezultat bruto dolga 40452 milijonov € (od tega 19861 milijonov € javnega in javno garantiranega dolga) in terjatev 27368 milijonov €. Neto dolg je padel na raven iz konca 2009, ko je znašal 13009 milijonov €. Mednarodne rezerve pri Banki Slovenije so znašale konec maja 2013 le 592.3 milijonov €, kar je najmanjša vrednost, odkar smo v 2007 prevzeli evro kot uradno domačo valuto. Pri tem je za 109.7 milijonov € zlata, 221.6 posebnih pravic črpanja pri MDS, za 144.6 rezervne pozicije pri MDS in le za 116.0 milijonov € deviznih rezerv ne-evrskih valut.

MAKROEKONOMSKI VPLIV IN FINANCIRANJE ENERGETSKIH IN INFRASTRUKTURNIH INVESTICIJ GRADNJE VERIGE HIDROELEKTRARN NA SREDNJI SAVI (HESS)

35

Žan Oplotnik, France Križanič

Povzetek

Postavitev desetih hidroelektrarn na srednji Savi (HESS) bo terjala investicije v višini okoli 1,2 mrd €, poleg tega pa bodo z gradnjo povezane vzporedne infrastrukturne investicije v prestavitev nekaj deset kilometrov državnih cest v ocenjeni vrednosti okoli 184 mio€, prestavitev oziroma nadgradnja okoli 30 km železniških povezav (okoli 722 mio €), prestavitev kablov električnega in telekomunikacijskega omrežja (okoli 8,5 mio €). Energetski ter infrastrukturni del investicij v gradnjo HESS bosta skupaj tako znašala okoli 2,1 mrd €. Financiranje neenergetskega dela je mogoče realizirati po dveh konceptih. Prvi koncept je klasično proračunsko financiranje, drugi pa je koncept javno zasebnega partnerstva, kjer v projekt pritegnemo zasebnega vlagatelja, koncesionarja. V zameno bi zasebni partner pridobil pravico do letnih plačil za razpoložljivost v višini med 17 in 25 mio €. Po obeh konceptih bi bilo mogoče v projekt pritegniti tudi sredstva EU. Vir letnih plačil za razpoložljivost bi lahko bila t.i. "senčna cestnina" in "uporabnina železniške infrastrukture". Financiranje energetskega dela investicij bo glede na podeljeno koncesijo prevzelo projektno podjetje SRESA d.o.o., ki je v lasti treh družbenikov (HSE, GEN, SEL). Glede na ocenjeno pozitivno interno donosnost projekta in prosti denarni tok je smiselno projekt financirati delno z dolžniškim in delno z lastniškim kapitalom, nekje v razmerju 60:40. Glede na investicijske potrebe bi morali družbeniki SRESA v obdobju med 2012 in 2030, ko traja investicijski cikel, tako zagotoviti skupno okoli 350 mio € kapitala, SRESA pa bi glede na pozitivne kazalce rentabilnosti projekta lahko pridobil še za okoli 510 mio € dolžniških sredstev. Gradnja desetih hidroelektrarn na srednji Savi bi s povezanimi infrastrukturnimi investicijami vplivala tudi na makroekonomske kazalce domačega gospodarstva, in sicer; na povečanje BDP za okoli 1,4 milijarde evrov (cca. +4%). Učinek bo sicer razporejen na več let. V projektu bo angažiranih okoli 47 tisoč delovnih mest, vpliv investicije pa bo največji na dodano vrednost v gradbeništvu, poslovnih storitvah, trgovini, strojni, elektro in kovinski industriji, proizvodnji nekovin, prometu in finančnem

posredništvu. Projekt bo imel pozitivne javnofinančne učinke do skupaj med 0.5 do 0.6 milijarde evrov (do 1.7% BDP). Na drugi strani se bo zaradi investicije do neke mere in kratkoročno poslabšalo zunanjetrgovinsko ravnotežje. Investicija bo direktno in posredno terjala 1.1 milijarde evrov uvoza blaga in storitev.

Ključne besede: *energetika, investicije, financiranje investicij, infrastruktura, železniški transport, cestna povezava, regionalni razvoj, makroekonomija*

JEL: E22, G00, G3, H24, H54, L9, O18, O22, R1, R4

MACROECONOMIC IMPACTS AND FINANCING OF ENERGETIC AND INFRASTRUCTURE INVESTMENTS IN HYDROELECTRIC POWER PLANTS ON MIDDLE STREAM OF SAVA RIVER

Žan Oplotnik, France Križanič

Abstract

Planned investment in ten hydroelectric power plants requests 1,217 million €. At the same time, there will be a need for investment in infrastructure in roads, including main road through Zasavje region (184 million €), in railroad on Tenth Trans European transport corridor (722 million €), in electric power transmission (8 million €) and in telecommunications network (0.5 million €). Total investment will amount to be 2,131.5 million €, 57% of which will be needed for the investment in power plants, and the rest, 43%, for infrastructural investment. There are two main concepts on investment in infrastructure. Both include EU funds

available for that kind of investment. The first concept is a classical budget investment in publicly owned goods while the second concept is public private partnership. In it, Slovenian state needs a partner prepared to invest and manage infrastructure who would earn annual fee of 17 to 25 millions € for consecutive 33 years. The funds needed for domestic, being state or private, investment in infrastructure connected with ten hydroelectric power plants construction should be repaid from different sources, as “shadow toll” and “the railway track use compensation”. Pure power supply part of investment in ten hydroelectric power plants will be financed by project enterprise SRESA d.o.o., owned by three partners (HSE, GEN, SEL). Taking into account the profitability of the project it seems reasonable to finance it partly by credits and partly by own capital. To finance the investment by own funds, STRESA would have to provide 350 million € in the period 2012 to 2030. In the same time, it should get 510 million € credits. Finally, the power plants are going to be constructed gradually and part of them will start to operate in the time of construction of the others. Taking in account expected profits and depreciation funds in operating power plants there will be 390 million € available already during the investment phase. Next to that, project is going to have direct and indirect effects on Slovenian economy, one can expect that it would increase Slovenian GDP for about 1.4 billion € (+4%). This effect is to be spread over years. There will be also 47 thousand jobs connected with the project and it will bring growth of value added in construction, business services, trade, machinery, metal industry, manufactory of electrical and optical equipment, non-metal minerals production, transport and financial intermediation. Economic activity, connected with the project, is to have strong fiscal consequences: from 0.5 to 0.6 billion € (up to 1.7% of GDP) tax gain. On the other side, the investment will negatively hit Slovenian foreign trade balance. In short term it will worsen it for 1.1 billion € due to the growth of imports of goods and services.

37

Key words: *energy supply, investment, financing investment, infrastructure, railway transport, road connections, regional development, macroeconomics, anti recession policy*

JEL: E22, G00, G3, H24, H54, L9, O18, O22, R1, R4

1. Uvod

Slovenija po več letih stagnacije in upada gospodarske aktivnosti ostaja v recesiji. Ena izmed rešitev za povrnitev gospodarske rasti so tudi investicije v infrastrukturne sektorje gospodarstva. Sem brez dvoma sodi tudi energetika. Investicije v gradnjo verige hidroelektrarn na srednji Savi (HESS) se v tej zvezi ponujajo same. Projekt, ki bi ga izvedlo projektno podjetje SRESA d.o.o., ki so ga v ta namen ustanovila tri slovenska energetska podjetja (HSE d.o.o., GEN d.o.o. in SEL d.o.o.) je razdeljen na dva dela, in sicer t.i. energetski del, kamor sodi gradnja desetih novih hidroelektrarn na srednji Savi, in na infrastrukturni del, kamor sodi prestavitev ali preureditev obstoječe cestne, železniške, energetske in telekomunikacijske infrastrukture, ki stoji neposredno na lokaciji načrtovane gradnje energetskih objektov in jo bo potrebno delno ali v celoti prestaviti ali preurediti. Vrednost investicije po posameznih komponentah prikazujemo v naslednji tabeli:

38

Tabela 1:
Vrednost investicij v HESS po komponentah

Namen investicije	Podatki v mio €	Delež v skupni vrednosti investicije
Gradnja desetih hidroelektrarn	1.217,0	57%
Sodobna cestna povezava Zasavja s sosednjimi regijami in avtocestnim omrežjem	184,0	9%
Modernizacija dela železniške povezave na X. trans-evropskem koridorju	722,0	34%
Izgradnja in prestavitev električnega transportnega in distribucijskega omrežja	8,0	0%
Prestavitev telekomunikacijskih kablov	0,5	0%
Skupaj	2.131,5	100%
Energetski del investicije	1.217,0	57%
Infrastrukturni del investicije	914,5	43%

Delež investicije, ki ga bo moral kriti investitor v deset hidroelektrarn na srednji Savi, znaša 1.217 mio € ali 57% celotne potrebne investicije, delež infrastrukturnih investicij, povezanih z izgradnjo hidroelektrarn pa 914,5 milijona € ali 43% celotne investicije. Prvo in brez dvoma začasno oceno stroškov gradnje desetih hidroelektrarn in potrebnih vzporednih investicij v cestno, železniško, elektro in telekomunikacijsko infrastrukturo podrobneje povzemamo v naslednjih tabelah.

Tabela 2:
Ocenjene in predvidene investicijske vrednosti HESS

Hidroenergetski objekt	Investicijska vrednost v mio €
HE Tacen	128
HE Gameljne	153
HE Šentjakob	89
HE Zalog	116
HE Jevnica	104
HE Kresnice	89
HE Ponoviče	252
HE Renke	123
HE Trbovlje	117
HE Suhadol	131
Skupaj	1.302

39

Tabela 3:
Predvidene investicije v cestno infrastrukturo ob gradnji HESS

Vrsta investicije	Vrednost v mio €
Novogradnja Zidani most – Hrastnik	108
Prestavitev glavne ceste zaradi gradnje hidroelektrarn	71.5
Popravilo regionalnih cest in popravilo glavne ceste	2.5
Ukrepi za umirjanje prometa	1.5
Skupaj	184.0

Tabela 4:
Predvidene investicije v železniško infrastrukturo ob gradnji HESS

Vrsta investicije	Vrednost v mio €
Spodnji ustroj železniške proge in tuneli	586
Zgornji ustroj železniške proge	102
Prestavitev vozne mreže	19
Prestavitev treh železniških postaj	15
Skupaj	722

Poleg zgoraj navedenega pa bo potrebno še nekaj vlaganj v prenosno elektroenergetsko omrežje in telekomunikacijsko omrežje, kar bi po naših ocenah znašalo skupaj okoli 8,5 mio €.

2. Financiranje infrastrukturnega dela investicij

Kot opisano v predhodni točki bodo investicije v hidroenergetske objekte na srednjem delu reke Save zahtevale znatne posege v druge infrastrukturne objekte oz. omrežja, ki trenutno potekajo po dolini reke Save. Skupno gre za investicije v obsegu okoli 900 mio €, pri čemer večina te vrednosti, cca. 80% odpade na investicije v prestavitev oz. posege v železniško infrastrukturo, cca. 20% na investicije v prestavitev cestne infrastrukture in manj kot 1% na posege v telekomunikacijsko infrastrukturo in investicije v električne daljnovode (Tabela 5).

40

Tabela 5:
Predvidena vrednost investicij v neenergetske infrastrukturo

Infrastrukturni objekt	Predvidena investicija v mio €	Delež v%
Železniško omrežje	722,00	78,950%
Omrežje državnih cest	184,00	20,120%
Telekomunikacijsko omrežje	0,50	0,055%
Električni daljnovodi	8,00	0,875%
Skupaj neenergetskeinvest.	914,50	100,000%

Vir: SŽ, DRSC, Telekom, ELES, lastne ocene

Financiranje teh investicij ne bo del financiranja energetskih objektov in poiskati bo potrebno ustrezne finančne vire. Ker gre v večini za investicije v javno infrastrukturno omrežje, se pri vprašanju financiranja ne bo moč izogniti udeležbi ustreznega resornega ministrstva. Glede na obseg in relevantnost projekta izgradnje hidroelektrarn bo oblikovanje modela financiranja neenergetskih investicij nedvomno zahtevalo dolgoročno in učinkovito sodelovanje in koordinacijo z investitorjem v energetske objekte družbo SRESA. V Tabeli 6 1 prikazujemo predvideno dinamiko investicij (letnica 2015 kaže začetno leto investicije; v primeru časovnega zamika se ustrezno prestavi).

Tabela 6:
Predvidena dinamika vlaganj v neenergetske investicije med 2015 in 2026

Leto	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Obseg v mio €	36,2	45,3	63,4	108,7	135,9	126,8
Delež v %	4,0%	5,0%	7,0%	12,0%	15,0%	14,0%
Leto	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Obseg v mio €	108,7	81,5	63,4	54,4	45,3	36,2
Delež v %	12,0%	9,0%	7,0%	6,0%	5,0%	4,0%

Vir: lastne projekcije in ocene

Glede na podano dinamiko bo potrebno zagotoviti tudi ustrezne vire financiranja. Pri neenergetskih investicijah gre za infrastrukturo javnega pomena, za javno dobro. Tu obstajajo, glede na obstoječo teorijo in finančno prakso, trije možni modeli financiranja:

- a. Model proračunskega financiranja s sredstvi proračuna RS, pri čemer sredstva za neenergetske infrastrukturne investicije v posameznih letih zagotovi proračun pristojnega ministrstva.
- b. Model financiranja po konceptu javno zasebnega partnerstva, kjer se zasebniku podeli pravica in obveznost, da izgradi, v določenih primerih pa tudi upravlja z izgrajenim javnim dobrim, v zameno pa pridobi pravico do t.i. letnih plačil za razpoložljivost (angl.: availabilitypayments).
- c. Model financiranja s pomočjo nepovratnih sredstev, predvsem na osnovi skladov EU. Telega modela ni mogoče uporabiti kot edini in izključni model financiranja neenergetskega dela infrastrukturnih investicij, temveč kot del predhodno navedenih modelov.

41

V primeru, da bi se odločili za financiranje po modelu a) v kombinaciji z modelom c), bi morali na letni ravni zagotoviti vsa potrebna sredstva brez pomoči dolžniških virov financiranja, saj pristojno resorno ministrstvo nima pristojnosti za rokovno premoščanje finančnih potreb. V tem primeru bi morala Vlada RS resornim pristojnim organom zagotoviti dodatna proračunska sredstva v višini kot jo prikazuje Tabela 7, pri čemer predpostavljamo, da bi bilo mogoče s sredstvi EU zapolniti do 50% investicijskih potreb.

Tabela 7:

Viri financiranja neenergetskih investicij po konceptu a. in c.

Leto	INV v mio €	Proračun RS v mio €	Sredstva EU v mio €
2015	36,2	18,1	18,1
2016	45,3	22,7	22,7
2017	63,4	31,7	31,7
2018	108,7	54,4	54,4
2019	135,9	68,0	68,0
2020	126,8	63,4	63,4
2021	108,7	54,4	54,4
2022	81,5	40,8	40,8
2023	63,4	31,7	31,7
2024	54,4	27,2	27,2
2025	45,3	22,7	22,7
2026	36,2	18,1	18,1
Skupaj	906 mio €	453 mio €	453 mio €

V obdobju med 2015 in 2026 bi moral proračun RS zagotoviti skupaj 453 mio €, pri čemer v prvih letih v povprečju od 20 do 30 mio € na leto, nato pa med 55 in 65 mio € in v zadnjih letih zopet okoli 20 do 30 mio € letno. Podobno je tudi pri obsegu načrtovanih sredstev iz

skladov EU oz. drugih nepovratnih sredstvih, če bi bilo mogoče EU sredstva nadomestiti. Čeprav proračunsko načrtovanje RS sledi načelu integralnega proračuna, pa lahko vseeno identificiramo možne prilive v proračun, ki so tako ali drugače povezani z infrastrukturo, ki jo obravnavamo v okviru tega dela neenergetskih vlaganj. Gre za prihodke iz naslova t.i. cestne takse (t.i. senčna cestnina), ki jo plačujejo vsi lastniki vozil ob registraciji vozila, in prihodke iz naslova t.i. uporabnine za uporabo železniških vlakovnih poti, ki jo praviloma plačujejo prevozniki tovora po naših železnicah.

3. Javno zasebno partnerstvo v infrastrukturnem delu investicije

V kolikor bi se model financiranja neenergetskih infrastrukturnih investicij, kot smo ga opisali zgoraj, izkazal za preveč ambicioznega, lahko vlaganja v neenergetske infrastrukturne objekte financiramo in izvedemo po sistemu javno zasebnega partnerstva oz. JZP ali angl. PublicPrivatePartnership (PPP). Koncept JZP je v Sloveniji že bil uporabljen v primeru nekaterih manjših objektov lokalnega pomena, a se je zaradi pomanjkanja znanja na tem področju velikokrat v javnosti ustvaril vtis, da ti modeli delujejo predvsem v korist zasebnega partnerja in predstavljajo tveganje za moralni hazard na strani javnega partnerja. Partnerstvo med zasebnim in javnim sektorjem temelji na dejstvu, da država ostaja odgovorna za storitve, ki se nudijo državljanom, vendar pa ni nujno odgovorna za investiranje in vodenje projekta ter samo izvajanje dobave javnih dobrin. Država oz. javni sektor večinoma obdrži regulatorno vlogo, ostala tveganja pa preidejo na zasebni sektor. S tovrstnimi modeli država zagotavlja in ohranja zeleno stopnjo blaginje prebivalstva kljub omejitvam v okviru javnih financ in brez dodatnih obremenitev fiskalnega sistema. Število oblik sodelovanja javnega in zasebnega se povečuje, med seboj pa se razlikujejo glede na stopnjo vključitve zasebnega sektorja, tveganje zasebnega in javnega sektorja, avtonomijo in odgovornost zasebnega sektorja, ipd. Posamezne oblike lahko razdelimo v skupino, v kateri gre za soupravljanje javne infrastrukture, lastninske pravice nad infrastrukturnim objektom pa ostanejo v lasti javnega sektorja, in v skupino, kjer lastninske pravice nad javno infrastrukturo začasno preidejo na zasebni sektor, ki je odgovoren za njeno upravljanje in financiranje. V praksi se dogaja, da so modeli kombinacija različnih oblik, v nadaljevanju pa bomo posebej opisali zgolj za naš primer smiselne oblike, to je koncesijska pogodba v povezavi s projektnim financiranjem. Koncesijo lahko opredelimo kot pravico opravljanja neke dejavnosti, vezane na oblastveno dovoljenje. V pravnem smislu je koncesija pooblastilo, s katerim se prenese izvajanje neke dejavnosti javne sfere na osebo zasebnega prava, dejavnost pa kljub prenosu pravice za izvajanje ohrani lastnosti in status javnega. Koncesija je ekonomsko primeren instrument v pogojih naravnih monopolov, ko ni smiselna konkurenca znotraj dejavnosti, ampak je primernejša konkurenca med ponudniki za pridobitev koncesije - konkurenca za vstop na trg. V grobem lahko koncesije razdelimo na dve skupini: koncesija za gradnjo infrastrukture in izvajanje neke dejavnosti in koncesija za uporabo, izkoriščanje ali drugo posebno pravico na naravnem viru, na javnem dobrem ali stvareh v javni lasti. Porazdelitev in način obvladovanja tveganj opredelita koncesionar

in koncedent v koncesijski pogodbi. Znotraj koncesijskega koncepta predstavljajo t.i. BOT koncesije eno izmed najbolj pogostih oblik vlaganja zasebnega sektorja v kapitalsko intenzivne infrastrukturne objekte. Kratica BOT (angl.: Buildoperate transfer) pomeni, da zasebni sektor zgradi na javnem razpisu opredeljeno javno dobro, svoje investicijske stroške pa si povrne, saj pridobi pravico upravljanja z objektom za čas koncesijskega obdobja. Ker se infrastrukturni objekti financirajo po pravilu z dolgoročnim kapitalom (10, 15 ali 20 let in več), se tudi koncesije smiselno podeljujejo za daljša obdobja. Po končani investicijski fazi zasebni partner običajno postane tudi upravljavec infrastrukturnega omrežja oz. objekta, ki ga je zgradil, za to pa pridobi pravico pridobivanja prihodka. Če gre za infrastrukturo, ki prinaša neposredne prihodke iz naslova zaračunavanja t.i. uporabniškega nadomestila (angl.: user pay principle), se zasebni partner poplača iz tega. Uporabniško nadomestilo je lahko enako lastni ceni dobavljene javne dobrine, povečani za stroške kapitalskih vlaganj v vzpostavitev infrastrukture in morebitnih zavarovanj ter ostalih stroškov v povezavi z izgradnjo infrastrukture, lahko pa je tudi manjše. V tem primeru mora javni sektor zagotoviti sofinanciranje do polne lastne cene. Lastna cena vsebuje tudi primeren donos zasebnega sektorja, ki je običajno zamejen na višino okoli 5-7%. V primeru, da je javni sektor sofinanciral izgradnjo infrastrukture, se uporabniško nadomestilo sorazmerno zniža, kar pomeni manjše breme uporabnika pri plačilu nadomestila za uporabo (npr. cestnine, omrežnine za komunalne storitve, uporabnine za javne objekte, ipd). Večkrat pa naletimo pri vlaganjih v infrastrukturo javnega pomena na primer, kjer uporabnikom ni mogoče neposredno zaračunavati nadomestila za uporabo infrastrukture ali pa uporabnikov tudi ni mogoče neposredno identificirati. V tem primeru govorimo o tako imenovanih nadomestilih koncesionarju za razpoložljivost (angl.: availability payments) ali negativnih koncesninah, kjer se koncesionar poplača neposredno s strani javnega sektorja – proračuna ali proračunskih skladov.

Financiranje neenergetskih infrastrukturnih investicij s konceptom JZP. Glede na naravo našega primera je smiselno razmišljati o podelitvi ene ali več koncesij, kjer bi zasebni sektor poskrbel za izgradnjo infrastrukturnih objektov v okviru železniške in cestne mreže, v zameno pa bi bil upravičen do »poplačil za razpoložljivost« v enakomernih letnih zneskih v času trajanja koncesijskega razmerja. Ker gre za relativno majhen del infrastrukturnega omrežja glede na celoto (npr. pri železnicah za okoli 30-40 km od skupno okoli 1.250 km in pri državnih cestah okoli 32 km od skupno 6.000 km), ni smiselno vzpostaviti sistema »uprabniških plačil (user pay principle)« ampak se bo iz proračunskih virov oz. virov pristojnih resorjev vzpostavil sistem, ki bo zagotavljal koncesionarju fiksno letno nadomestilo za razpoložljivost. Morebitni vir tega sklada oz. povečanja obstoječih proračunskih virov pristojnega resorja sta že omenjena cestna taksa v okviru cestne mreže in uporabnina v okviru železniškega omrežja. Glede na relativno visok obseg investicijskih vlaganj, to je že omenjenih 906 mio € in glede na naravo teh investicij, bodo za zagotovitev izvedbe nujno potrebna tudi nepovratna sredstva EU in dolžniška sredstva, ki bodo premostila časovni razkorak med danimi letnimi zneski za razpoložljivost in potrebami po financiranju vlaganj v investicijski fazi projekta. Glede na oceno potrebnih letnih vlaganj,

smo pripravili prikaz ene izmed različic finančnega toka projekta izgradnje neenergetske infrastrukture, ki izhaja iz naslednjih predpostavk:

- Obdobje investicijske faze 12 let – med leti 2015 in 2026.
- Predviden obseg potrebnih vlaganj in virov financiranja je 906 mio €.
- Predviden letni obseg plačil za razpoložljivost je 17 mio € z rastjo 1,7% letno.
- Predvideni potrebni vložki zasebnega partnerja v investicijski fazi so 230 mio € (kot razlika med pozitivnimi in negativnimi denarnimi tokovi).
- Predvideno sofinanciranje investicije iz skladov EU je cca. 50%.
- Predviden zagotovljen donos zasebnemu partnerju (IRR) je 5%.

44

Glede na takšna izhodišča je v Tabeli 8 predstavljena projekcija finančnih tokov v obdobju 12 let. Model je zgolj prikaz ene izmed možnih iteracij.

Tabela 8:

Projekcije finančnih tokov investicije v neenergetske objekte, EU sredstva in plačila koncesionarju za razpoložljivost (availability payments)

Leto	Investicija	Plačila za razpoložljivost koncesionarju	EU sredstva	Denarni tok
2015	-36,2	17,0	18,1	-1,1
2016	-45,3	17,3	22,7	-5,4
2017	-63,4	17,6	31,7	-14,1
2018	-108,7	17,9	54,4	-36,5
2019	-135,9	18,2	68,0	-49,7
2020	-126,8	18,5	63,4	-44,9
2021	-108,7	18,8	54,4	-35,5
2022	-81,5	19,2	40,8	-21,6
2023	-63,4	19,5	31,7	-12,2
2024	-54,4	19,8	27,2	-7,3
2025	-45,3	20,2	22,7	-2,5
2026	-36,2	20,5	18,1	2,4
2027		20,9		20,9
2028		21,2		21,2
2029		21,6		21,6
2030		22,0		22,0
2031		22,4		22,4
2032		22,8		22,8
2033		23,1		23,1
2034		23,5		23,5
2035		24,0		24,2
2036		24,4		24,9
2037		24,8		25,0
2038		25,2		25,2
2039		25,7		25,7
2040		26,1		26,1

Leto	Investicija	Plačila za razpoložljivost koncesionarju	EU sredstva	Denarni tok
2041		26,5		26,5
2042		27,0		27,0
2043		27,5		27,5
2044		27,9		27,9
2045		28,4		28,4
2046		28,9		28,9
2047		29,4		29,4
skupaj	-906,0	747,9	453,0	295,9

4. Koncept financiranja energetskega dela investicije

Ocenjena vrednost investicij v deset hidroelektrarn na srednjem delu reke Save znaša 1,2mrd €, pri čemer bodo posamezni objekti grajeni v različnih časovnih zaporedjih med leti 2015 in 2030, nekaj pripravljanih del pa se lahko prične že kakšno leto pred tem, predvsem na objektih HE Suhadol, HE Trbovlje in HE Renke, ki imajo v tem trenutku že delno izdelano investicijsko dokumentacijo. V tem poglavju bomo najprej predstavili teoretično podlago modelov financiranja energetskega dela investicij ter ocenjevanja njihove smiselnosti oz. učinkovitosti. Podana izhodišča bomo aplicirali na energetske del investicije v deset hidroelektrarn na srednjem delu reke Save. Tako bomo predstavili eno izmed variant optimiziranja lastniške strukture investitorja v energetske del projekta, možne koncepte pridobivanja dolžniških virov za energetske del investicije ter finančne projekcije izvedbe investicije z ocenami kazalcev uspešnosti delovanja posamezne energetske enote, to je interna stopnja donosnosti (IRR oz. ISD) ter neto sedanja vrednost (NPV oz. NSV).

Teoretična izhodišča modelov financiranja energetskega dela investicij. Ena izmed temeljnih komponent izvedbe vsake investicije je oblikovanje predloga finančne konstrukcije. Finančna konstrukcija je kombinacija raznih virov sredstev in predvidenih odplačil (odlivov) s sočasnim upoštevanjem finančnega vzvoda kot poimenujemo različne kombinacije lastnih in tujih virov sredstev glede na zmožnosti, rentabilnost, stroške in naravo projekta. Pri sestavi finančne konstrukcije za določeno investicijo ali projekt se skušajo doseči tile cilji (Repovž, 1994): zagotavljanje celotnih sredstev za investicijo ali projekt, organiziranje odplačila tranš zadolžitve v skladu z možnostmi projekta glede na optimalne pogoje zadolžitve, čim manjše sofinanciranje in optimalno mešanje lastnih in tujih virov sredstev, optimalno mešanje fiksnih in spreminjajočih se obrestnih mer, kritje tečajnih tveganj deviznih kreditov ter usklajenost domačih in tujih zadolžitev za investicijo oziroma projekt. Sestava finančne konstrukcije ni mogoča brez napovedi denarnih tokov v obdobju financiranja investicij in v obdobju njenega odplačevanja. Ugotovitev potrebnega denarnega toka za financiranje pokaže, ali so na razpolago vsa potrebna finančna sredstva. Z vidika financiranja je priporočljivo učinek naložbe presojati s statičnimi in dinamičnimi metodami ter izračunati nekatere pomembnejše kazalnike učinkovitosti. Proučevanje

pristopa k financiranju projekta ni mogoče brez proučevanja (planiranja, spremljanja in nadzora) financiranja posameznih faz življenjskega ciklusa projekta. Gre za fazo naložbe v projekt, fazo vračanja in odplačila vlaganja ter fazo čistega denarnega toka projekta po odplačilu investicije. Z vidika financiranja so v vsaki fazi življenjskega ciklusa projekta, ob realnem vrednotenju velikosti, strukture in dinamike projekta, pomembni predvsem obseg, struktura, dinamika in čas celotnega denarnega toka investicijskih izdatkov ter tveganje v njegovi realizaciji. Navedene spremenljivke financiranja projekta vplivajo na velikost stroškov financiranja ter neposredno na velikost in dinamiko donosa in čistega denarnega toka projekta.

46

Za uspešno financiranje projekta je potrebno znanje o različnih konceptih in pristopih k financiranju projektov, poznavanje potencialnih virov kapitala, možnost vpliva na koncipiranje projekta v začetni fazi, tako da se izpolnijo tisti predpogoji, ki so pomembni z vidika financiranja, celovit pristop k projektu, ipd. Kriteriji za uspešno financiranje projektov so npr.: izkazane potrebe za projekt in študije z realno ocenjeno ekonomiko projekta, zadosten obseg lastnega kapitala (pri tem se zahteva minimalna 30-40% lastna udeležba, saj ni mogoče pričakovati uspešne izvedbe ob 100% zunanjih virih).

V praksi sta se uveljavila dva pristopa k finančnemu ocenjevanju sprejemljivosti oz. perspektivnosti investicij, in sicer statični in dinamični pristop. Pri obeh pristopih uporabljamo za oceno določena sodila oziroma metodologijo s tem, da statična sodila zanemarjajo dejavnik časa in so zasnovana na nekem stanju, s katerim se primerjajo, dinamična sodila pa upoštevajo sestavino časa. Pri investicijah, ki povrnejo vložena sredstva v daljšem obdobju, je bolj primeren dinamičen pristop, saj daje realnejšo sliko učinkovitosti investicije. S tem, da upošteva čas, omogoči tudi primerjavo učinkovitosti časovno različno razporejenih investicij. Med sodobnimi metodami, ki jih je smotrno uporabljati za dolgoročno naložbeno odločanje, ker upoštevajo časovno komponento investicije in stopnjo tveganja, bomo predstavili: neto sedanjo vrednost bodočih donosov; relativno neto sedanjo vrednost bodočih donosov; interno stopnjo donosnosti in dobo vračanja investicijskih sredstev. V strokovni literaturi se sicer najpogosteje omenjajo še dinamične metode kot: Cost-Benefit metoda, metoda anuitet, metoda vrednosti kapitala, CAMP (Capital Asset Pricing model) in EVA (Economic Value Added) (Bergant, 1998; Levy, Sarnat 1994, Brealey, Myers, Marcus 1995; Brealey, Myers 1991, Kaen 1995).

Glavne oblike financiranja energetskih investicijskih projektov

Lastniško financiranje. Lastniško oziroma notranje financiranje predstavlja za številna podjetja edino alternativo financiranja investicij, če podjetja niso kreditno sposobna, ne zmorejo pridobiti garancij ali nimajo dostopa do trga vrednostnih papirjev. V okviru lastniškega oziroma notranjega financiranja ločimo naslednje oblike financiranja; financiranje z udeležbo lastnega kapitala, zadržanega dobička in amortizacije, posebne oblike financiranja (racionalizacije in preoblikovanje ali dezinvestiranje), financiranje iz

tekočega poslovanja (samofinanciranje), financiranje z dokapitalizacijo oziroma z novimi izdajami vrednostnih papirjev, financiranje s pomočjo skladov in kapitalsko povezanih družb, financiranje iz preteklih naložb v investicije (povratno financiranje), v primerih skupnega lastništva državnega in privatnega sektorja ter v primerih velikih investicij nacionalnega pomena tudi različna nepovratna sredstva, ipd.

Bilančno zavarovano dolžniško financiranje. Pri bilančno zavarovanem dolžniškem financiranju energetska podjetja najame kredit ali izda obveznice za financiranje energetskega projekta na podlagi svoje lastne kreditne sposobnosti, ki ni vezana na uspešnost projekta. Poslovne banke oziroma ostale finančne institucije odobrijo dolg, ki je kot tak prikazan v bilanci stanja tega podjetja in se šteje kot dolg energetskega podjetja. Upniki imajo popolno zavarovanje v vseh sredstvih in prihodkih tega podjetja, ne le v sredstvih, ki se nanašajo na projekt. Od tod tudi naziv bilančno. Ta model financiranja običajno uporabljajo finančno močna podjetja, ki so na splošno pripravljena nositi večino tveganj pri projektu.

47

Izvenbilančno dolžniško financiranje – projektno financiranje. Projektno financiranje je definirano kot angažiranje lastniških virov za financiranje ekonomsko samostojnega projekta. Dodatna sredstva si lastniki izposodijo iz različnih virov. Osnovna značilnost projektnega financiranja je, da mora projekt ustvarjati ustrezen denarni tok, ki predstavlja osnovo za servisiranje dolgov, investitorjem pa mora ustvarjati ustrezen donos na vloženi kapital. Projektno financiranje oziroma izvenbilančni način se uporablja predvsem, kadar gre za projekte z visoko vrednostjo, z dolgimi časi izgradnje ipd. Cilj takega financiranja je zagotoviti zadostna jamstva za posojila s premoženjem in denarnim tokom projekta, obenem pa ustvariti zadosten donos za delničarje in vlagatelje. Zaradi tega jamstva, kot del finančnega paketa, lahko vključujejo nepremičnine projekta, zemljišča, zgradbe, opremo, licenco projekta, plačila po pogodbah »vzemi ali plačaj«, podelitev pogodbenih pravic posojilodajalcu, terjatve do kupcev, lastniške deleže vlagateljev in obresti na projektu.

Leasing financiranje. Leasing je instrument, ki se uporablja za financiranje uporabe premoženja. Je alternativa neposrednega nakupa premoženja bodisi iz obstoječih denarnih rezerv ali iz posojil. Leasing je kompleksen, inovativen in prožen finančni instrument in je pomemben vir sredstev za projekte velikih dimenzij.

Financiranje energetskih objektov na srednji Savi - HESS

Po prvi ocesi znašajo potrebe po zagotavljanju virov financiranja za pokrivanje investicijskih vlaganj v energetske del investicije okoli 1,2 mlrd €.¹ Ob predpostavki, da se breme

1 Možno je, da bo iz energetskega dela investicije izvzeta in financirana v okviru infrastrukturnega dela investicije tudi ureditev akumulacijskih bazenov in obrežij reke Save. Hidroelektrarne si namreč brežine delijo z železniško, cestno in komunalno infrastrukturo. V tem primeru se v energetkem delu projekta zmanjša pomen dolžniškega financiranja. Upoštevajoč javnofinančne omejitve je mogoče ureditev brežin pri desetih hidroelektrarnah na srednji Savi financirati tako, da se država začasno odpove koncesnini in drugim podobnim dajatvam, vezanim na delovanje teh hidroelektrarn - po naši oceni gre za 14% njihovega prihodka.

financiranja porazdeli med lasten in dolžniški kapital v razmerju 60:40 v korist dolžniškega kapitala, se navedena sredstva lahko po naši oceni zagotovijo iz:

48

- I. LK - lastni kapitalski vložki družbenikov SRESA d.o.o. v višini 40% potrebnega kapitala za zagotavljanje financiranja investicijske faze projekta; lastni kapitalski vložki predstavljajo lastni kapital podjetja SRESA d.o.o., ki ga v posameznih obdobjih zagotavljajo ustanovitelji projektnega podjetja glede na svoje ustanoviteljske deleže. V tem trenutku je iz uradnih evidenc mogoče razbrati, da so deleži po ustanoviteljih porazdeljeni v razmerju 60:30:10, pri čemer ima največji delež podjetje HSE d.o.o., sledi mu podjetje SEL d.o.o. in podjetje GEN d.o.o. Skupaj bi po naši oceni bilo potrebno s strani ustanoviteljev med leti 2012 in 2028 zagotoviti okoli 354 mio € lastniškega kapitala, in sicer največ do 50 mio v letu 2018.
- II. DK - dolžniški viri (kombinacija naštetih v uvodnem delu tega poglavja) – dolžniški viri bi po naši oceni znašali okoli 510 mio €, pri čemer lahko izbiramo med več oblikami dolžniških virov. Verjetno pa bi glede na dinamiko gradnje bilo smiselno v prvih letih dolžniški kapital zagotoviti v obliki dolgoročnih obveznic z enkratno zapadlostjo, da se izognemo poplačilu glavnice v času investicijske faze.
- III. PI – samofin - samofinanciranje (poslovni izid že aktiviranih energetskih objektov) je lahko znaten vir financiranja investicije v letih po 2020, ko pričakujemo, da bodo prvi energetski objekti že prinašali dovolj pozitivnega poslovnega izida, ki ga bomo lahko preusmerili kot vir financiranja na tiste hidroenergetske objekte, ki bodo še v izgradnji. Ocenjujemo, da bi na ta način lahko zagotovili približno za okoli 391 mio € investicijskega kapitala oziroma okoli 32% vseh potreb po finančnih virih v času investicijske faze. Obseg oz. strukturo posameznih virov pod I.-III. skupaj s predvideno dinamiko zagotavljanja sredstev med leti 2015 in 2030 prikazuje Tabela 9.

Tabela 9:

Ocena strukture in dinamike zagotavljanja finančnih virov za pokrivanje investicijskih potreb (INV) gradnje HESS v mio €

Leto	INV	PI –samofin*	LK	DK
2012	-3,0	0,0	3,0	0,0
2013	-3,6	0,0	3,6	0,0
2014	-6,0	0,0	6,0	0,0
2015	-41,8	0,0	16,7	25,1
2016	-64,8	0,0	25,9	38,9
2017	-51,2	0,0	20,5	30,7
2018	-134,0	0,0	53,6	80,4
2019	-118,3	7,6	44,3	66,4
2020	-88,3	9,6	31,5	47,2
2021	-89,6	16,1	29,4	44,1
2022	-54,4	17,9	14,6	21,9
2023	-106,0	24,8	32,5	48,7
2024	-118,7	37,8	32,4	48,5
2025	-58,4	45,8	5,0	7,6
2026	-80,9	47,5	13,4	20,0
2027	-106,4	55,1	20,5	30,7
2028	-60,4	58,9	1,5	0,0
2029	-22,1	60,6	0,0	0,0
2030	-9,2	9,2	0,0	0,0
Skupaj	-1.217,0	390,9	354,3	510,4

*samofinanciranje

5. Optimalna lastniška struktura investitorja v energetski del projekta

Ocenjujemo, da je optimalno razmerje med lastnim in tujim kapitalom v okviru projekta gradnje hidroelektrarn na srednjem toku reke Save 60:40 v korist dolžniškega kapitala (DK). V okviru zagotavljanja lastniškega kapitala (LK) se bodo dokapitalizacije projektne podjetja vršile v skladu z investicijskimi potrebami in deleži ustanoviteljev kot prikazuje Tabela 10.

Tabela 10:

Deleži in dinamika zagotavljanja lastniškega kapitala [LK] za financiranje investicij v okviru projektnega podjetja SRESA d.o.o.

Leto	LK - skupaj	HSE (60%)	SEL (30%)	GEN (10%)
2012	2.991.040	1.794.624	897.312	299.104
2013	3.551.860	2.131.116	1.065.558	355.186
2014	5.982.080	3.589.248	1.794.624	598.208
2015	16.712.436	10.027.462	5.013.731	1.671.244
2016	25.909.884	15.545.930	7.772.965	2.590.988
2017	20.488.624	12.293.174	6.146.587	2.048.862
2018	53.614.392	32.168.635	16.084.318	5.361.439
2019	44.291.458	26.574.875	13.287.437	4.429.146
2020	31.491.450	18.894.870	9.447.435	3.149.145
2021	29.404.348	17.642.609	8.821.304	2.940.435
2022	14.595.101	8.757.061	4.378.530	1.459.510
2023	32.496.150	19.497.690	9.748.845	3.249.615
2024	32.350.017	19.410.010	9.705.005	3.235.002
2025	5.045.734	3.027.440	1.513.720	504.573
2026	13.352.897	8.011.738	4.005.869	1.335.290
2027	20.487.887	12.292.732	6.146.366	2.048.789
2028	1.493.793	896.276	448.138	149.379
skupaj	354.259.149	212.555.490	106.277.745	35.425.915

50

Možnosti družbenikov SRESA d.o.o. za dokapitalizacijo podjetja. Družbeniki - podjetja, udeležena pri načrtovani gradnji hidroelektrarn na srednji Savi - poslujejo z dobičkom. Obenem so njihovi dolgovi precej manjši od lastniškega kapitala in tudi ročnost dolgov je zelo ugodna. Na kapitalskem trgu torej uživajo zaupanje. Razmere prikazuje Tabela 11. Od 354 mio € dokapitalizacije skupnega podjetja, ki bo izvajalo projekt gradnje hidroelektrarn na srednji Savi, bo potrebno to podjetje povprečno letno (v obdobju 17 let) dokapitalizirati po okoli 21 mio €. Pri tem bo HSE pripadlo skupno 213 mio € dokapitalizacije ali 13 mio € letno, na SEL 106 mio € skupne dokapitalizacije in 6 mio € letno, na GEN pa 35 mio € in 2 mio € letno.

Tabela 11:
Možnost družbenikov SRESA d.o.o. za dokapitalizacijo podjetja

Podatki v mio €	HSE (60%)	GEN (10%)	SEL (30%)
Lastniški kapital	1.409	529	151
Lastniški kapital manj obveznosti	542	191	148
Čisti poslovni izid	70	21	0.8
Potrebna dokapitalizacija letno	13	2	6
Delež potrebne dokapitalizacije letno v čistem poslovnem izidu	19%	10%	750%
Skupna potrebna dokapitalizacija	214	36	107
Delež skupne potrebne dokapitalizacije v lastniškem kapitalu zmanjšanem za obveznosti	39%	19%	72%
skupaj	212,6	35,5	106,3

Vir: letna poročila družb in lastni izračuni

51

Skupna dokapitalizacija bo za HSE predstavljala 39%, za GEN 19% (upoštevajo se kapitalska moč in poslovni izid skupine) in za SEL 72% vrednosti obstoječega lastniškega kapitala, zmanjšanega za vse obveznosti. Dokapitalizacija za HSE in GEN ne bo večje breme, ki bi lahko privedlo v prezadolženost družbenikov. Drugače je s SEL, za katerega bo dokapitalizacija predstavljala velik poseg. Da imata HSE in GEN kot družbenika skupnega podjetja, ki bo gradilo hidroelektrarne dovolj velik gospodarski potencial za potrebno dokapitalizacijo, kaže tudi njun poslovni izid. V letu 2011 sta imeli obe podjetji čisti dobiček. Pri obeh čisti dobiček krepko presega (v HSE za 81%, v GEN-u pa za 90%) potreben letni obseg dokapitalizacije za stabilno financiranje gradnje hidroelektrarn. Precej delikatne so razmere pri SEL. V letu 2011 je to podjetje sicer imelo čisti dobiček a je ustvarilo izgubo iz poslovanja. Dobiček je nastal v razliki med finančnimi prihodki in odhodki ter iz razlike med drugimi prihodki in odhodki. Čistega dobička SEL je bilo premalo za redno letno zagotavljanje sredstev potrebnih v dokapitalizaciji. Problem lahko razrešimo s konsolidacijo deleža GEN in SEL. Tako bi skupni delež znašal 40%, skupna dokapitalizacija 143 mio € in letno 8 mio €. Delež letne dokapitalizacije bo v poslovnem izidu znašal 37%, delež skupne potrebne dokapitalizacije pa bo v lastniškem kapitalu zmanjšanem za obveznosti znašal 42%. Tako združen nastop bo zagotavljal stabilno dolgoročno financiranje projekta. Upoštevati je potrebno, da imajo vsi trije družbeniki kapitalsko intenzivno proizvodnjo in, poleg neto prihrankov v obliki čistega dobička, tudi precejšnje bruto prihranke v obliki čistega dobička in amortizacije. Uporaba bruto prihrankov za financiranje investicij je možna, a ni linearno izvedljiva. Potrebno je upoštevati raven amortiziranosti opreme, ki zmanjšuje amortizacijo, in potrebne obnovitvene investicije.

Pridobivanje dolgoročnih virov financiranja za energetske del investicije

V nadaljevanju so na kratko navedeni nekateri najbolj običajni viri pridobivanja dolgoročnega dolžniškega kapitala za zagotavljanje financiranja energetskega dela investicij. Kot je bilo

nakazano je potreba po pridobitvi zunanjih virov financiranja ocenjena na skupno okoli 510 mio € ali 60% investicijske vrednosti. Potrebe po črpanju dolžniškega kapitala so razporejene med leti 2015 in 2027. Ocenjene potrebe v posameznih letih prikazuje Tabela 12. Vodenje finančnega inženiringa je dinamičen proces, ki ga vnaprej v vseh podrobnostih ne moremo predvideti, zato dopuščamo možnost drugačne kombinacije zagotavljanja finančnih virov, če bodo takšne razmere v zvezi z investicijo ali na kapitalskih trgih.

Tabela 12:

Ocena porazdelitve finančnih virov med dolžniški in lastniški kapital (v €)

52

Leto	Ocena potreb po financiranju investicije	Dolžniški kapital	Lastniški kapital
2012	-2.991.040	0	2.991.040
2013	-3.551.860	0	3.551.860
2014	-5.982.080	0	5.982.080
2015	-41.781.090	25.068.654	16.712.436
2016	-64.774.710	38.864.826	25.909.884
2017	-51.221.560	30.732.936	20.488.624
2018	-134.035.980	80.421.588	53.614.392
2019	-110.728.644	66.437.186	44.291.458
2020	-78.728.625	47.237.175	31.491.450
2021	-73.510.869	44.106.522	29.404.348
2022	-36.487.752	21.892.651	14.595.101
2023	-81.240.374	48.744.224	32.496.150
2024	-80.875.042	48.525.025	32.350.017
2025	-12.614.334	7.568.601	5.045.734
2026	-33.382.243	20.029.346	13.352.897
2027	-51.219.717	30.731.830	20.487.887
2028	-1.493.793	0	1.493.793
2029/30	0	0	0
Skupaj	-864.619.713	510.360.565	354.259.149

Za financiranje investicijskega dela energetskih investicij je iz naslova dolžniških virov potrebno skupaj zagotoviti okoli 865 mio € med leti 2012 in 2028, pod predpostavko, da bo preostanek po letu 2019 dopolnil pozitivni poslovni izid iz naslova poslovanja prvih dokončanih hidroenergetskih objektov.

6. Makroekonomski učinki investicij v HESS

Že v prvem poglavju smo prikazali obseg in strukturo energetskih ter infrastrukturnih investicij povezanih z gradnjo desetih hidroelektrarn na srednji Savi. Omenjene investicije bodo vplivale na gospodarsko dejavnost in zaposlenost v Sloveniji. Ta vpliv smo ocenili

z input-output analizo na podatkih za leto 2005 (input-output matrice Slovenskega gospodarstva za kasnejša leta še ni). V nadaljevanju poglavja prikazujemo najprej vhodne podatke, nato rezultate analize in na koncu še kratek oris metodologije z literaturo in uporabljeno programsko opremo.

Pri gradnji hidroelektrarn ter infrastrukture bodo sodelovala podjetja iz različnih gospodarskih panog. Pri tem smo, po dostopnih informacijah, izvajalce del na celotnem projektu (2.131,5 milijona €) razdelili na domač del: 1.740,1 milijon € in direktni uvoz: 391,4 milijona €. Domač del pa smo razdelili med štiri gospodarske panoge:

- 330 milijonov € na proizvodnjo strojev in naprav (DK),
- 238,5 milijona € na proizvodnjo električne in optične opreme (DL),
- 1.436 milijona € na gradbeništvo (F) in
- 127 milijona € na nepremičnine, najem in poslovne storitve (K).

53

Pri tem smo energetski del investicije razdelili po verjetnih izvajalcih del glede na podatke iz dokumentov identifikacije investicijskih projektov za hidroelektrarne Renke, Trbovlje in Suhadol, pri investicijah v cestno infrastrukturo smo pridobili informacijo na Ministrstvu za infrastrukturo in prostor, pri investicijah v železniško infrastrukturo smo ločili gradbeni del od strojne opreme glede na delež prestavitve vozne mreže v tej investiciji. Kot glavnega izvajalca omrežja daljnovodov smo upoštevali proizvodnjo strojev in naprav, kot glavnega izvajalca prestavitve telekomunikacijskega omrežja pa proizvodnjo električne in optične opreme.

Rezultate direktnega in posrednega, preko panog dobaviteljev direktnim izvajalcem različnih del povezanih z investicijo in naprej panog, ki dobavljajo tem panogam ter tako dalje, vpliva investicije na Slovensko gospodarstvo prikazujemo v Tabelah 13, 14 in 15. Tu vidimo, da bo investicija v gradnjo desetih hidroelektrarn na srednji Savi in z njo povezano izboljšavo infrastrukture skupaj vplivala na 3.9 mrd € produkcije in 1.4 mrd € bruto domačega produkta v Sloveniji (tretja in četrta vrstica Tabele 13). Ta vpliv bo seveda razporejen po letih gradnje elektrarn in nanjo vezan poseg v cestno, železniško, elektroenergetsko ter telekomunikacijsko omrežje. Če vpliv celotne investicije primerjamo z vrednostjo dane ekonomske spremenljivke (proizvodnja, BDP, prejemki zaposlenih, ...) v enem letu je zelo močan. Na letni ravni bo predstavljal, na primer, kar 4% povečanje BDP. Tudi, če se bo projekt gradnje hidroelektrarn izvajal postopoma in bo pospešena le prilagoditev infrastrukture, bo to predstavljalo pomemben impulz odpravljanju recesije na Slovenskem. V tretjem in četrtem stolpcu Tabele 14 vidimo, da bo vpliv gradnje hidroelektrarn s spremljajočimi investicijami v infrastrukturo najmočneje vplival na povpraševanje po storitvah oziroma izdelkih gradbeništva, poslovnih storitev, trgovine, strojne, elektro in kovinske industrije, proizvodnje nekovin, prometa in finančnega posredništva. Seveda bo ta vpliv razdeljen na več let.

Kako bo celotna investicija učinkovala na javnofinančne prilive, lahko ocenimo le posredno, prek njenega vpliva na BDP. Pri tem dajemo oceno v razponu:

- a. V primeru 44.3% deleža javnofinančnih prihodkov v BDP bo analizirani projekt vplival na njihovo skupno povečanje za 617 milijonov €. To bo zmanjšalo javnofinančni primanjkljaj in dolg države za 1.7% BDP (po njegovi vrednosti 2011).
- b. V primeru, da bo dejavnost povezana z investicijo v elektrarne na srednji Savi in spremljajočo infrastrukturo vplivala le na povečanje javnofinančnih prilivov iz naslova tekočih davkov na dohodke in premoženje, davkov na proizvodnjo in uvoz ter socialnih prispevkov, se bodo javnofinančni prilivi povečali za 520 milijonov € ali 1.4% BDP.

54

Kako bo analizirana investicija učinkovala na prejemke zaposlenih, amortizacijo in poslovni presežek, je na ravni celotnega gospodarstva prikazano od pete do sedme vrstice Tabele 13, po panogah pa v petem stolpcu Tabele 14 ter v tretjem in četrtem stolpcu Tabele 15. Skupna investicija (energetski in infrastrukturni del) bo v celotnem obdobju vplivala na povečanje sredstev za zaposlene za skoraj 800 mio €, na 200 mio € amortizacije in na dobrih 300 mio € poslovnega presežka (predpostavljamo enako poslovno uspešnost gradbenih podjetij kot je bila leta 2005 – temu primerno je tudi veliko, skoraj 9%, povečanje poslovnega presežka glede na stanje v letu 2011). Poslovni presežek bo pretežno skoncentriran v gradbeništvu, poslovnih storitvah in trgovini. V razmerah 2013 lahko na projekt gledamo kot na potencialno zmanjšanje izgub gradbeništva in njegov povratek na raven donosnosti in kreditne sposobnosti pred krizo. Od tod bodo eksterni učinki najmanj še na izboljšanje položaja finančnega sektorja, ki ga 2013 še vedno najeda spiravno propadanje gradbenih podjetij s podizvajalci. Ocena povečane amortizacije kaže na potencialno veliko povečanje izkoriščenosti kapitala v sektorju poslovnih storitev in zopet gradbeništva. Vpliv na prejemke zaposlenih bo največji v gradbeništvu in znaten v poslovnih storitvah, trgovini, strojni in elektro industriji.

Koliko dela (število zaposlenih), kapitala (osnovna sredstva) in znanja (sredstva za razvoj in raziskave) bo potrebno angažirati pri investiciji v hidroelektrarne na srednji Savi s spremljajočo infrastrukturo prikazujemo za celotno gospodarstvo od osme do desete vrstice Tabele 13, po panogah pa v šestem stolpcu Tabele 14 ter v zadnjih dveh (petem in šestem) stolpcih Tabele 15. V celotnem obdobju bo potrebno neposredno in posredno angažirati 47 tisoč delavcev, 4,5 mrd € vredna (po neto principu) osnovna sredstva ter investirati 3 mio € v R&D. Slednji podatek temelji na strukturnem deležu raziskav in razvoja v Slovenskem gospodarstvu iz leta 2005, t.j. pred začetkom razvojnega preobrata oziroma povečevanja tega deleža od 2008 dalje. Največ (polovico od potrebnega števila zaposlenih) dela bo angažiranega v gradbeništvu. Vpliv bo opaziti tudi v elektroindustriji, trgovini, strojni industriji in v poslovnih storitvah. Največ kapitala bo angažiranega v poslovnih storitvah (panoga K – »Nepremičnine, najem in poslovne storitve«). Največ sredstev za R&D bosta, ob izvajanju del za zastavljeno investicijo, angažirala kovinska industrija in sektor poslovnih storitev. Končno je v zadnji vrstici tabele prikazan skupni vpliv tega projekta na direktni in posredni uvoz blaga in storitev v Slovenijo. Skupni uvoz bo znašal 1.1 mrd €.

Od tega bo slabih 400 mio € direktnega uvoza, ostalo pa uvoz potreben za izvajanje del domačega gospodarstva. Bo pa ta vpliv razporejen na več let in ga bo v celotnem obdobju delovanja hidroelektrarn več kot nadomestila povečana samooskrba Slovenije z energijo (in temu primerno manjši uvoz energije).

Tabela 13:
Neposredni in posredni vpliv investicij v HESS na gospodarstvo

	Makroekonomski vpliv	
	mio €	% od agregatne ravni
Proizvodnja	3.856	5.3
Bruto domači produkt (BDP)	1.393	3.9
Bruto sredstva za zaposlene (prejemki zaposlenih)	777	4.1
Poraba stalnega kapitala (amortizacija)	200	3.7
Poslovni presežek	334	8.6
Število zaposlenih (delovna mesta)	47116	5.0
Neto vrednost osnovnih sredstev (kapital)	4.494	3.4
Izdatki za R&D	3	1.8
Uvoz blaga in storitev	1130	4.4

Tabela 14:
Vpliv investicij v HESS po gospodarskih panogah – prvi del

	Proizvodnja (tisoč €)	Dodana vrednost (tisoč €)	Prejemki zapos- lenih (tisoč €)	Osnovna sredstva (tisoč €)
A Kmetijstvo	7.049	3.706	889	11.250
B Ribišstvo	46	23	13	56
CA Premog	3.370	2.110	1.923	5.217
CB Rude in kamnine	30.649	12.977	6.741	18.249
DA Hrana	9.232	2.334	1.717	7.962
DB Tekstil	3.221	787	714	1.639
DD Les	32.854	10.297	7.872	30.859
DE Papir in tisk	13.004	3.913	2.568	11.575
DG Kemikalije	2.823	1.081	528	2.809
DH Guma	30.982	8.467	4.600	24.882
DI Nekovine	125.522	48.175	28.961	131.670
DJ Kovine	192.698	57.744	34.143	159.800
DK Strojarija	339.131	99.626	69.393	84.917
DL Električna oprema	296.079	91.522	68.347	274.856
DM Vozila	890	128	81	379
DN Pohištvo, reciklaža	8.583	2.456	1.595	5.887
E Električna, plin, voda	34.539	17.376	5.995	170.165
F Gradbeništvo	1975.666	584.427	325.938	680.016
G Trgovina	217.220	116.399	70.915	212.677
H Turizem	23.507	11.775	7.897	376.530
I Promet	97.799	43.786	20.600	153.495
J Finančno posredništvo	56.227	34.691	18.087	54.067
K Poslovne storitve	327.900	221.895	84.813	2037.991
L Javna uprava	5.555	3.832	2.790	16.964
M Izobraževanje	5.684	4.713	4.118	7.014
N Zdravstveno varstvo	1.973	1.364	1.011	1.963
O Druge storitve	13.151	7.578	4.331	11.295

Tabela 15:
 Vpliv investicij v HESS po gospodarskih panogah – drugi del²

	Amortizacija (tisoč €)	Poslovni presežek (tisoč €)	Zaposleni (število)	Izdatki za R&D (tisoč €)
A Kmetijstvo	868	2.406	210	0
B Ribištvo	5	5	2	0
CA Premog	387	-12	74	0
CB Rude in kamnine	3.250	2.287	260	0
DA Hrana	590	-57	98	14
DB Tekstil	103	-31	68	0
DD Les	1.848	376	616	132
DE Papir in tisk	822	313	153	11
DG Kemikalije	257	238	18	157
DH Guma	1.663	1.963	373	188
DI Nkovine	7.956	8.114	1827	311
DJ Kovine	9.462	11.585	2372	1.342
DK Stroji	16.325	11.607	3751	0
DL Električna oprema	14.611	6.596	4557	0
DM Vozila	20	21	5	5
DN Pohištvo, reciklaža	334	446	98	0
E Električna, plin, voda	6.748	2.954	282	0
F Gradbeništvo	48.036	157.107	22429	0
G Trgovina	11.287	29.718	3856	141
H Turizem	1.628	2.064	579	0
I Promet	12.501	8.200	1157	0
J Finančno posredništvo	4.154	9.176	656	0
K Poslovne storitve	54.876	77.616	3076	941
L Javna uprava	634	-15	120	0
M Izobraževanje	225	28	192	0
N Zdravstveno varstvo	91	153	52	0
O Druge storitve	813	1.503	231	0

57

2 Uporabljena metodologija. Vpliv gradnje desetih hidroelektrarn na srednji Savi ter spremljajočih investicij v infrastrukturo na slovensko produkcijo, dodano vrednost, sredstva za zaposlene (bruto prejemke zaposlenih), porabo stalnega kapitala (amortizacijo), poslovni presežek, zaposlenost dela, angažma osnovnih sredstev, izdatke za R&D ter posredni uvoz blaga in storitev smo ocenili z input-output analizo na podatkih input-output matrice Slovenskega gospodarstva v letu 2005 (30 sektorjev). Direktni in posredni vpliv celotne investicije na omenjene ekonomske spremenljivke smo ocenili z:

$$\begin{aligned}
 \mathbf{M} &= (\mathbf{I}-\mathbf{Ad})^{-1} * \mathbf{Y} & \mathbf{H} &= (\mathbf{diag} \mathbf{BDP}/\mathbf{X}) * (\mathbf{I}-\mathbf{Ad})^{-1} * \mathbf{Y} \\
 \mathbf{G} &= \mathbf{Au} * (\mathbf{I}-\mathbf{Ad})^{-1} * \mathbf{Y} & \mathbf{Z} &= (\mathbf{diag} \mathbf{F}/\mathbf{X}) * (\mathbf{I}-\mathbf{Ad})^{-1} * \mathbf{Y}
 \end{aligned}$$

M je globalni vpliv investicije (**Y**) na produkcijo po panogah, vsota pa kaže vpliv na celotno gospodarstvo; **Ad** je matrika tehničnih količnikov - stolpec domačega inputa v dan sektor deljen z njegovo produkcijo; **I** je enotna matrika, $(\mathbf{I}-\mathbf{Ad})^{-1}$ pa je matrični multiplikator. **H** je globalni vpliv investicije (**Y**) na družbeni produkt kjer je **diag BDP/X** diagonalizirana matrika direktnih količnikov bruto domačega produkta (**BDP**) oziroma njegove posamezne komponente (v našem primeru sredstev za zaposlene, amortizacije in poslovnega presežka). **X** je produkcija panoge. **G** je globalni vpliv investicije (**Y**) na uvoz. **Au** je uvozna komponenta tehnološke matrice pridobljene z deljenjem uvoza v panoge z njihovo produkcijo. **Z** je globalni vpliv investicije (**Y**) na angažma produkcijskih faktorjev **F** (števila zaposlenih, neto vrednosti osnovnih sredstev in razvojne dejavnosti merjene z izdatki za R&D), **diag F/X** pa je diagonalizirana matrika direktnih količnikov produkcijskega faktorja **F** v panožni produkciji (**X**). Ocena vpliva gradnje desetih hidroelektrarn, posegov v izboljšanje cestne in železniške infrastrukture ter prilagoditev električnega in telekomunikacijskega omrežja na dejavnost, dodano vrednost, sredstva za zaposlene, amortizacijo, poslovni presežek, uvoz, zaposlenost dela in kapitala ter izdatke za R&D temelji na Leontijevi proizvodni funkciji in predpostavlja konstantne donose produkcijskih faktorjev, elastičnost substitucije enako 0 in homogenost produkcije znotraj sektorjev. Rezultate lahko pojmuje kot začetne tendence z nakazano smerjo.

Literatura in viri

- Babić M.: *Međunarodna ekonomija, Četvrtoizdanje, MATE, Zagreb, 1996.*
- Bajt A., Štiblar F.: *Ekonomija, ekonomska analiza in politika, GV Založba, Ljubljana, 2002.*
- Brealey Richard, Myers Stewart C., Marcus Alan J. 1995. *Fundamentals of Corporate Finance. UnitedStatesofAmerica: McGraw-Hill.*
- Brigham, E.F., Houston, J.F., (1998), *Fundamentals of financial management, eighth edition, The Dryden Press, HB College Publisher, New York,*
- COGEN 3. 2002. *Cogeneration Project Development Guide.*
- Fieldstone Private Capital Group. 2000. *Financing renewable energy projects*
- Finnerty D. John. 1996. *Project Financing: Asset-Based Financial Engineering, USA: John Wiley & Sons, inc.*
- Idelovitch Emanuel, Ringskog Klas. 1995. *Private sector Participation in Water Supply and Sanitation in Latin America. Washington D.C.: The World Bank.*
- Jovanović M.N.: *The Economics of European Integration, Limits and Prospects, Edward Elgar Publishing, Inc., Northampton – Massachusetts, 2005.*
- Levy Haim, Sarnat Marshall. 1994. *Capital investment and financial decisions (5th edition). New York: Prentice-Hall, Hemel Hempstead: Prentice-Hall International.*
- Merna Tony, Cyrus Njiru. 1998. *Financing and Managing Infrastructure Projects. Hong Kong: Asia Law & Practise Publishing Ltd.*
- Mrak Mojmir, Glavan Igor. 2002. *Priročnik o sodelovanju zasebnega in javnega sektorja pri financiranju izgradnje komunalne infrastrukture in opravljanju javne gospodarske službe (nerevidirana prva verzija). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.*
- Mrak Mojmir. 1997. *BOT oblika projektnega financiranja: Riziki in zavarovanja pred njimi. Slovenska ekonomska revija 48: 139–150.*
- Mrak Mojmir. 1998a. *Vključevanje privatnega sektorja v financiranje novih infrastrukturnih objektov (gradivo s seminarja). Ljubljana: CISEF.*
- Newitt P.K. 1989. *Project financing. London: Euromoney.*
- Radek Zdenka. 2001. *Finančni vidiki naložb v komunalni dejavnosti. Magistrsko delo. Maribor: Ekonomska poslovna fakulteta.*
- Razavi Hossein. 1996. *Financing energy projects in emerging economies. Oklahoma: Pennwell publishing Tulsa.*
- Repovž Leon. 1997a. *Aktualne teme finančnega managementa. Izbrane teme iz sodobnega managementa. Maribor: EPF, Inštitut za razvoj managementa.*
- Repovž Leon. 1997b. *Finančni management, v Podjetništvo in management malih podjetij. Maribor: Ekonomska-poslovna fakulteta, Fakulteta za strojništvo.*
- Romer P., 1987: *Increasing Returns and Long-run Growth, Journal of Political Economy 94*
- Shapiro C. Alan. 1990. *Modern Corporate Finance. NY: Macmillan Publishing Company.*

Viri podatkov

1. *Input-output matrika slovenskega gospodarstva 2005: Statistični urad Republike Slovenije (SURS) / SI-STAT / Ekonomsko področje / Nacionalni računi: Input-output tabele / Tabeli ponudbe in porabe, input-output tabele, Slovenija 2005 /siot dom. P30, siotimp. p30.*
2. *Število zaposlenih: SURS / Publikacije / Statistični letopis / Statistični letopis 2006 / 12. Aktivno prebivalstvo / 12.4 Delovno aktivno prebivalstvo po dejavnosti 2005.*
3. *Osnovna sredstva: SURS / SI-STAT / Ekonomsko področje / Nacionalni računi: Stanje zalog osnovnih sredstev / Vrednost zalog osnovnih sredstev po stanju 1. I. (SKD 2008), Slovenija, letno / Skupaj dejavnosti – neto – tekoče cene - 2005 – osnovna sredstva.*
4. *Izdatki za R&D: SURS / Publikacije / Statistični letopis / Statistični letopis 2008 / 7. Raziskovanje in razvoj, znanost in tehnologija / 7.12 Izdatki za inovacijsko dejavnost po dejavnosti – 2006.*

Programska oprema: Eviews 7

Leto	Domače končno trošenje za blago in tržne storitve														
	Prebivalstvo				Investicije v osn. sredstva				Širša država				Skupno		
	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast
2007	17205	7,8	0,73	9631	21,0	0,99	2212	6,7	1,16	29048	11,8	0,87	29048	11,8	0,87
2008	19243	8,8	0,00	10405	9,78	0,87	2526	14,18	1,35	32174	9,50	0,87	32174	9,50	0,87
2009	18852	-2,30	-2,78	8369	-22,11	-23,57	2512	-0,57	2,56	29732	-8,70	-9,29	29732	-8,70	-9,29
2010	19578	0,74	3,64	7651	-9,69	-5,79	2512	-0,10	-1,79	29741	-2,24	-1,78	29741	-2,24	-1,78
2011	20675	2,80	1,19	6694	-6,62	-0,96	2443	-2,77	-5,99	29812	0,07	-0,11	29812	0,07	-0,11
2012	20452	-1,08	-0,43	6157	-8,03	-6,99	2363	-3,27	-4,63	28972	-2,82	-2,26	28972	-2,82	-2,26
2012/1	1554	5,03	0,75	422	-8,74	0,57	206	1,67	3,73	2181	1,74	1,12	2181	1,74	1,12
2	1502	4,32	0,39	431	-13,61	-1,57	191	3,88	1,85	2124	0,07	0,08	2124	0,07	0,08
3	1738	1,49	-0,60	563	-5,63	-0,43	191	-4,34	-0,47	2491	-0,67	-0,55	2491	-0,67	-0,55
I	4793	3,50		1416	-9,11		587	0,32		6796	0,33		6796	0,33	
4	1681	0,08	-0,79	514	-4,49	-0,40	215	0,86	2,49	2409	-0,87	-0,39	2409	-0,87	-0,39
5	1729	-1,45	-0,50	538	-9,04	-1,61	191	-5,89	-0,43	2458	-3,57	-0,75	2458	-3,57	-0,75
6	1800	-0,51	-0,64	540	-4,41	-1,80	190	-4,68	-1,10	2530	-1,69	-0,94	2530	-1,69	-0,94
II	5209	-0,64		1592	-6,05		597	-3,16		7398	-2,06		7398	-2,06	
7	1809	1,31	-0,70	520	-10,37	-1,86	198	-4,57	0,03	2527	-1,80	-0,88	2527	-1,80	-0,88
8	1793	-0,54	0,49	492	-7,06	-1,58	194	-9,83	-0,42	2480	-2,68	-0,02	2480	-2,68	-0,02
9	1744	-7,21	-1,18	551	-4,07	-0,03	156	-13,56	-2,39	2452	-6,96	-1,03	2452	-6,96	-1,03
III	5345	-2,23		1564	-7,18		549	-9,14		7458	-3,84		7458	-3,84	
10	1805	-2,54	-0,38	527	-10,01	-1,49	215	9,65	2,19	2547	-3,29	-0,46	2547	-3,29	-0,46
11	1611	-4,74	-0,70	547	-9,93	1,35	209	2,43	0,53	2367	-5,41	-0,19	2367	-5,41	-0,19
12	1689	-5,74	-1,50	511	-9,38	0,65	206	-13,10	-7,53	2406	-7,21	-1,68	2406	-7,21	-1,68
IV	5104	-4,31		1585	-9,78		630	-1,11		7320	-5,29		7320	-5,29	
1-12	20452	-1,08	-0,44	6157	-8,03	-7,02	2363	-3,27	-4,72	28972	-2,82	-2,30	28972	-2,82	-2,30
2013/1	1532	-1,37	0,83	405	-4,05	1,00	197	-4,14	1,11	2135	-2,15	1,00	2135	-2,15	1,00
2	1418	-5,58	0,06	445	3,25	1,14	157	-17,82	-1,97	2020	-4,89	0,14	2020	-4,89	0,14
3	1633	-6,01	-0,70	546	-2,93	0,88	208	9,12	2,60	2387	-4,16	-0,10	2387	-4,16	-0,10
I	4584	-4,37		1396	-1,38		562	-4,28		6542	-3,74		6542	-3,74	
4	1669	-0,69	0,35	540	5,02	2,54	199	-7,34	1,41	2408	-0,07	0,94	2408	-0,07	0,94

Leto	izvoz Slovenije*			izvoz Slovenije izven EU27**			izvoz EU27**			izvozne cene Slovenija**		izvozne cene EU27**	
	mil. €	letni porast	mesečna rast	mil. €	medletna stopnja	mil. €	medletna stopnja	mil. €	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja
2007	19387	15,7	0,85	67401	15,3	1237251	6,7	1237251	105,7	2,1	104,9	1,5	
2008	19724	1,74	-0,68	7407	9,90	1308960	5,4	1308960	109,3	3,4	108,0	2,9	
2009	16006	-18,85	-21,86	5773	-22,07	1090939	-16,6	1090939	107,3	-1,82	107,0	-0,84	
2010	18251	14,02	16,09	6359	10,16	1338504	22,63	1338504	110,3	2,75	112,7	5,27	
2011	20458	12,10	13,22	7255	13,87	1530880	13,47	1530880	117,6	6,57	117,7	4,45	
2012	20884	2,08	1,60	7827	7,89	1685277	10,09	1685277	124,2	2,90	124,7	4,80	
2012/1	5190	4,60		1760	7,79	404896	10,58	404896	124,9	5,55	123,6	4,74	
4	1737	3,66	-0,10	649	9,52	132117	8,43	132117	123,7	1,89	123,5	4,66	
5	1796	-1,10	-0,28	685	12,75	144984	10,94	144984	124,3	2,90	124,7	5,59	
6	1810	0,68	-0,98	713	8,76	146319	17,37	146319	125,2	5,39	124,5	5,42	
II	5343	1,01		2047	10,31	423420	12,26	423420	124,4	3,38	124,2	5,22	
7	1768	4,32	-0,77	710	12,79	149013	15,37	149013	126,4	4,29	124,9	5,67	
8	1549	3,77	1,49	643	11,84	139436	13,84	139436	125,8	3,88	126,7	6,20	
9	1792	-4,37	-1,38	656	-2,25	137821	4,73	137821	122,2	-0,24	125,5	4,76	
III	5108	0,94		2010	7,12	426270	11,23	426270	124,8	2,63	125,7	5,54	
10	1911	8,90	0,67	705	13,02	151402	15,03	151402	123,6	1,90	124,9	3,57	
11	1857	0,91	0,22	685	5,46	146593	6,98	146593	121,4	-1,70	125,4	4,67	
12	1475	-4,97	-1,04	620	0,58	132697	-2,17	132697	123,2	0,24	125,0	2,88	
IV	5243	1,86		2010	6,37	430692	6,53	430692	122,7	0,14	125,1	3,70	
2013/1	1656	3,96	1,31	564	11,03	132494	6,83	132494	121,6	-1,62	124,5	1,22	
2	1716	2,76	1,15	646	14,07	135027	1,32	135027	121,3	-2,80	124,2	-0,16	
3	1887	-2,07	-0,33	732	6,69	153952	4,30	153952	123,9	-1,82	124,4	0,73	
I	5259	1,34		1942	10,32	421472	4,09	421472	122,3	-2,08	124,4	0,59	
4	1907	9,81	2,30	743	14,60	151324	14,54	151324	123,8	0,08	124,2	0,57	
5	1802	0,32	-0,19	680	-0,74	155303	7,12	155303	124,0	-0,24	123,9	-0,64	
6	1786	-1,32	-0,81										
II	5495	5,87											

*podatki SURS, ** podatki Eurosta

Leto	Uvoz Slovenije*			Uvoz Slovenije izven EU27**				Uvoz EU27**			Uvozne cene Slovenija**		Uvozne cene EU27**	
	mil. €	letni porast	mesečna rast	mil. €	medletna stopnja	mil. €	medletna stopnja	mil. €	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	indeks
2007	21236	16,0	0,87	6050,0	41,4	1422211	5,2	1422211	120,2	3,9	111,7	0,6		
2008	22648	6,65	-0,05	7240,0	19,7	1550276	8,12	1550276	128,0	6,8	121,8	8,7		
2009	16773	-25,94	-28,77	5527	-23,65	1198313	-22,70	1198313	117,8	-7,96	108,9	-10,53		
2010	19504	16,29	17,44	7292	31,94	1482947	23,70	1482947	128,0	8,65	123,8	13,65		
2011	21954	12,56	14,40	8250	13,06	1681150	11,40	1681150	138,7	8,33	137,2	10,80		
2012	22051	0,44	-0,51	8166	-1,02	1782930	6,05	1782930	141,1	4,58	146,5	6,26		
2012/1	5613	5,27		2110	2,26	449030	7,31	449030	139,6	4,18	146,3	7,34		
4	1810	2,32	-0,69	656	-7,50	144632	4,76	144632	137,8	2,76	146,5	6,55		
5	1882	-4,29	-1,05	689	0,69	149142	3,83	149142	138,6	4,45	145,1	7,08		
6	1864	2,13	-0,72	724	10,05	146587	6,60	146587	142,4	6,27	145,4	5,82		
II	5556	-0,08		2069	0,86	440360	5,04	440360	139,6	4,49	145,7	6,48		
7	1830	5,98	-1,13	633	-1,19	146579	5,96	146579	141,8	5,90	145,3	6,14		
8	1702	1,88	0,62	663	0,15	152843	8,97	152843	145,4	7,15	150,0	8,23		
9	1790	-11,94	-2,36	651	-11,06	150321	5,76	150321	145,4	6,05	149,6	8,72		
III	5322	-1,99		1947	-4,30	449742	6,90	449742	144,2	6,37	148,3	7,70		
10	2003	6,89	0,07	717	1,01	161359	12,46	161359	139,4	1,53	146,4	4,42		
11	1875	-5,08	-1,17	725	-4,72	148655	2,52	148655	142,6	3,56	145,4	4,01		
12	1682	-5,61	-0,88	596	-5,12	133784	-0,38	133784	141,6	4,73	146,0	2,38		
IV	5560	-1,26		2039	-2,90	443799	4,97	443799	141,2	3,27	145,9	3,60		
2013/1	1853	3,67	3,58	712	-0,88	149560	0,69	149560	138,2	-0,07	143,6	-0,76		
2	1793	0,48	1,48	649	-1,55	133307	-8,45	133307	138,1	-2,40	143,8	-2,18		
3	1873	-8,26	-0,73	738	0,74	138136	-10,82	138136	138,7	-0,14	144,2	-1,97		
I	5519	-1,68		2099	-0,53	421003	-6,24	421003	138,3	-0,88	143,9	-1,64		
4	1886	4,15	1,50	778	18,58	142496	-1,48	142496	138,4	0,44	143,6	-1,98		
5	1931	2,60	-0,10	724	5,04	139515	-6,45	139515	135,7	-2,09	141,5	-2,48		
6	1753	-5,96	-0,99											
II	5570	0,03												

*podatki SURS, ** podatki Eurostata

Leto	Gospodarska aktivnost in brezposelnost v EU													
	Industrijska produkcija EU27			Predelovalna dejavnost EU27			Gračbena aktivnost EU27			Trgovina na drobno EU27			Anketna stopnja brezposelnosti	
	indeks	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	EU 27	EU 15	Slovenija	
2007	111,61	3,3	113,04	3,9	111,27	3,7	107,73	3,5	107,73	3,5	7,1	7,4	4,9	
2008	109,13	-2,2	108,05	-4,4	103,33	-7,1	111,06	3,1	111,06	3,1	7,0	7,2	4,4	
2009	91,18	-16,2	91,31	-15,2	93,35	-9,6	107,76	-3,0	107,76	-3,0	8,9	9,0	6,0	
2010	97,38	6,5	97,93	7,3	88,85	-4,4	110,34	2,1	110,34	2,1	9,6	9,5	7,2	
2011	101,15	3,40	103,14	4,80	89,89	0,07	111,85	1,30	111,85	1,30	9,64	9,66	8,09	
2012	98,73	-2,1	100,59	-2,2	87,09	-5,9	113,96	1,1	113,96	1,1	10,5	10,6	8,9	
2012/1	99,75	-1,5	100,10	-1,0	79,23	-5,6	105,94	2,1	105,94	2,1	10,6	10,7	8,6	
4	99,86	-2,1	101,31	-2,8	93,88	-5,8	99,77	-1,2	99,77	-1,2	10,4	10,5	8,1	
5	102,05	-2,0	104,88	-2,2	96,53	-6,7	101,18	1,8	101,18	1,8	10,3	10,4	8,1	
6	103,34	-1,7	106,84	-2,0	101,80	-4,5	101,39	1,6	101,39	1,6	10,2	10,4	8,3	
II	101,75	-2,0	104,34	-2,3	97,40	-5,7	100,78	0,7	100,78	0,7	10,3	10,4	8,2	
7	101,98	-1,6	104,79	-1,7	96,71	-6,0	103,77	0,8	103,77	0,8	10,2	10,4	8,9	
8	88,26	-0,8	89,24	-1,0	84,00	-3,5	99,39	1,5	99,39	1,5	10,2	10,4	9,2	
9	103,78	-2,6	107,49	-2,5	101,35	-6,4	100,29	0,9	100,29	0,9	10,4	10,6	9,2	
III	98,01	-1,7	100,51	-1,8	94,02	-5,4	101,15	1,1	101,15	1,1	10,3	10,5	9,1	
10	105,09	-2,8	107,53	-2,9	105,24	-3,8	104,39	-0,7	104,39	-0,7	10,6	10,9	9,6	
11	103,92	-3,6	105,06	-3,9	102,79	-5,3	103,41	0,3	103,41	0,3	10,7	11,0	9,4	
12	96,18	-2,0	94,53	-2,4	96,76	-6,7	126,63	-0,7	126,63	-0,7	10,7	10,8	9,7	
IV	101,73	-2,8	102,37	-3,1	101,60	-5,3	111,48	-0,4	111,48	-0,4	10,7	10,9	9,6	
2013/1	95,65	-2,5	93,55	-2,8	74,09	-9,0	96,08	0,4	96,08	0,4	11,4	11,6	10,9	
2	97,16	-2,7	96,21	-2,1	79,63	-0,6	89,60	0,3	89,60	0,3	11,5	11,7	11,2	
3	107,99	-1,1	108,25	-2,5	89,43	-7,3	100,77	-0,2	100,77	-0,2	11,3	11,5	11,3	
I	100,27	-2,0	99,34	-2,5	81,05	-5,8	95,48	0,1	95,48	0,1	11,4	11,6	11,1	
4	99,11	-0,6	100,82	-0,4	88,38	-5,9	100,00	0,1	100,00	0,1	11,1	11,3	11,1	
5	100,32	-1,6	103,04	-1,7	91,58	-5,1	103,16	1,8	103,16	1,8	10,9	11,1	10,9	
6	103,72	0,4	107,68	0,8	-	-	102,52	1,0	102,52	1,0	10,7	11,0	10,7	
II	101,05	-0,6	103,85	-0,4	-	-	101,89	1,0	101,89	1,0	10,9	11,1	10,9	

Leto	Poslovna klima EU13			Naročila, predelovalna dejavnost EU27			Naročila, pričakovanja in poslovni optimizem v EU			Trgovina na drobno pričakovanja EU27			Poslovni optimizem EU27	
	ocena stanja	medletna sprememba	ocena stanja	medletna sprememba	indeks naročil	medletna sprememba	ocena stanja	medletna sprememba	ocena stanja	medletna sprememba	EU 27	Slovenija		
2007	1,29	0,24	2,96	5,66	-8,07	-1,43	14,11	2,1	3,7	11,6				
2008	-0,38	-1,67	-15,51	-18,47	-17,24	-9,17	-3,58	-17,69	-10,09	-4,28				
2009	-2,55	-2,17	-53,00	-37,49	-45,33	-28,09	-13,12	-9,54	-26,53	-16,44				
2010	0,45	2,92	-24,36	28,65	-43,25	2,08	6,02	19,12	-5,13	21,40				
2011	0,60	0,16	-11,68	12,70	-40,31	4,12	-0,64	-6,85	-2,33	2,62				
2012	-0,70	-1,30	-24,07	-12,39	-41,17	-0,86	-5,45	-4,81	-10,70	-8,37				
2012/1	0,1	-1,3	-19,5	-9,7	-41,1	5,3	-9,4	-13,6	-6,3	-9,4				
4	-0,2	-1,5	-18,6	-13,1	-37,4	3,4	4,1	-5,0	-5,2	-9,5				
5	-0,4	-1,4	-22,9	-15,8	-40,8	-3,4	-2,1	-10,7	-8,7	-11,6				
6	-0,6	-1,5	-22,7	-17,2	-40,2	-2,0	1,2	-1,2	-10,1	-11,6				
II	-0,4	-1,5	-21,4	-15,4	-39,5	-0,7	1,1	-5,6	-8,0	-10,9				
7	-0,8	-1,2	-22,2	-14,1	-37,0	-3,3	-8,3	-4,3	-12,0	-9,8				
8	-0,8	-0,9	-24,7	-14,5	-39,1	-1,7	-7,8	-0,6	-11,8	-9,4				
9	-0,9	-0,8	-25,5	-10,8	-40,4	-2,7	-8,2	-2,1	-12,0	-6,4				
III	-0,8	-1,0	-24,1	-13,1	-38,8	-2,6	-8,1	-2,3	-11,9	-8,5				
10	-1,2	-1,0	-32,7	-15,2	-45,1	-6,4	-5,7	-2,0	-16,5	-6,8				
11	0,9	1,3	-31,0	-10,9	-44,9	-7,0	-1,2	6,2	-17,1	-4,6				
12	0,8	1,1	-30,1	-7,9	-45,9	-2,9	-9,2	2,8	-16,1	-2,6				
IV	0,2	0,5	-31,3	-11,3	-45,3	-5,4	-5,4	2,3	-16,6	-4,7				
2013/1	-1,0	-1,1	-30,2	-9,1	-43,0	0,1	-13,5	4,8	-12,3	-3,9				
2	-0,7	-0,9	-26,4	-8,1	-44,2	-2,4	-3,4	4,9	-8,2	-2,6				
3	-0,8	-0,8	-27,8	-8,7	-41,0	-2,7	-4,2	-2,5	-8,0	-3,0				
I	-0,8	-0,9	-28,1	-8,6	-42,7	-1,7	-7,0	2,4	-9,5	-3,2				
4	-1,0	-0,8	-30,0	-11,4	-43,2	-5,8	-5,4	-9,5	-9,1	-3,9				
5	-0,7	-0,3	-27,5	-4,6	-40,9	-0,1	-1,0	1,1	-9,1	-0,4				
6	-0,7	-0,1	-23,7	-1,0	-39,3	0,9	-2,2	-3,4	-9,1	1,0				
II	-0,8	-0,4	-27,1	-5,7	-41,1	-1,7	-2,9	-3,9	-9,1	-1,1				
7	-0,5	0,3	-22,1	0,1	-39,0	-2,0	-1,3	7,0	-9,4	2,6				

Naročila, pričakovanja in poslovni optimizem v Sloveniji

Leto	Gospodarska klima			Naročila, predelovalna dejavnost			Naročila, gradbeništvo			Trgovina na drobno prečakovanja			Poslovni optimizem		
	ocena stanja	medletna sprememba	ocena stanja	medletna sprememba	ocena stanja	medletna sprememba	indeks naročil	medletna sprememba	ocena stanja	medletna sprememba	ocena stanja	medletna sprememba	ocena stanja	medletna sprememba	
2007	13,4	31	8,3	3,8	13,0	19,4	40,9	4,8	11,6	1,8					
2008	2,2	-11,2	-19,3	-27,6	-6,5	-19,5	30,5	-10,4	-4,3	-15,9					
2009	-22,3	-25,5	-61,7	-42,4	-61,7	-55,2	0,0	-30,5	-22,9	-18,6					
2010	-8,8	12,9	-24,6	37,1	-68,8	-7,1	24,9	24,8	-0,9	22,0					
2011	-6,7	2,0	-15,5	7,0	-59,3	9,7	24,7	-1,8	-0,3	-0,1					
2012	-16,7	-10,0	-32,4	-16,9	-52,7	6,6	20,0	-4,7	-10,9	-10,6					
2012/1	-11,7	-5,3	-28,3	-11,8	-60,9	13,9	8,2	-11,2	-3,1	-8,9					
4	-15	-12	-28,8	-31,2	-61,5	1,8	37,5	15,3	-5,2	-15,0					
5	-13	-11	-27,8	-20,0	-55,1	2,4	37,7	1,8	-8,0	-13,7					
6	-17	-12	-33,7	-23,4	-49,9	7,6	26,3	0,3	-14,6	-13,5					
II	-15,0	-11,7	-30,1	-24,9	-55,5	3,9	33,8	5,8	-9,3	-14,1					
7	-17	-11	-35,6	-24,3	-43,5	6,9	24,4	1,2	-15,3	-12,4					
8	-18	-12	-37,7	-18,5	-43,7	4,8	7,8	-3,1	-13,7	-12,6					
9	-19	-15	-35,6	-14,5	-47,3	3,9	29,6	0,1	-11,8	-13,5					
III	-18,0	-12,7	-36,3	-19,1	-44,8	5,2	20,6	-0,6	-13,6	-12,8					
10	-23	-13	-36,1	-20,1	-50,2	2,1	24,5	-9,5	-16,6	-8,9					
11	-24	-12	-35,1	-8,7	-50,2	2,4	15,0	-25,0	-20,0	-7,1					
12	-20	-6	-33,9	-6,0	-49,3	5,5	13,0	-4,6	-16,3	-3,9					
IV	-22,3	-10,3	-35,0	-11,6	-49,9	3,3	17,5	-13,0	-17,6	-6,6					
2013/1	-16	4	-42,9	-18,0	-47,2	14,6	16,0	21,6	-11,0	-8,5					
2	-15	4	-32,3	-6,1	-57,3	2,3	9,2	-3,9	-3,9	-2,0					
3	-13	-1	-33,4	0,4	-55,7	5,7	36,9	19,9	-3,9	1,1					
I	-14,7	-3,0	-36,2	-7,9	-53,4	7,5	20,7	12,5	-6,3	-3,1					
4	-13	2,0	-30,1	-1,3	-47,1	14,4	37,5	0,0	-5,1	0,1					
5	-13	0,0	-22,4	5,4	-35,0	20,1	32,2	-5,5	-2,2	5,8					
6	-12	5,0	-22,1	11,6	-29,5	20,4	33,7	7,4	-4,2	10,4					
II	-12,7	2,3	-24,9	5,2	-37,2	18,3	34,5	0,6	-3,8	5,4					
7	-13	4,0	-26,7	8,9	-25,2	18,3	28,5	4,1	-8,0	7,3					

Leto	Industrijska produkcija											
	Skupno			Rudarstvo			Predelovalna industrija			Oskrba (el., plin, voda)		
	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast
2007	131,3	6,2	0,56	119,2	3,6	0,69	132,4	7,5	0,65	115,2	-11,1	-0,96
2008	129,1	-1,7	-0,06	117,3	-1,6	-0,32	130,2	-1,7	-0,03	116,2	0,9	0,00
2009	107,6	-16,7	-1,64	113,7	-3,1	-0,29	107,1	-17,7	-1,77	107,5	-7,5	-0,64
2010	115,3	7,1	0,78	127,5	12,1	1,00	115,3	7,6	0,84	107,8	0,3	-0,06
2011	104,4	2,6	-0,4	118,7	-7,7	-0,73	105,1	2,7	-0,45	89,1	4,6	0,09
2012	104,1	0,0	-0,15	110,7	-6,6	-0,86	103,6	-1,0	-0,19	98,7	10,0	0,69
2012/1	96,1	0,4	0,49	75,2	5,9	-0,9	94	0,0	0,53	120	3,5	0,79
2	98	3,4	0,64	67,6	-11,4	-4,24	95,5	2,0	0,6	127	16,3	2,79
3	110,5	-3,2	0,41	70,9	-21,5	-6,4	110,9	-3,7	0,59	114	5,3	0,53
I	101,5	0,0		71,2	-10,1		100,1	-0,8		120,3	8,3	
4	99	2,3	0,71	83,5	-7,8	-1,97	98,8	2,1	0,81	103,6	5,6	0,53
5	103,9	-3,6	0,09	88,7	10,0	-0,93	103,7	-5,4	0,03	107,4	10,8	1,18
6	104,8	-2,5	-0,22	87,4	-6,7	0,1	104,3	-4,8	-0,62	112,5	24,0	2,77
II	102,6	-1,4		86,5	-2,0		102,3	-2,9		107,8	13,2	
7	100,2	3,7	-0,25	91,9	-5,4	0,42	98,8	2,0	-0,37	114,9	22,6	2,27
8	89,6	3,3	0,26	94,7	1,6	1,84	86,8	1,9	-0,05	114,5	16,2	2,37
9	102,9	-6,5	-1,54	99,6	-5,8	2,8	102,3	-8,2	-1,84	108,8	9,8	-0,4
III	97,6	-0,2		95,4	-3,3		96,0	-1,9		112,7	16,1	
10	109,1	5,3	0,01	106,6	1,4	3,52	108	4,7	0,03	118,8	11,8	-0,1
11	103,7	-4,7	-1,15	95,6	-17,7	-1,76	101,8	-5,3	-1,21	122,4	2,3	-1,04
12	86,3	-7,3	-2,44	65	-23,9	-4,31	82,1	-8,8	-2,73	129,4	4,9	-2,34
IV	99,7	-2,1		89,1	-12,9		97,3	-2,9		123,5	6,1	
2013/1	96,5	0,5	1,02	68,2	-9,2	-0,11	93,5	-0,3	1,25	131,8	9,8	-0,51
2	97,4	-0,4	1,07	76,2	12,9	1,66	94,9	-0,4	1,37	125,9	-0,9	-0,48
3	103,6	-5,7	-0,84	88,1	24,4	1,04	101,2	-8,3	-1,18	129,6	13,7	0,87
I	99,2	-2,0		77,5	9,0		96,5	-3,3		129,1	7,3	
4	102,6	3,7	2,19	81,1	-2,5	-0,77	102,0	3,4	2,34	111,1	7,2	-0,17
5	102,0	-1,7	0,00	80,3	-9,3	-0,52	101,7	-2,0	0,12	107,8	1,7	-0,66
6	100,7	-3,8	-0,53	76,5	-12,2	-2,26	100,1	-3,9	-0,67	110,0	-2,2	0,66
II	101,8	-0,7		79,3	-8,1		101,3	-0,9		109,6	2,1	

Leto	Gradbeništvo in turizem															
	Gradbeništvo				Nočitve domačih gostov				Nočitve tujih gostov				Skupaj nočitve			
	tisoč ur	letni porast	mesečna rast	v 1000	letni porast	mesečna rast	v 1000	letni porast	mesečna rast	v 1000	letni porast	mesečna rast	v 1000	letni porast	mesečna rast	
2007	39383	10,9	0,80	3394	4,9	0,46	4867	8,4	0,74	8261	6,9	0,62				
2008	43591	10,7	0,86	3543	4,4	0,39	4809	-1,2	-0,08	8352	1,1	0,11				
2009	41929	-3,0	-0,92	3777	4,8	0,12	4526	-7,0	-0,42	8303	-2,0	-0,20				
2010	36901	-12,0	-1,01	3848	-4,2	-0,35	4923	0,7	0,03	8772	-1,5	-0,13				
2011	31765	-13,9	-0,91	3867	0,5	0,21	5373	9,1	0,67	9240	5,3	0,47				
2012	28965	-8,8	-1,07	3679	-4,9		5678	5,7		9355	1,2					
2012/1	1835	-6,8	-0,45	240	-0,3	0,62	337	0,6	-0,72	577	0,2	-0,20				
2	2076	-5,6	-0,85	325	-3,3	-0,80	216	4,5	-2,14	541	-0,3	-1,81				
3	2430	-9,5	-2,16	277	2,8	1,41	277	1,9	-0,09	553	2,4	0,43				
I	6341	-7,5		842	-0,5	-	830	2,0	-	1672	0,7	-				
4	2414	-6,9	-1,44	239	-14,3	-1,14	394	9,4	2,97	633	-0,9	1,22				
5	2673	-3,3	0,45	249	-1,6	-1,44	435	14,1	0,23	684	7,9	-0,34				
6	2580	-10,8	-1,61	355	0,9	-0,73	539	-3,7	1,17	893	-1,9	0,42				
II	7667	-7,1	-	843	-4,6		1367	5,1		2210	1,2					
7	2710	-2,7	-0,99	483	-9,9	-3,45	923	8,4	2,23	1406	1,3	0,08				
8	2684	-9,5	-0,13	554	-4,1	-1,30	1078	6,3	1,61	1632	2,5	0,72				
9	2452	-17,4	-2,80	271	-9,8	-0,98	580	3,1	1,06	850	-1,4	0,58				
III	7846	-10,0	-	1308	-7,5	-	2581	6,3	-	3888	1,2	-				
10	2455	-6,4	-0,21	240	-6,6	-1,34	370	-1,3	-0,83	610	-3,5	-1,02				
11	2553	-10,9	-0,92	214	-8,1	1,02	276	28,2	3,88	491	9,3	2,21				
12	2103	-14,3	-2,16	232	-0,7	1,13	252	4,9	-0,96	484	2,2	-0,41				
IV	7111	-10,5	-	686	-5,2	-	899	8,1	-	1585	1,9	-				
2013/1	1705	-7,1	0,05	216	-10,0	-0,38	301	-10,8	-4,20	517	-10,5	-2,80				
2	1841	-11,3	-0,81	321	-1,3	0,70	222	2,5	-1,77	542	0,2	-1,31				
3	2190	-9,9	-1,54	254	-8,2	0,65	302	9,3	0,29	556	0,6	0,08				
I	5736	-9,5	-	791	-6,1	-	825	-0,6	-	1616	-3,4	-				
4	-	-	-	225	-6,0	-1,86	335	-15,0	-2,62	560	-11,6	-2,32				
5	-	-	-	254	2,0	1,18	493	13,3	3,35	747	9,2	2,77				

Leto	Promet						Letalski			Cestni			Pomorski			Luški		
	PKM mio.	letni porast	mesečna rast	tkm	letni porast	mesečna rast	tkm mio.	letni porast	mesečna rast	tkm	letni porast	mesečna rast	tkm mio.	letni porast	mesečna rast	tkm	letni porast	mesečna rast
2007	1185	13,7	0,88	13734	13,4	0,97	46587	-5,2	-0,31	15846	2,5	0,20						
2008	1349	13,8	1,49	16262	18,4	1,50	54715	17,4	1,32	16554	4,5	0,45						
2009	1194	-11,5	-1,16	14762	-9,2	-0,78	51707	-5,5	-0,50	13356	-19,3	-1,70						
2010	1224	2,5	0,19	-	-	-	57320	10,9	1,01	14591	9,2	0,66						
2011	1219	0,2	-0,9	-	-	-	57986	2,8	0,0	16201	14,0	1,2						
2012	1055	-13,5	-0,48	-	-	-	55967	-3,5	-1,46	16907	4,4	0,11						
2012/1	55	-23,0	4,61	1304	6,0	0,55	5194	19,6	-0,53	1441	5,3	-2,73						
2	56	-15,8	-2,14	1396	6,0	0,63	4690	20,7	-1,65	1197	12,6	-2,97						
3	66	-11,5	-0,66	1517	6,0	0,64	4392	-10,7	-3,19	1429	7,1	2,09						
I	177	-16,8	-	4217	6,0	-	14276	8,6	-	4067	8,0	-						
4	83	-6,1	3,54	1387	-5,3	-1,46	4436	1,5	-3,16	1390	-3,3	0,45						
5	92	-10,3	0,36	1369	-5,3	-1,63	4652	-6,5	-3,79	1574	7,5	3,16						
6	109	-14,2	-0,52	1395	-5,3	-1,72	4989	2,2	-2,29	1541	26,4	5,29						
II	284	-10,7	-	4151	-5,3	-	14078	-1,1	-	4506	9,3	-						
7	141	-19,2	-1,41	1297	-5,8	-1,62	5123	-2,5	-0,19	1499	16,8	1,37						
8	136	-15,5	-1,93	1051	-5,9	-1,39	4535	-16,1	-0,69	1168	-29,2	0,41						
9	112	-17,7	-0,75	1300	-5,9	-1,05	4851	4,2	0,92	1510	28,7	3,57						
III	389	-17,5	-	3647	-5,9	-	14509	-5,3	-	4177	1,7	-						
10	82	-18,7	-1,46	1375	-7,9	-0,79	4612	-6,5	-0,13	1249	22,4	-6,44						
11	71	11,4	3,76	1355	-7,8	-0,40	4241	-17,3	-1,75	1405	23,2	-5,17						
12	53	-1,2	-0,70	1144	-7,8	-0,02	4251	-18,7	2,71	1503	3,2	3,76						
IV	206	-5,6	-	3873	-7,9	-	13104	-14,3	-	4158	-1,2	-						
2013/1	55	0,1	-0,57	-	-	-	-	-	-	1383	-4,0	-3,31						
2	52	-5,5	-0,81	-	-	-	-	-	-	1453	21,4	3,16						
3	63	-5,1	0,30	-	-	-	-	-	-	1357	-5,1	0,37						
I	171	-3,6	-	-	-	-	-	-	-	4192	3,1	-						
4	77	-6,9	2,12	-	-	-	-	-	-	1334	-4,0	-1,62						
5	91	-0,4	1,09	-	-	-	-	-	-	1483	-5,8	-0,67						

Leto	Zaposlene osebe				Zaposelnost				Skupaj		
	v podjetjih in organizacijah	letni porast	pri samoz. osebah	letni porast	podjetniki in poklici	letni porast	iskalci zaposlitve	letni porast	aktivno prebivalstvo	letni porast	
2006	675060	1,3	66527	1,7	51519	2,7	85836	-6,6	910675	0,6	
2007	696116	3,1	69933	5,1	53303	3,5	71336	-16,9	925334	1,6	
2008	717564	3,1	72300	3,4	55442	4,0	63216	-11,4	942473	1,9	
2009	699435	-2,5	67937	-6,0	58507	5,5	86353	3,71	944524	0,2	
2010	685733	-2,0	61461	-9,5	59824	2,2	100504	16,4	935543	-1,0	
2011	671812	-2,0	57238	-7,0	61258	2,0	110692	10,0	934658	0,0	
2012	662552	-1,4	54491	-4,8	60823	-0,7	110183	-0,5	920184	-1,5	
2011/9	672235	-2,1	57440	-5,8	61063	1,1	107049	9,3	931540	-0,3	
10	672723	-2,0	57363	-5,3	61164	0,5	110905	8,0	935322	-0,3	
11	671945	-1,9	57006	-4,7	61235	0,6	111069	7,0	934488	-0,3	
12	667560	-0,8	55482	-3,6	61135	1,1	112754	2,5	930065	0,1	
2012/1	665195	-0,8	54454	-3,8	61473	1,3	115965	0,7	927533	-0,9	
2	666092	-0,8	54170	-4,2	61440	0,8	115036	-0,5	927054	-1,1	
3	667916	-0,6	54804	-3,7	61357	0,2	110859	-2,7	925358	-1,2	
4	667700	-0,8	55305	-4,0	61151	-0,6	109084	-2,2	926003	-1,3	
5	667702	-1,0	55422	-4,8	60953	-1,3	106796	-1,7	923735	-1,5	
6	666722	-1,1	55332	-4,9	60701	-1,7	105630	-1,4	921328	-1,6	
7	662760	-1,2	54971	-5,0	60406	-1,6	106896	-0,6	917442	-1,5	
8	660877	-1,4	54695	-4,9	60244	-1,6	106071	-0,9	914491	-1,7	
9	660484	-1,7	54702	-4,8	60395	-1,1	105441	-1,5	913758	-1,9	
10	659188	-2,0	54516	-5,0	60730	-0,7	110886	0,0	918027	-1,8	
11	657728	-2,1	53881	-5,5	60755	-0,8	111471	0,4	916473	-1,9	
12	648263	-2,9	51635	-6,9	60272	-1,4	118061	4,7	911009	-2,0	
2013/1	645270	-3,0	50260	-7,7	60302	-1,9	124258	7,2	912969	-1,6	
2	645833	-3,0	50001	-7,7	60381	-1,7	124066	7,8	912929	-1,5	
3	646399	-3,2	50455	-7,9	60552	-1,3	122630	10,6	912702	-1,4	
4	647029	-3,1	51137	-7,5	60799	-0,6	121332	11,2	914337	-1,3	
5	648744	-2,8	51547	-7,0	60885	-0,1	118576	11,0	913978	-1,1	
6	-	-	-	-	-	-	116603	10,4	-	-	
7	-	-	-	-	-	-	117143	9,6	-	-	

Leto	Cene življenjskih potrebščin																	
	Življenjske potrebe				Osnovna inflacija				Blago				Storitve				Goniva	
	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	indeks	letni porast	indeks	letni porast	indeks	letni porast	indeks	letni porast		
2007	106,39	3,6	0,43	105,07	3,5	0,37	105,29	3,2	108,45	4,8	112,10	3,4						
2008	112,33	5,7	0,28	110,19	5,1	0,37	111,28	5,7	114,26	5,3	122,64	9,5						
2009	113,12	0,72	0,06	112,40	1,90	0,05	110,85	-0,37	117,96	3,24	117,13	-4,02						
2010	115,20	1,80	0,17	112,58	0,15	0,02	113,73	2,60	119,34	1,18	133,46	14,01						
2011	117,29	1,81	0,19	113,47	0,79	0,12	117,29	3,12	119,37	0,03	145,09	8,84						
2012	120,34	2,60	0,22	115,36	1,67	0,17	121,36	3,46	121,21	1,55	158,19	8,96						
2012/1	117,54	2,3	0,31	113,21	1,8	0,14	117,63	2,5	120,03	1,7	151,83	6,8						
2	118,20	2,9	0,22	113,23	1,9	0,11	118,55	2,9	120,28	2,7	155,32	8,5						
3	119,37	2,3	0,16	114,44	1,3	0,07	120,45	3,1	120,12	1,2	157,80	9,5						
I	118,37	2,5	-	113,63	1,7	-	118,88	2,8	120,14	1,9	154,98	8,3						
4	120,72	2,6	0,26	115,59	1,8	0,28	122,44	3,7	120,48	1,4	160,26	10,1						
5	121,45	2,4	0,17	116,06	1,7	0,21	122,91	3,1	120,57	1,0	157,26	7,8						
6	120,69	2,3	0,17	115,81	1,5	0,09	121,56	3,1	120,97	1,0	154,78	8,2						
II	120,95	2,5	-	115,82	1,6	-	122,30	3,3	120,67	1,1	157,43	8,7						
7	119,47	2,4	-0,13	114,72	1,5	0,17	119,56	3,6	121,84	0,7	154,89	7,8						
8	120,31	2,9	0,03	114,97	1,6	0,02	120,59	4,3	122,59	1,0	161,34	10,6						
9	121,58	3,3	0,46	115,96	1,6	0,25	122,78	4,8	122,44	1,6	165,64	14,0						
III	120,45	2,9	-	115,22	1,6	-	120,98	4,2	122,29	1,1	160,62	10,8						
10	121,75	2,7	0,47	116,70	1,7	0,23	123,76	3,9	121,51	1,8	162,75	10,4						
11	121,64	2,3	0,36	117,05	1,7	0,22	123,25	3,2	121,83	2,1	158,42	7,1						
12	121,31	2,7	0,17	116,59	1,9	0,21	122,80	3,5	121,84	2,3	158,04	6,6						
IV	121,57	2,6	-	116,78	1,8	-	123,27	3,5	121,73	2,0	159,74	8,0						
2013/1	120,37	2,4	0,09	115,24	1,8	0,14	121,58	3,4	122,20	1,8	158,94	4,7						
2	121,35	2,7	0,23	115,62	2,1	0,29	122,79	3,6	122,35	1,7	164,42	5,9						
3	121,73	2,0	0,11	116,19	1,5	-0,03	123,33	2,4	122,38	1,9	163,76	3,8						
I	121,15	2,3	-	115,68	1,8	-	122,57	3,1	122,31	1,8	162,37	4,8						
4	122,53	1,5	0,03	116,97	1,2	-0,07	124,13	1,4	122,91	2,0	161,9	1,02						
5	122,93	1,2	-0,07	117,36	1,1	-0,09	124,36	1,2	123,41	2,4	158,6	0,87						
6	122,98	1,9	0,04	117,48	1,4	-0,15	124,15	2,1	123,95	2,5	159,2	2,88						
II	122,81	1,5	-	117,27	1,3	-	124,21	1,6	123,42	2,3	159,92	1,59						

Leto	Hammonizirani indeksi cen v Sloveniji (podatki Eurostat)														
	Skupni indeksi			Blago			Storitve			Osnovna inflacija			Energija		
	indeks	letna rast	indeks	letna rast	indeks	letna rast	indeks	letna rast	indeks	letna rast	indeks	letna rast	indeks	letna rast	
2005	100,00	2,47	100,00	2,07	100,00	3,26	100,00	1,16	100,00	1,16	100,00	1,16	100,00	11,85	
2006	102,54	2,54	102,06	2,06	103,52	3,52	101,55	1,55	108,45	1,55	108,45	1,55	108,45	8,45	
2007	106,39	3,76	105,31	3,19	108,56	4,87	105,07	3,47	112,10	3,47	112,10	3,47	112,10	3,36	
2008	112,28	5,53	111,28	5,66	114,26	5,25	110,32	4,99	122,64	4,99	122,64	4,99	122,64	9,40	
2009	113,25	0,86	110,85	-0,40	117,96	3,23	112,40	1,88	117,13	1,88	117,13	1,88	117,13	-4,38	
2010	115,62	2,09	113,73	2,60	119,33	1,16	112,58	0,16	133,46	0,16	133,46	0,16	133,46	13,94	
2011	118,03	2,09	117,29	3,13	119,37	0,00	113,47	0,79	145,19	0,79	145,19	0,79	145,19	8,88	
2012	121,35	2,81	121,36	3,47	121,21	1,54	115,36	1,66	158,19	1,66	158,19	1,66	158,19	8,95	
2011/10	119,25	2,91	119,10	3,77	119,41	1,23	114,72	1,69	147,46	1,69	147,46	1,69	147,46	8,47	
11	119,44	2,77	119,44	3,58	119,31	1,21	115,08	1,85	147,93	1,85	147,93	1,85	147,93	8,64	
12	118,84	2,10	118,62	2,78	119,15	0,78	114,43	1,36	148,27	1,36	148,27	1,36	148,27	6,85	
2012/1	118,49	2,25	117,63	2,52	120,03	1,71	113,21	1,83	151,83	1,83	151,83	1,83	151,83	6,83	
/2	119,18	2,81	118,55	2,86	120,28	2,70	113,23	1,88	155,32	1,88	155,32	1,88	155,32	8,54	
/3	120,38	2,44	120,45	3,10	120,12	1,18	114,44	1,31	157,80	1,31	157,80	1,31	157,80	9,52	
/4	121,82	2,91	122,44	3,70	120,48	1,40	115,59	1,79	160,26	1,79	160,26	1,79	160,26	10,07	
/5	122,16	2,35	122,91	3,05	120,57	1,00	116,06	1,66	157,26	1,66	157,26	1,66	157,26	7,82	
/6	121,40	2,38	121,56	3,07	120,97	1,04	115,81	1,45	154,78	1,45	154,78	1,45	154,78	8,21	
/7	120,38	2,62	119,56	3,60	121,84	0,74	114,72	1,52	154,89	1,52	154,89	1,52	154,89	7,81	
/8	121,31	3,14	120,59	4,25	122,59	1,01	114,97	1,60	161,34	1,60	161,34	1,60	161,34	10,63	
/9	122,71	3,70	122,78	4,78	122,44	1,64	115,96	1,63	165,64	1,63	165,64	1,63	165,64	14,03	
/10	123,04	3,18	123,76	3,91	121,51	1,76	116,70	1,73	162,75	1,73	162,75	1,73	162,75	10,37	
/11	122,81	2,82	123,25	3,19	121,83	2,11	117,05	1,71	158,42	1,71	158,42	1,71	158,42	7,09	
/12	122,52	3,10	122,80	3,52	121,84	2,26	116,59	1,89	158,04	1,89	158,04	1,89	158,04	6,59	
2013/1	121,84	2,83	121,58	3,36	122,20	1,81	115,24	1,79	158,94	1,79	158,94	1,79	158,94	4,68	
/2	122,69	2,95	122,79	3,58	122,35	1,72	115,62	2,11	164,42	2,11	164,42	2,11	164,42	5,86	
/3	123,05	2,22	123,33	2,39	122,38	1,88	116,19	1,53	163,76	1,53	163,76	1,53	163,76	3,78	
/4	123,76	1,59	124,13	1,38	122,91	2,02	116,97	1,19	161,90	1,19	161,90	1,19	161,90	1,02	
/5	124,08	1,57	124,36	1,18	123,41	2,36	117,36	1,12	158,63	1,12	158,63	1,12	158,63	0,87	
/6	124,13	2,25	124,15	2,13	123,95	2,45	117,48	1,44	159,24	1,44	159,24	1,44	159,24	2,88	
/7															

Leto	Hammonizirani indeksi cen v evro območju														
	Skupni indeksi			Blago			Storitve			Osnovna inflacija			Energijska		
	indeks	letna rast	indeks	letna rast	indeks	letna rast	indeks	letna rast	indeks	letna rast	indeks	letna rast	indeks	letna rast	
2005	100.0	2.2	100.0	2.1	100.0	2.3	100.0	1.5	100.0	1.5	100.0	1.5	100.0	10.1	
2006	102.2	2.2	102.3	2.3	102.0	2.0	101.6	1.5	101.6	1.5	101.6	1.5	107.8	7.8	
2007	104.4	2.1	104.2	1.9	104.5	2.5	103.6	2.0	103.6	2.0	110.5	2.0	110.5	2.6	
2008	107.8	3.4	108.2	4.0	107.2	2.5	106.1	2.5	106.1	2.5	122.9	2.5	122.9	11.6	
2009	108.1	1.0	107.3	-0.9	109.4	2.0	107.6	1.4	107.6	1.4	112.2	1.4	112.2	-8.7	
2010	109.8	1.5	109.1	1.6	110.8	1.3	108.6	0.9	108.6	0.9	120.3	0.9	120.3	7.2	
2011	112.8	2.7	112.8	3.4	112.8	1.8	110.5	1.7	110.5	1.7	134.4	1.7	134.4	11.9	
2012	115.6	2.5	116.2	3.0	114.8	1.8	112.5	1.8	112.5	1.8	144.9	1.8	144.9	7.9	
2011/10	113.87	3.03	114.41	3.89	113.13	1.83	111.55	2.00	111.55	2.00	136.86	2.00	136.86	12.44	
11	113.98	3.03	114.79	3.87	112.87	1.86	111.53	1.99	111.53	1.99	137.75	1.99	137.75	12.28	
12	114.35	2.75	114.73	3.33	113.84	1.93	111.94	1.99	111.94	1.99	137.64	1.99	137.64	9.68	
2012/1	113.48	2.65	113.5	3.19	113.45	1.89	110.5	1.97	110.5	1.97	141.39	1.97	141.39	9.23	
2	114.05	2.73	114.09	3.37	113.99	1.82	110.88	1.98	110.88	1.98	143.01	1.98	143.01	9.54	
3	115.53	2.68	116.52	3.32	114.13	1.77	112.29	2.00	112.29	2.00	145.26	2.00	145.26	8.54	
4	116.06	2.57	117.17	3.17	114.51	1.73	112.76	1.93	112.76	1.93	146.84	1.93	146.84	8.15	
5	115.90	2.43	116.94	2.89	114.45	1.79	112.79	1.90	112.79	1.90	144.78	1.90	144.78	7.32	
6	115.82	2.37	116.53	2.81	114.81	1.74	112.86	1.85	112.86	1.85	142.38	1.85	142.38	6.10	
7	115.21	2.41	114.67	2.83	115.97	1.81	112.15	1.90	112.15	1.90	143.59	1.90	143.59	6.10	
8	115.65	2.61	115.22	3.18	116.26	1.82	112.34	1.74	112.34	1.74	147.05	1.74	147.05	8.87	
9	116.49	2.61	117.43	3.24	115.18	1.70	113.12	1.69	113.12	1.69	148.66	1.69	148.66	9.09	
10	116.77	2.49	117.94	3.03	115.13	1.73	113.44	1.68	113.44	1.68	148.00	1.68	148.00	7.97	
11	116.54	2.20	117.83	2.59	114.73	1.64	113.37	1.64	113.37	1.64	145.86	1.64	145.86	5.72	
12	116.95	2.22	117.68	2.52	115.93	1.79	113.88	1.71	113.88	1.71	145.07	1.71	145.07	5.23	
2013//1	115.73	1.98	116.02	2.22	115.31	1.64	112.23	1.57	112.23	1.57	146.91	1.57	146.91	3.90	
/2	116.16	1.85	116.43	2.05	115.75	1.54	112.55	1.51	112.55	1.51	148.61	1.51	148.61	3.92	
/3	117.53	1.73	118.47	1.67	116.23	1.84	114.16	1.67	114.16	1.67	147.69	1.67	147.69	1.67	
/4	117.43	1.18	118.57	1.25	115.72	1.10	114.11	1.23	114.11	1.23	146.98	1.23	146.98	0.09	
/5	117.49	1.37	118.52	1.35	116.08	1.42	114.32	1.36	114.32	1.36	144.22	1.36	144.22	-0.04	
/6	117.61	1.55	118.48	1.67	116.43	1.41	114.38	1.35	114.38	1.35	144.39	1.35	144.39	1.41	
/7	116.99	1.55			117.55	1.36			117.55	1.36	145.64	1.36	145.64	1.43	

Industrijske cene

Leto	Skupaj			Oprema			Repromaterial			Živiljske potreščine		
	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast
2007	108,00	5,5	0,53	101,09	3,6	0,01	111,55	7,6	0,65	104,78	3,2	0,39
2008	114,03	5,6	0,38	104,72	3,6	0,50	117,98	5,8	0,32	110,67	5,6	0,39
2009	113,58	-0,4	-0,16	102,96	-1,6	-0,43	116,68	-1,1	-0,17	110,25	-0,4	-0,15
2010	115,90	2,0	0,17	102,58	-0,4	-0,03	120,07	2,9	0,25	111,36	1,0	0,08
2011	120,28	3,78	0,24	103,19	0,59	0,05	126,30	5,20	0,29	114,12	2,5	0,19
2012	121,50	1,01	0,10	104,14	0,93	0,04	127,30	0,79	0,08	115,71	1,40	0,16
2012/1	120,49	1,9	-0,15	103,38	0,7	0,08	126,03	2,0	-0,10	115,20	2,3	0,09
2	120,39	0,7	-0,18	103,64	0,6	0,30	125,95	0,2	-0,12	114,80	1,6	0,07
3	120,81	0,6	-0,07	104,64	1,7	0,42	126,60	0,3	-0,01	114,55	0,8	0,04
I	120,56	1,1	-	103,89	1,0	-	126,19	0,8	-	114,85	1,6	-
4	121,35	0,7	-0,04	104,46	1,2	0,23	127,42	0,5	-0,12	114,91	0,6	0,05
5	121,85	1,3	0,17	104,67	1,6	0,15	127,88	1,2	0,05	115,52	1,1	0,23
6	121,85	0,8	0,11	104,27	1,3	-0,02	127,83	0,7	0,10	115,85	0,9	0,06
II	121,68	0,9	-	104,47	1,4	-	127,71	0,8	-	115,43	0,9	-
7	141	-19,2	-1,41	1297	-5,8	-1,62	5123	-2,5	-0,19	1499	16,8	1,37
8	136	-15,5	-1,93	1051	-5,9	-1,39	4535	-16,1	-0,69	1168	-29,2	0,41
9	112	-17,7	-0,75	1300	-5,9	-1,05	4851	4,2	0,92	1510	28,7	3,57
III	389	-17,5	-	3647	-5,9	-	14509	-5,3	-	4177	1,7	-
10	82	-18,7	-1,46	1375	-7,9	-0,79	4612	-6,5	-0,13	1249	-22,4	-6,44
11	71	11,4	3,76	1355	-7,8	-0,40	4241	-17,3	-1,75	1405	23,2	-5,17
12	53	-1,2	-0,70	1144	-7,8	-0,02	4251	-18,7	2,71	1503	3,2	3,76
IV	206	-5,6	-	3873	-7,9	-	13104	-14,3	-	4158	-1,2	-
2013/1	121,77	1,1	0,10	104,17	0,8	-0,02	127,57	1,2	0,09	116,01	0,7	-0,11
2	121,75	1,1	-0,08	103,68	0,0	-0,02	127,29	1,1	-0,22	116,55	1,5	0,06
3	122,14	1,1	-0,13	103,90	-0,7	-0,02	128,16	1,2	-0,09	116,42	1,6	-0,21
I	121,88	1,1	-	103,92	0,0	-	127,67	1,2	-	116,33	1,3	-
4	122,12	0,6	-0,20	104,14	-0,3	0,03	127,85	0,3	-0,18	116,73	1,6	-0,02
5	122,00	0,1	-0,13	104,13	-0,5	-0,10	127,39	-0,4	-0,31	117,09	1,4	0,00
6	121,94	0,1	-0,22	104,08	-0,2	-0,07	127,45	-0,3	-0,33	116,87	0,9	-0,12
II	122,02	0,3	-	104,12	-0,3	-	127,56	-0,1	-	116,89	1,3	-

Leto	Povprečne plače													
	Skupaj bruto				Skupaj neto				Število plačanih ur				BTO plača za plačano uro	
	€	letni porast	mesečna rast	letni porast	€	letni porast	mesečna rast	letni porast	število	letni porast	mesečna rast	€	letni porast	mesečna rast
2007	1294,20	5,9	0,53	7,9	834,17	0	0,64	0	170	0	-0,02	7,55	5,7	0,54
2008	1391,14	8,3	0,67	8,9	899,65	7,8	0,63	0,0	170	0,0	0,0	8,19	8,5	0,56
2009	1439,26	3,5	0,11	3,4	930,16	3,4	0,12	-1,2	168	-1,2	-1,2	8,58	4,9	0,59
2010	1494,89	3,9	0,31	3,9	966,69	3,9	0,33	0,3	168	0,3	0,0	8,87	3,5	0,16
2011	1524,56	2,0	0,09	2,2	987,34	2,2	0,10	-0,7	167	-0,7	-	9,08	2,3	0,02
2012	1526,26	0,1	-0,09	0,4	991,47	0,4	-0,05	0,6	168	0,6	-	9,08	0,1	0,04
2012/1	1529,04	2,2	0,23	2,2	993,53	2,2	0,25	3,0	169	3,0	-	9,03	-1,2	-0,07
2	1523,11	2,0	0,47	1,9	988,47	1,9	0,37	3,2	163	3,2	-	9,32	-1,6	-0,69
3	1535,11	0,7	-0,06	0,8	995,20	0,8	-0,06	-4,0	169	-4,0	-	9,06	4,4	0,17
I	1529,09	1,6	-	1,7	992,40	1,7	-	0,7	167	0,7	-	9,14	0,5	-
4	1519,12	1,0	-0,08	1,2	987,67	1,2	-0,05	0,0	164	0,0	-	9,29	1,5	0,37
5	1535,93	1,3	0,26	1,4	996,62	1,4	0,29	3,5	176	3,5	-	8,74	-1,9	-0,27
6	1501,40	-1,3	-0,39	-0,7	978,99	-0,7	-0,25	-3,5	164	-3,5	-	9,14	2,4	0,52
II	1518,82	0,3	-	0,6	987,76	0,6	-	0,0	168	0,0	-	9,06	0,7	-
7	1498,05	-0,1	-0,29	0,2	976,81	0,2	-0,18	3,7	170	3,7	-	8,83	-3,2	0,63
8	1512,95	-0,7	-0,10	-0,3	985,55	-0,3	-0,03	0,0	176	0,0	-	8,61	-0,6	-0,10
9	1498,00	-0,6	-0,27	-0,6	972,73	-0,6	-0,29	-7,1	158	-7,1	-	9,41	6,2	0,61
III	1503,00	-0,5	-	-0,2	978,36	-0,2	-	-1,1	168	-1,1	-	8,95	0,8	-
10	1515,95	0,4	-0,05	0,7	986,81	0,7	-0,01	6,7	175	6,7	-	8,65	-5,9	-0,09
11	1611,93	-2,4	-0,57	-1,8	1035,01	-1,8	-0,49	-0,6	169	-0,6	-	9,52	-2,2	-0,31
12	1534,54	-0,7	-0,26	0,1	1000,21	0,1	-0,12	1,9	164	1,9	-	9,39	3,0	-0,26
IV	1554,14	-0,9	-	-0,3	1007,34	-0,3	-	2,7	169	2,7	-	9,19	-1,7	-
2013/1	1523,80	-0,34	0,25	0,47	998,18	0,47	0,35	3,55	175,00	3,55	-	8,72	-3,43	-0,18
2	1497,55	-1,68	0,13	-0,59	982,68	-0,59	0,23	-3,68	157,00	-3,68	-	9,52	2,15	2,08
3	1520,08	-0,98	-0,05	-0,15	993,70	-0,15	0,03	-3,55	163,00	-3,55	-	9,31	2,76	-0,05
I	1513,81	-1,0	-	-0,1	991,52	-0,1	-	-1,2	165	-1,2	-	9,18	0,5	-
4	1516,82	-0,15	0,19	0,56	993,16	0,56	0,23	3,05	169,00	3,05	0,00	8,98	-3,34	-0,08
5	1523,65	-0,80	0,27	0,05	997,13	0,05	0,29	-0,57	175,00	-0,57	0,00	8,70	-0,46	-0,28

Leto	Prihodki javnega sektorja														
	Skupaj				Neposredni davki in ostali prihodki				DDV in trošarine				Carine		
	letni porast	mio. €	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	letni porast	mio. €	letni porast
2007	8,3	13421,12	0,99	8992,07	6,3	0,88	4312,16	11,1	1,09	116,89	128,9	7,95			
2008	9,4	14682,00	0,54	9958,52	10,7	0,73	4604,16	6,8	-1,39	120,09	2,77	-0,91			
2009	-6,1	13734,30	-0,45	9194,90	-6,9	-0,64	4448,90	-2,8	0,01	90,50	-24,0	-4,44			
2010	-0,4	13652,60	0,2	8986,77	-2,2	0,0	4575,15	4,3	0,5	90,68	5,5	2,5			
2011	4,8	14318,09	-0,85	9490,15	5,3	-0,1	4721,80	5,2	-0,3	106,14	17,9	0,0			
2012	0,6	13924,47	-0,10	9200,75	4,9	0,26	4641,18	-1,0	-0,12	82,55	-19,0	-1,75			
2012/1	1,2	3390,42	-	2260,25	2,0	-	1107,85	-0,7	-	22,32	-6,0	-			
4	3,4	1237,56	1,77	785,79	-4,9	2,48	443,02	22,4	1,34	8,75	-4,0	-2,73			
5	-26,2	1117,75	-1,16	758,66	-25,1	-0,90	352,53	-27,5	-0,75	6,56	-57,1	-4,37			
6	-7,3	1161,09	-0,97	837,95	-2,1	0,68	316,60	-18,3	-3,76	6,54	-27,7	-4,97			
II	-10,0	3516,41	-	2382,40	-10,7	-	1112,15	-7,8	-	21,86	-29,6	-			
7	7,4	1121,01	-1,58	636,08	-2,8	-2,97	479,02	26,0	1,30	5,91	-36,1	-5,81			
8	-1,4	1170,12	-0,58	770,63	-0,6	-0,52	393,89	-2,8	-0,12	5,60	-12,7	-1,45			
9	-6,2	1042,21	-1,66	723,99	-8,1	-0,98	311,88	-1,0	-2,66	6,34	-22,5	-0,34			
III	-0,1	3333,34	-	2130,70	-3,8	-	1184,79	7,4	-	17,85	-23,8	-			
10	63,6	1285,11	2,89	787,49	124,7	2,75	490,06	14,5	3,71	7,57	3,6	1,79			
11	-2,0	1217,74	-0,49	788,03	3,9	-0,11	422,18	-11,2	-1,06	7,53	-12,4	4,39			
12	-27,5	1181,45	-2,09	851,88	-32,0	-1,52	324,15	-12,1	-3,66	5,42	-41,2	-5,22			
IV	11,3	3684,30	-	2427,40	32,2	-	1236,39	-2,9	-	20,51	-16,6	-			
2013/1	-3,5	1144,35	-0,07	726,28	-3,6	-0,61	412,81	-3,0	0,97	5,26	-21,7	-3,25			
2	-0,7	1015,82	-0,39	714,07	-5,0	-0,45	295,46	11,8	-0,45	6,28	-14,4	-0,76			
3	-17,9	970,19	-2,49	706,90	-6,4	-0,90	255,41	-38,9	-6,00	7,88	-4,6	7,53			
I	-7,4	3130,36	-	2147,25	-5,0	-	963,68	-10,0	-	19,43	-13,6	-			
4	-9,5	1120,31	-0,32	621,36	-20,9	-3,80	490,63	10,7	6,24	8,32	-5,0	3,53			
5	-3,0	1084,61	-3,63	728,52	-4,0	-4,10	348,52	-1,1	-2,69	7,58	15,4	-1,95			
6	-2,4	1132,99	-0,79	823,40	-1,7	0,08	302,62	-4,4	-3,01	6,96	6,4	0,90			
II	-5,0	3337,91	-	2173,28	-8,9	-	1141,78	1,7	-	22,86	5,6	-			
7	0,4	1125,83	1,97	619,94	-2,5	-0,41	499,29	4,2	5,66	6,60	11,7	1,09			

	Prispevki za socialno varnost															
	Skupno				Zdravstveno zavarovanje				Pokojninsko zavarovanje				Zaposlovanje			
	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	
2007	4972,19	8,4	0,79	1968,62	8,0	0,76	2979,11	8,6	0,81	24,45	9,0	0,95				
2008	5496,23	10,5	0,78	2169,86	10,2	0,82	3300,93	10,8	0,77	27,11	10,9	1,18				
2009	5597,70	2,01	-0,26	2221,80	2,58	-0,24	3347,60	1,58	-0,27	28,30	4,78	1,42				
2010	5690,63	1,7	0,3	2263,68	1,9	0,3	3399,24	1,5	0,3	27,70	-2,0	-1,6				
2011	5781,44	1,1	-0,1	2302,45	1,3	0,0	3451,02	0,9	-0,2	27,97	1,8	0,6				
2012	5720,63	8,4	-0,13	2268,25	5,7	-0,25	3425,95	-0,1		26,34	-0,1					
2012/1	1475,91	3,9	-	584,28	3,2	-	891,21	5,1	-	0,41	-93,3	-				
4	479,08	0,1	0,37	190,33	-0,1	0,13	286,55	0,3	0,46	2,20	-1,6	-				
5	487,99	-5,2	0,25	195,30	-4,2	0,29	290,58	-5,8	0,18	2,12	-16,6	-				
6	486,01	1,5	0,02	192,27	1,0	-0,18	292,16	2,2	0,09	1,58	-37,7	-				
II	1453,08	-1,2	-	577,90	-1,1	-	869,29	-1,1	-	5,89	-18,6	-				
7	471,93	-0,8	-0,73	184,49	-2,5	-1,13	286,97	0,9	-0,49	0,47	-80,4	-				
8	483,95	2,7	0,00	198,09	5,4	0,54	293,57	4,4	0,33	-7,71	-430,6	-				
9	438,91	-7,8	-1,85	156,25	-17,7	-4,01	281,69	-0,8	-0,44	0,97	-58,1	-				
III	1394,79	-2,0	-	538,83	-4,9	-	862,22	1,5	-	-6,27	-189,7	-				
10	500,73	150,5	3,03	217,76	127,3	5,02	280,74	172,3	1,62	2,23	124,5	-				
11	379,75	-14,2	-5,47	148,85	-13,2	-5,40	211,95	-20,9	-7,01	18,94	514,3	-				
12	516,37	-37,2	-2,86	200,62	-36,7	-2,60	310,53	-38,3	-3,34	5,22	98,8	-				
IV	1396,85	33,0	-	567,24	25,8	-	803,22	37,7	-	26,39	245,9	-				
2013/1	465,57	-6,1	-0,95	185,77	-4,0	-0,67	277,63	-9,1	-1,21	2,18	-164,9	-				
2	458,82	-4,4	-0,33	185,10	-4,1	-0,02	271,82	-4,9	-0,48	1,90	58,5	-				
3	461,09	-7,8	-0,46	183,52	-7,2	-0,20	275,26	-8,2	-0,45	2,32	-9,6	-				
I	1385,49	-6,1	-	554,39	-5,1	-	824,70	-7,4	-	6,40	-38,7	-				
4	474,62	-0,9	0,52	188,26	-1,1	0,45	284,18	-0,8	0,70	2,18	-8,6	-				
5	466,01	4,5	-0,49	186,05	-4,7	-0,28	277,74	-4,4	-0,36	2,22	-7,6	-				
6	465,96	-4,1	0,39	186,24	-3,1	0,52	277,49	-5,0	0,52	2,23	-6,6	-				
II	1406,59	-3,2	-	560,55	-3,0	-	839,42	-3,4	-	6,63	-7,6	-				
7	461,85	-2,1	0,48	182,97	-0,8	0,45	276,60	-3,6	0,74	2,28	-5,6	-				

Leto	Kreditni in depoziti									
	Kreditni podjetjem		Kreditni prebivalstvu		Kreditni podjetji		Depoziti prebivalstva			
	mio. €	letni porast	mio. €	letni porast	mio. €	letni porast	mio. €	letni porast		
2006	11784	22,8	4871	25,8	3299	6,9	10940	6,0		
2007	15292	29,8	6117	25,6	3647	10,5	12003	9,7		
2008	19438	28,0	7443	22,4	3735	2,4	13237	10,3		
2009	20790	0,93	8413	7,49	3868	1,79	14362	4,55		
2010	20827	0,07	9282	10,33	4038	4,40	14897	3,73		
2011	20091	-3,53	9454	1,85	4016	-0,54	15151	1,71		
2012	18682	-7,02	9267	-1,98	3823	-4,83	15114	-0,24		
2011/7	20843	-2,16	9507	6,65	3948	2,33	15203	2,92		
8	20742	-1,70	9490	4,72	3960	3,34	15168	2,52		
9	20599	-2,55	9468	3,83	4032	5,30	15146	2,49		
10	20638	-2,15	9481	3,63	3935	1,37	15096	2,65		
11	20648	-1,58	9467	2,62	3974	-3,07	15072	2,26		
12	20092	-3,53	9454	1,85	4017	-0,52	15151	1,71		
2012/1	20191	-3,83	9421	2,11	3945	1,05	15240	1,61		
2	20144	-3,98	9391	1,71	3900	-0,23	15331	1,98		
3	20061	-4,15	9412	1,47	3949	0,69	15282	2,29		
4	20040	-4,41	9380	0,82	3932	0,56	15311	2,60		
5	19982	-4,42	9380	-0,03	3951	3,43	15286	1,10		
6	19838	-5,15	9361	-0,68	3941	2,42	15273	0,85		
7	19711	-5,43	9341	-1,75	3954	0,15	15283	0,53		
8	19670	-5,17	9346	-1,52	4022	1,57	15141	-0,18		
9	19551	-5,09	9338	-1,37	3958	-1,84	15041	-0,69		
10	19450	-5,76	9341	-1,48	4026	2,31	14944	-1,01		
11	19190	-7,06	9318	-1,57	4032	1,46	14965	-0,71		
12	18643	-7,21	9267	-1,98	3824	-4,80	15115	-0,24		
2013/1	18584	-7,96	9191	-2,44	3795	-3,80	15225	-0,10		
2	18439	-8,46	9160	-2,46	3763	-3,51	15289	-0,27		
3	18341	-8,57	9159	-2,69	4202	6,41	15148	-0,88		
4	18193	-9,22	9141	-2,55	4144	5,39	14864	-2,92		
5	18091	-9,46	9107	-2,91	4214	6,66	14781	-3,30		

